

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra sociologie a andragogiky

Pod hranicí 5 %

- studie okrajových politických stran a hnutí

Magisterská diplomová práce

Vojtěch Kučera

Olomouc 2009

Vedoucí práce: Mgr. Dan Ryšavý, Ph.D.

Poděkování

Mé poděkování za vedení během tvorby této práce patří Mgr. Danu Ryšavému, Ph.D. z Prostějova.

Velké poděkování patří rodičům Zuzaně a Jiřímu Nobilisovým z Pardubic, kteří se o mne starali po celou dobu studia.

Poděkování zaslouženě náleží i Petře Mrvové z Moravské Třebové, která mne postrkovala k dopsání práce v prvním možném řádném termínu.

Prohlašuji, že tuto diplomovou práci jsem vypracoval samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Pardubicích dne 29. března 2009

Vojtěch Kučera

Obsah

1	Úvod	7
2	Existence malých politických stran	10
2.1	Malá politická strana	10
2.2	Vliv pětiprocentní uzavírací klauzule na úspěšnost malých stran	11
2.3	Účast malých politických stran ve volbách	13
2.3.1	Proč jdou malé strany do voleb	13
2.3.2	Typologie stran dle volebních programů	15
2.3.2.1	Alternativy	16
2.3.2.2	Nacionální strany	17
2.3.2.3	Strany hájící zájmy menšin	18
2.3.2.4	Recesistické stany (+ strany snažící se zviditelnit)	19
3	Faktory úspěšnosti politických stran	21
3.1	Ekonomické faktory úspěšnosti	21
3.1.1	Peníze a jejich konfrontace s legislativní úpravou	21
3.1.1.1	Vývoj stálého příspěvku politickým stranám a příspěvku na mandáty	24
3.1.2	Peníze a jejich konfrontace s legislativní úpravou – pokr.	25
3.1.3	Propagace a její konfrontace s legislativní úpravou	27
3.2	Politicko-ideové faktory úsp. a jejich konfrontace s leg. úpravou	28
3.3	Personální faktory úsp. pol. strany a jejich srovnání s legislativou	30
3.3.1	HR management politických stran	30
3.4	Vliv médií jako zvláštní faktor úspěšnosti politické strany	32
4	Rozdělení malých politických stran dle úspěšnosti	33
4.1	Neúspěšné	34
4.2	Jednou úspěšné strany	34
4.3	Strany s vyplaceným příspěvkem na úhradu volebních nákladů	35
4.4	Strany s vypláceným stálým příspěvkem	35
4.5	Strany se ziskem mandátů	35
5	Strana zelených – příklad toho, že opakovaná kandidatura malé strany má smysl	37

6	Úvod empirické části	40
6.1	Cíle empirické části	41
6.2	Metody empirické části	42
6.2.1	Metody sběru dat	42
6.2.1.1	Výběr respondentů	43
6.2.1.2	Příprava na rozhovor	44
6.2.1.3	Průběh rozhovoru	45
6.2.2	Metody vyhodnocení a interpretace	46
6.3	Výsledky empirické části	46
6.3.1	Vybrané tři případové studie	46
6.3.1.1	Kandidát Jan Tamáš	47
6.3.1.2	Kandidát Jiří Čejka	54
6.3.1.3	Kandidát Jiří Dědeček	58
6.3.2	Shrnutí vybraných případových studií	62
6.3.3	Celkové shrnutí všech rozhovorů a „megatabulka“	63
7	Závěr	68
8	Seznam použité literatury a jiných pramenů	70
9	Seznam příloh	75

Seznam tabulek

Tab. č.	Název	Strana
1	Příjem strany získaný od státu	22
2	Příspěvky plynoucí ČSSD a ODS ze státního rozpočtu za jejich zastupitele	24
3	Seznam uskutečněných rozhovorů	45
4	Porovnání volebních výsledků Strany zelených a Humanistické strany	52

1 Úvod

Tato práce se zabývá okrajovými politickými stranami. Stranami, které jsou zdánlivě bez šance na úspěch. Těmito stranami se zabývám z pohledu jejich motivů ke kandidatuře, z pohledu faktorů, které jsou důležité pro úspěch. A dále z pohledu možné racionalizace kandidatur, které jsou často opakované a v zásadě neúspěšné. Pokud mluvím o volebním úspěchu, tak v souvislosti s dosaženým počtem hlasů. Jsem si ale vědom, že jsou strany, které na hranici mezi úspěchem a neúspěchem nahlízejí jinak, než je v politickém světě běžné.

Při výkladu postupuji chronologicky, tak jak plyne čas okolo voleb. Nejprve je kandidatura, poté volby a až poté výsledky. Proto, poté co čtenáře seznámím s definicí okrajové (malé) politické strany, pokračuji tím, jaký vliv na úspěšnost stran může mít pětiprocentní volební klauzule – tedy něco, co jak strana, tak i volič zná dlouho před samotnými volbami. Možná, že nějaké strany od kandidatury odradí již tato klauzule.

V textu dále pokračuji tím, jak je možné rozdělit malé politické strany dle motivů kandidatury. Zde využívám Weberovu typologii jednání. Kromě motivů, které vedly stranu ke kandidatuře, je možné strany rozdělit také podle jejich volebních programů.

Ve druhé kapitole se snažím přijít na to, jaké jsou faktory úspěchu politických stran. Popisované faktory dělím do několika skupin. Tyto faktory, za předpokladu platnosti, jsou kritériem, podle kterého lze posoudit, zda má strana šanci na úspěch. Na základě popisovaných faktorů následuje třetí klasifikace malých politických stran. Při popisování faktorů úspěšnosti se objevují různé hranice (v procentech obdržených hlasů ve volbách) podle kterých následně strany rozdělují do skupin podle úspěšnosti.

Jedním z cílů práce je pokusit se odpovědět na otázku, zda lze z nějaké perspektivy považovat účast malých stran ve volebním klání za racionální či alespoň opakování hodnou. Odpověď je ano, je. V závěru teoretické části přijde první argument pro tuto odpověď. Popis vývoje Strany zelených, která je důkazem, že i opakovaně neúspěšné kandidatury mohou přinést nakonec kýžený úspěch.

V empirické části diplomové práce se na zmiňovanou otázku pokouším odpovědět skrze rozdělení motivů, které malé strany vedou ke kandidatuře. Tedy skrze rozdělení, ve kterém využívám Weberovy typologie jednání.

Empirická část je orientovaná kvalitativně. Důvodem k tomuto zaměření byl záměr dozvědět se nějaké nové myšlenky či názory, které lidé z malých stran mají. Vzhledem k prostoru, které tyto strany v médiích mají, jde často o názory, které nejsou známé. Při užití kvantitativních technik (např. standardizovaného dotazování) bych mohl pouze ověřit platnost teoretických tvrzení v této práci. I samotné motivy ke kandidatuře se lépe posuzují na základě celkového dojmu z osobního rozhovoru a s porovnáním, jak respondent odpovídal na zbylé otázky.

Při psaní teoretické části nebyla prakticky možnost opřít se o literaturu, která by se věnovala výhradně mimoparlamentním stranám. Zatímco politologických monografií věnujících se politickým stranám a politickému systému je dostatek. Mimoparlamentním stranám se podobně jako v médiích, nedostává prostor ani v odborných publikacích.

Nejvíce jsem při psaní práce čerpal z Outlého: *Strany a stát, volby a finance*. Zde jsem našel velmi mnoho užitečných informací jak ohledně financování politických stran, tak ohledně primárních voleb. Ohledně vývoje na české polistopadové politické scéně, jsem se nejvíce dozvěděl ze *Stranického systému České republiky* od Pavla Pšejji. Abych mohl tvrdit, že mimoparlamentním stranám není věnován v literatuře prostor, musel jsem samozřejmě také číst publikace věnované politickým systémům a stranám (např. Cabada, Kubát: Úvod do studia politické vědy; Novák: Systémy politických stran; Vodička, Cabada: Politický systém České republiky; Krejčí: Nová kniha o volbách).

Velmi hojně používaným zdrojem jsou volební zákon a zákon o politických stranách, včetně jejich novel. Tyto novely jsou velmi důležité z hlediska vykreslení situace, která bezesporu panuje – že se, ať se už důvody nazývají jakkoliv, snaží velké strany zajistit, aby se do Sněmovny nové strany nedostávaly.

Vzhledem k popsané špatné situaci ohledně dostupnosti literatury, která by se věnovala malým politickým stranám, jsem tak byl nucen při psaní používat i prameny, které se dají označit za „prameny s nedostačující vahou“. Tyto

prameny byly nezbytné pro komplexní popsání problematiky mimoparlamentních politických stran.

Protože v práci dostává poměrně velký prostor Strana zelených, považuji za nutné zmínit skutečnost, že nejsem voličem této strany, ani jejím sympatizantem. Ve všech volbách, který jsem se účastnil, jsem volil vždy strany, které byly v té době zastoupeny v Poslanecké sněmovně.

2 Existence malých politických stran

„V dnešním pojetí je politická strana organizovaná skupina lidí, spojená za účelem získat a využít státní moc“ [Krejčí, 2006, 105]. Opakované přečtení této věty a souběžné zamyšlení se nad existencí malých stran musí vést k uvědomění si, že lidé v malých politických stranách buď velmi silně věří v úspěch své strany, nebo jejich primárním cílem není získat moc. Ne všechny strany tedy existují za účelem usilování o podíl na moci – nebo se to alespoň nezdá. Ty politické strany (strany zastoupené v Parlamentu), které si většina občanů pod pojmem politická strana vybaví, o moc ale usilují.

Tato kapitola se věnuje tomu, co předchází samotným volbám – tedy kandidatuře. V této kapitole bude vymezena „malá politická strana“, bude popsán jeden z faktorů, který může přispívat k tomu, že se z politických stran stávají strany malé. Na dalších stránkách této kapitoly je možné najít klasifikaci motivů, proč strany kandidují a poté samotné rozdělení kandidujících subjektů v posledních dvou volbách do Poslanecké sněmovny, právě podle načrtnuté klasifikace motivů, proč jdou strany do voleb.

2.1 Malá politická strana

V politologických knihách (případně knihách autorů sociologie politiky) nenajdeme moc prostoru věnovaného malým politickým stranám. Například v Novákově učebnici *Systémy politických stran* najdeme poměrně slušný prostor v rámci 5. kapitoly (podkapitola *Velké diskuze o malých stranách* [srov. Novák, 1997, 146-153]). V textu se ale píše jen o parlamentních malých stranách. Stejně tak tomu je i v další knize. Úvod do studia politické vědy od Cabady a Kubáta [srov. Cabada, Kubát, 2004, 250–251] přináší definici malých stran, ale i v tomto případě se za malé strany považují i malé strany se zastoupením v Parlamentu.

Definovat malou stranu je možné více způsoby a podle různých způsobů je možné definovat stejné strany různě. Kubát [srov. Cabada, Kubát, 2004, 250–251] zmiňuje dva způsoby definování malé strany – přístup numerický a definiční.

Numerický přístup definuje malou stranu pomocí volební podpory. Podle tohoto způsobu je malá strana taková, která minimálně ve třech po sobě jdoucích parlamentních volbách získává 1-15 % hlasů.

Definiční přístup při vymezení malé strany využívá postavení a roli politické strany v konkrétním stranickém systému.

Jak bylo řečeno, mimoparlamentní malé strany a hnutí jsou v odborné literatuře rozebírány jen výjimečně. Je možné říci okrajově – a **právě okrajovým** (mimoparlamentním stranám) **se věnuje tato práce**. Mluví-li se tak v této práci o malých stranách, jsou tím myšleny **strany, které v době kandidatury byly pod hranicí 5 %** - nebyly zastoupeny v Parlamentu, jsou stranami okrajovými. Tímto vymezením malé politické strany se řídil i výběr respondentů v rámci empirické části práce.

2.2 Vliv pětiprocentní uzavírací klauzule na úspěšnost malých stran

Pětiprocentní hranice je v této práci považována za dělící kritérium mezi malými a velkými stranami. Tato hranice je velmi důležitým prvkem v životě politických stran. Překonání této hranice s sebou nejen přináší další příjmy do stranické pokladny, ale například i publicitu. Předvolební průzkumy se vždy věnují v první řadě stranám zastoupených ve Sněmovně a až poté případně i ostatním stranám, které se pětiprocentní hranici blíží.

I když je obtížné tuto skutečnost empiricky ověřit, velmi pravděpodobně bude tato hranice i jedním z faktorů úspěšnosti politické strany. Těmto faktorům se bude práce věnovat v bezprostředně následující kapitole. Faktor pěti procent je ale výjimečným faktorem – je dán volebním systémem – něčím, co malé strany nemají šanci ovlivnit. V následujících řádcích je možné si přečíst dva odlišné názory – oba názory se ale shodují v tom, že nějaký vliv hranice 5 % na úspěšnost stran (na množství obdržovaných hlasů) bezpochyby má.

Podle Nováka tato hranice pozitivně ovlivňuje výsledek velkých stran a negativně volební zisk těch menších stran - dlouhodobě etablovaná hranice by měla vést k odklonu od malých stran [srov. Novák, 1997, 136]. Českou pětiprocentní hranici je již možné, alespoň z hlediska jejího trvání, považovat za etablovanou. Novák toto tvrzení dokládá výpočty, na kterých je vidět, že s tím,

jak se tato hranice postupně po roce 1989 dostávala do vědomí voličů, klesala procenta hlasů, která dostaly strany, které se do Parlamentu nedostaly – voliči tak upravili svoji strategii hlasování, aby jejich hlasy nepropadly.

Mírně odlišný názor vycházející ze statistického šetření má T. Lebeda [srov. Lebeda, 2009], jehož článek vyznívá tak, že vliv této hranice není nijak zásadní a že je tento vliv pravděpodobně přeceňován. Lebeda to ale netvrdí s jistotou a je si vědom, že jde je o hypotézu a že je velmi těžko ověřitelné, jak by se voliči chovali, kdyby uzavírací klauzule neexistovala.

Předpokladem, aby mohla 5 % klauzule ovlivnit rozhodování voličů, je podle Lebedy znalost této klauzule. Podle zmiňovaného výzkumu, který je shrnut v Lebedově textu, znalo tuto hranici správně 66,2 % voličů, kteří v roce 2006 volili. Výzkum dále zkoumal, jak by voliči volili, pokud by tato klauzule neexistovala – výsledky mluví spíše o slabším vlivu této klauzule, ale jak Lebeda ihned dodává, kdyby tato hranice neexistovala, tak by už předvolební boj vypadal jinak. Malé strany by pravděpodobně dostaly mnohem více prostoru v médiích. Malé strany, které by najednou měly naději na úspěch, by pravděpodobně získaly větší podporu sponzorů a mohly by vést účinnější předvolební kampaň. Jak Lebeda shrnuje, „*namodelovat takovou situaci nelze*“ [srov. Lebeda, 2009]. Závěry ukazující změny ve voličském chování, které by nastaly při neexistenci této hranice, jsou tak pravděpodobně minimálními změnami – ve skutečnosti by se výsledky voleb lišily výrazněji. Podle modelu, který výzkum ukazuje, by se změnil preference stran maximálně do 2 % [srov. Lebeda, 2009].

Podle všeho má tak uzavírací klauzule svůj vliv, ale není možné její vliv asi moc přeceňovat. Podle Nováka [srov. Novák, 2000, 116-122] nemůžeme tuto klauzuli ani odsuzovat jako něco, co by bylo nedemokratickým prvkem voleb.

V roce 1996 podala Demokratická unie stížnost k ústavnímu soudu, kde mimo jiné právě tuto 5 % klauzuli označovala DEU jako prvek volebního systému, který je v rozporu s Ústavou. Podle DEU pětiprocentní klauzule porušuje zásadu rovného volebního práva [srov. zákon 88/1997 Sb.].

Je logické, že malé strany budou tuto klauzuli často napadat a budou volat například po stavu, který fungoval za první republiky, kdy 5 % klauzule neexistovala. Názor Ústavního soudu je jistě něčím, čím se dá velmi silně argumentovat pro oprávněnost této hranice. Ústavní soud stížnost Demokratické

unie zamítl. Nutnost nějaké uzavírací klauzule Ústavní soud odůvodňuje mimo jiné tím, že výkon státní moci předpokládá schopnost přijímat rozhodnutí, a proto musí volební systém tuto schopnost zajistit. Poměrné zastoupení by mělo zajistit, aby zástupci většiny obyvatel mohli prosazovat ve Sněmovně jejich vůli. V nálezu se píše, že například 10 % hranice by už mohla být posouzena jako něco, co je v rozporu s Ústavou, ale že není obecně možné určit hodnotu této uzavírací klauzule a záleží na politickém prostředí v dané zemi v dané době. Ale 5 %, kterých je nutných dosáhnout k postupu do druhého skrutinia i v naší republice, je v Evropě běžnou hranicí [srov. zákon 88/1997 Sb.].

Odpůrci této hranice často argumentují situací za první republiky – na to rázně odpovídá Novák: „*První československá republika byl multietnický stát, polistopadová ČSFR byla navíc federace, od roku 1993 máme naopak unitární, jazykově a etnicky poměrně homogenní stát. Není tu ani česko-slovenský problém, ani problém maďarské menšiny. Dovolávat se za těchto okolností tradic první republiky je buď ignorantstvím, nebo vědomou demagogií*“ [Novák, 2000, 121].

2.3 Účast malých politických stran ve volbách

Tato podkapitola se bude věnovat klasifikaci stran dle jejich motivů ke kandidatuře a také dle volebních programů - s ohledem na strukturu tohoto textu tak bude o několik stran později provedena ještě jedna klasifikace stran – a to na základě volební úspěšnosti.

2.3.1 Proč jdou malé strany do voleb

Jedním z cílů této práce je pokusit se odpovědět na otázku, proč i opakovaně neúspěšné strany jdou do voleb. To je cíl hlavně pro empirickou část. V teoretické části dostávají prostor motivy kandidatury malých stran obecně – ať jde o opakovaně neúspěšné strany, či nikoliv. Weber rozlišuje čtyři čisté typy jednání - právě dle těchto typů jednání budou děleny motivy kandidatury malých stran, které vyjmenovávají Valeš a Bureš [srov. Lustigová, 2006]. Nutno

poznamenat, že Weberova typologie jednání bude vztahována na kandidaturu stran z pohledu volebních nákladů a získaného procenta hlasů voličů.

Weberova typologie jednání tak, jak ji popisuje Keller:

a) *účelově racionálně* jedná člověk, který ke zvoleným cílům vybírá prostředky a uvažuje jedině účinnost těchto prostředků – proto neustále kalkuluje náklady, které pro něho z použitých prostředků plynou,

b) *hodnotově racionální* jednání je takové jednání, kdy je důraz přenesen z prostředků na samotné cíle. Člověk jednající tímto způsobem svým jednáním sleduje hodnoty, bez ohledu na náklady, které mu z toho mohou vyplynout,

c) *tradiční jednání* je orientované na tradici. Takové jednání je vedeno zažitými obyčejí a zvyky, o jejichž platnosti se nepochybuje. Takové jednání má výrazně rutinní charakter,

d) *jednání afektivní* vyplývá bezprostředně z emočního stavu jednajícího. O racionalitě užitých prostředků jednající neuvažuje [srov. Keller, 2004, 285].

Strany, jejichž kandidaturu je možné označit jako **účelově racionální**, sice existují s vírou, že uspějí, ale zároveň kalkuluje náklady na kandidaturu se ziskem. Výsledkem této kalkulace může být i skutečnost, že strany jedny volby vůbec nekandidují, pokud to zvýší šanci na úspěch ve volbách dalších. Jako příklad účelově racionálního jednání je možné označit působení Zelených. Tato strana v roce 1996 zvážila své šance a náklady na nově zavedené volební kauce a prvních voleb v samostatné České republice se nakonec neúčastnila.

Jako účelově racionální lze označit důvody kandidatury, které vyjmenovává Bureš. Strany mohou kandidovat za účelem dosažení hranice 1,5 %, díky čemu dosáhnou na státní příspěvek. Tuto motivaci ke kandidatuře by ale Bureš příliš nepřeceňoval – stejně jako možnost, že některé malé strany mohou být pouze prostředkem zviditelnění se jejich lídrů, kteří mohou mít i jiné politické aktivity. Dalším motivem, který vyjmenovává Bureš a který lze brát jako účelově racionální jednání, je skutečnost, kdy některé strany kandidují jen v jednom, případně několika málo, volebních krajích za účelem zviditelnění se před případnými komunálními volbami.

Jako **hodnotově racionální** je možné označit kandidaturu těch stran, které jdou do voleb s vážnými úmysly. A přestože vše objektivně naznačuje tomu, že tato strana neuspěje, přesto taková strana věnuje velké úsilí v předvolebním boji a věří, že dosáhne úspěchu. Strany, které i přes špatné předvolební prognózy, věří, že se jim povede uspět, jsou jedním z typů malých stran podle politologa L. Valeše. Příklady těchto stran jsou strana Naděje či Humanistická strana.

Podle Weberovy typologie jako **tradiční jednání** je možné označit 2 motivy ke kandidatuře, které vyjmenovává Valeš. Kandidovat, bez ohledu na náklady, mohou strany, které mají dlouhou historickou tradici a chtějí ji udržet. Jako příklad lze uvést ČSNS, případně KAN. Důvod, nad kterým se Valeš podivuje a který lze hodnotit jako tradiční jednání, je kandidatura stran, u kterých je *„opravdu s podivem, proč do volebního boje jdou. Jsou to strany, které někdy vznikly, nějakým způsobem se udržují při životě a volby jsou možná jednou z akcí, kterou si strana potvrzuje, že ještě existuje, že ještě žije, i když v běžném chodu to tak možná nevypadá“* [Lustigová, 2006].

Vzhledem k tomu, že tato klasifikace motivů kandidujících stran počítá pouze s volebními náklady a volebním ziskem co do počtu hlasů, je možné označit jako **afektivní jednání**, počínání recesistických stran. Takové strany vynakládají často poměrně značné prostředky, díky nimž pravděpodobně splní svůj primární účel kandidatury, který často znají jen strany samotné. Z hlediska očekávaného zisku hlasů, o který těmto stranám nejde, je jich počínání možné označit jako afektivní jednání.

2.3.2 Typologie stran dle volebních programů

Vzhledem k tomu, že praktické využití Weberových ideálních typů naráží na skutečnost, že v realitě by politické strany šly jen obtížně zařadit do jednoho z typů, tato práce přináší i rozdělení malých politických stran dle jejich programů.

Vymezuji 5 následujících typů malých politických stran dle jejich programu:

a) *alternativy* – strany, které se, při pohledu na jejich program a cíle, nijak výrazně neliší od stávajících parlamentních stran. Tím, čím se nejvíce odlišují, bývají tvrzení typu: „chceme být jiní, než parlamentní strany“,

b) *nacionální strany* – strany populistické, které lákají voliče na názory, které jsou často zaměřené proti národnostním menšinám,

c) *strany hájící zájmy menšin* – strany, které mají za cíle hájit zájmy různých menšin,

d) *recesistické strany* – strany, které volební boj neberou vážně. Do této skupiny řadím i ty strany, které se snaží spíše zviditelnit,

e) *ostatní* – strany jež nelze, skrze jejich programy, zařadit do žádné z výše čtyř uvedených skupin.

2.3.2.1 Alternativy

Strany s komplexními programy, které se často výrazně neliší od programů parlamentních stran a kdyby takové strany byly v Parlamentu, tak by to ani nepřipadlo nijak zvláštní. Tyto strany mívají jen pár programových bodů navíc, které je určitým způsobem odlišují od těch parlamentních (kterými se tyto strany vymezují proti těm parlamentním). *Zelení* mají důraz na kvalitu života. V posledních volbách kandidovali *Zelení* se svým programem ještě jako strana bez zastoupení v Poslanecké sněmovně. *Zeleným* může v příštích volbách do Poslanecké sněmovny velmi konkurovat strana *SNK-ED*. Tato strana působí zatím poměrně kompaktně, narozdíl od *Zelených*, kde to vřelo již v dobách, kdy ještě byli neparlamentní stranou. *SNK-ED* se může pyšnit zastoupením v Evropském parlamentu, v Senátu i v krajských zastupitelstvech. V roce 2006 překročila strana 1,5 % voličských hlasů ve volbách do Sněmovny. Program této strany působí velmi podobně jako programy parlamentních stran a ani se nijak oproti těm ostatním nevymezuje, jak to u stran řazených do této kategorie bývá.

Příklad volebního programu strany ze skupiny „alternativa“: SNK – shrnutí programu strany

„Programové priority SKK Evropští demokraté představují tři vzájemně propojené pilíře. Ekonomický rozvoj naší země a spokojenost našich občanů vyžadují výkonný a efektivní Fungující stát. Tedy stát, který tvrdě potlačuje korupci ve všech jejích podobách, neobtěžuje byrokracií, důsledně chrání bezpečnost svých občanů a zaručuje vymahatelnost jejich práv a prosazuje se v Evropě i ve světě.

Fungující stát je rámcem pro Kvalitní život jeho obyvatel. Proto k našim prioritám patří podpora vzdělání, rozvoj kultury, šetrný přístup k přírodě a zdrojům, stejně jako rovné šance všech obyvatel České republiky.

Naše spokojenost a fungování našeho státu závisí do značné míry na Prosperitě společnosti. Nedosáhneme ji ničím jiným, než příznivějšími podmínkami pro podnikání, liberalizací trhu práce, zastavením zadlužování státu, přijetím eura, zjednodušením a snížením daní, reformou zdravotního a penzijního systému“ [<http://www.snked.cz/program.html>].

Jediné vymezování se je možné najít ve zmínkách o korupci a byrokracii. Nejde ale o takové vymezování se, jako například u *Humanistické strany*, které mimo programové cíle, které se dají nazvat jako obvyklé, jde i o „*zkulturnění politického prostředí*“ [<http://www.humanistickastrana.cz/aktuality.php?id=111>].

Kromě Humanistické strany, Zelených a SNK-ED je možné do této skupiny dále řadit například *Stranu zdravého rozumu, Cestu změny, Pravý blok*.

2.3.2.2 Nacionální strany

Skupinu těchto stran by bylo možné také nazvat jako skupinu stran bojujících proti něčemu. Nacionální strany spojuje nesouhlas s členstvím v EU a NATO a negativní názor na imigraci a menšiny žijící v České republice.

Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa je nejúspěšnějším zástupcem této skupiny politických stran. Tato strana měla své zastoupení v Parlamentu už ve volbách v roce 1992. S rozpadem Československa nesouhlasila. Zastoupení ve Sněmovně získali Republikáni i v roce 1996. O dva roky později dosáhli už jen na příspěvek na úhradu volebních nákladů. V současné době strana vedená Miroslavem Sládkem existuje pod názvem Republikáni. V posledních parlamentních volbách samostatně nekandidovala a spolupracovala s Národní stranou.

Národní strana má jako podtitul pod svým názvem na oficiálních internetových stránkách strany „*bráníme české národní zájmy*“ [<http://www.narodni-strana.cz>].

Třetím příkladem je *Dělnická strana*, která je v současné době díky svým aktivitám v severních Čechách velmi často v médiích.

2.3.2.3 Strany hájící zájmy menšin

Jestliže nacionální strany hájí zájmy českého národa – nebo to mají alespoň ve svých programech. Strany patřící do této skupiny se snaží hájit zájmy určitých skupin obyvatelstva. Jde o skupiny velké – jinak by ani nemělo smysl, aby takové strany vznikaly, kdyby neměly u koho hledat potencionální podporu.

Strana rovnost šancí – tato strana hájí zájmy žen. Její hlavní cíl je úplné zrovnoprávnění žen ve společnosti. A vzhledem k tomu, že ženy jsou v politice stále menšinou, je zařazení této strany do diskutované skupiny oprávněné. Strana rovnost šancí vznikla v roce 2005. Už na začátku roku 2008 ale byla straně pozastavena činnost – z důvodu pozdního odevzdání výroční finanční zprávy. V současné době nefungují ani internetové stránky strany, které ještě začátkem února fungovaly. Strana v komunálních volbách v roce 2006 získala 8 zastupitelek – členskou základnu strany tvoří výhradně ženy. I když by se mohlo zdát, že voličský potenciál by mohl být velký, ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2006, přestože za stranu kandidovaly i známé osobnosti, získala strana pouhých 10 879 hlasů – 0,20 %. Na názory, že založení strany žen je prý nesmyslem, protože „*taková strana by se neopírala o žádnou tradiční politickou ideologii, ale byla by pouze lobbyistickým sdružením, bojujícím za rovná práva žen. Nakonec by se prý stejně rozpadla do názorových proudů, protože boj za ženská práva není dostatečně silným tmelem. Navíc práva žen už mají ve svých programech zavedené strany, které jsou koneckonců otevřeny i ženám*“ [Pehe, 2004] reaguje Pehe nesouhlasně a říká, že už jen samotná existence takové strany bude mít dobrý vliv na společnost. „*Ve stále ještě silně patriarchální české společnosti (která v některých oblastech zmeškala čtyřicet let vývoje) může taková strana přispět přinejmenším k tomu, že bude jasně formulovat základní problémy a nastolovat požadavky ženské části populace*“ [Pehe, 2004].

Moravské zájmy hájí strana *Moravané*. Moravistické strany mají u nás tradici, ale úspěch měly jen krátce po revoluci. Moravané získali v roce 2006 jenom 0,23 % - strana ani nekandidovala v krajích, které nezasahují geograficky do Moravy. Strana nemá monotematický program a její volební program je komplexní.

Dalšími stranami patřícími do této skupiny jsou *Romská občanská iniciativa ČR*, *Strana venkova – spojené občanské síly*, nebo ve volbách v roce 2002 do této skupiny patřila i *Strana za životní jistoty* (nástupnická strana Důchodců za životní jistoty) – tato nástupnická strana se v roce 2006 sloučila s Nezávislymi demokraty Vladimíra Železného.

2.3.2.4 Recesistické strany (+ strany snažící se zviditelnit)

Strany patřící do této skupiny nevznikly proto, aby se snažily získat moc. Příklady stran patřící do této skupiny jsou čistě recesistická *Balbínova poetická strana* a strana, které šlo pravděpodobně více o zviditelnění rádia Helax: strana *Helax – Ostrava se baví*.

Balbínova poetická strana vznikla čistě jako recese a i celé chování strany bylo myšleno čistě jako recese, jak potvrdil i Jiří Dědeček – kandidát ve volbách v roce 2002 [srov. transkripce Dědeček, strana 1, řádek 26]. Jiří Dědeček ale nedokázal vysvětlit rozporuplné billboardy, které strana nechala vylepit a které zesměšňovaly lídra KDU-ČSL Miroslava Kalouska. Představitel Balbínovy poetické strany Jiří Hrdina k těmto billboardům řekl: „*snažíme se odstranit bazilišky, kteří vždycky tvoří koalici a postavit se na jejich místo*“ [http://www.bbc.co.uk/czech/interview/story/2005/12/051214_kalousek.shtml]. Jiří Dědeček se během rozhovoru k těmto billboardům vyjádřil tak, že je musel někdo zaplatit, ale kdo a proč, že to neví a že je dost možné, že šlo o nějaké vyřizování osobních účtů.

Většina stran, které se jednou za 4 roky ucházejí o zastoupení v Poslanecké sněmovně, jsou strany, které můžeme zařadit do první skupiny – strany, které se snaží být alternativami k současným parlamentním stranám. Některé strany, které to myslí s politikou vážně, ale nemusí kandidovat za účelem dostání se do Sněmovny – tyto strany mohou přemýšlet dle předchozí typologie

účelově racionálně a dojde jim, že na 5 % nedosáhnou. Ale existují i další hranice, kterých se vyplatí dosáhnout a strana poté může zvýšit šanci na úspěch v dalších volbách. Přehled stran dle těchto hranic přinese čtvrtá kapitola.

3 Faktory úspěšnosti politických stran

V této kapitole budou nastíněny faktory úspěšnosti politických stran, tak jak tyto faktory vnímá autor. Jde o úvahu, která je ke svému cíli směřována více zdroji – literaturou, myšlenkami autora, předešlými výsledky voleb, ale také dalšími informačními zdroji. Faktory, které budou popisovány, budou ihned konfrontovány s proměnami legislativní úpravy. V textu také budou postupně zmíněny hranice, dle kterých bude na konci této kapitoly provedena klasifikace politických stran dle úspěšnosti. I když jsou faktory úspěchu demonstrovány převážně na velkých stranách, tak se bezesporu týkají všech stran. Zatímco u velkých stran je možné najít přítomnost těchto faktorů. Absence těchto faktorů u malých stran je příčinou jejich neúspěchu.

Existují 3 skupiny faktorů úspěšnosti – *ekonomická, politicko-ideová a personální*. K těmto skupinám lze přiřadit jako zvláštní faktor vliv médií. Skupiny faktorů úspěšnosti se různě prolínají a rozdělení faktorů do nějakých skupin je hlavně teoretickou konstrukcí – bylo by možné tato kritéria popisovat i bez jejich „škatulkování“. Ale pro větší přehlednost je zvoleno toto rozdělení. Stejně jako vliv médií by za samotný zvláštní faktor mohla být považována legislativní úprava, která má na úspěšnost stran vliv. Vliv legislativní úpravy je ale popisován pomocí několika faktorů, do kterých se legislativní úprava promítá. A částečně byl tento vliv popsán už výše při rozebírání vlivu 5 % klauzule na úspěšnost malých politických stran.

3.1 Ekonomické faktory úspěšnosti

3.1.1 Peníze a jejich konfrontace s legislativní úpravou

Téma peněz je v politice velmi důležité – „s uzákoněním práva volit a být volen totiž pro zájemce o veřejné funkce vystala také otázka, jak v soutěži o mandát uspět. A předvolební agitace s sebou už ve svých prvotních dobách nesla finanční náklady“ [Outlý, 2003, 42]. Jak tyto prostředky získat – problém financování politických stran je upravován zákony. Pro systém financování politických stran je důležité, aby dodržoval některé principy: principy rovnosti,

svobody, veřejnosti a kontroly [srov. Outlý, 2003, 47]. V České republice podobně jako v mnoha evropských zemích funguje systém financování politických stran z veřejných prostředků. Při prohlédnutí si struktury příjmů politických stran zjistíme, že v průměru získají parlamentní strany od státu okolo poloviny svého rozpočtu [srov. Outlý, 2003].

Tabulka 1. Příjem strany získaný od státu (v procentech z celkového příjmu strany)

politická strana	rok							průměrně
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	
ČSSD	21,0 %	91,6 %	30,0 %	57,5 %	45,0 %	34,7 %	77,9 %	51,1 %
ODS	45,5 %	54,7 %	51,0 %	62,8 %	53,4 %	37,6 %	64,1 %	52,7 %
KSČM	12,8 %	57,0 %	22,6 %	58,8 %	24,9 %	25,3 %	58,7 %	37,2 %
KDU-ČSL	17,1 %	53,5 %	36,4 %	45,1 %	34,5 %	28,2 %	80,9 %	42,2 %

[zdroj: Outlý, 2003]

V čem je veřejné financování politických stran pro stát výhodné, shrnuje Outlý: „Od přímého financování ze státních zdrojů se dále očekává, že sníží potřebu stran získávat finanční prostředky v podobě darů od podnikatelských subjektů. U těch totiž existuje pravděpodobnost, že za svůj dar budou požadovat protislužbu v podobě prosazení pro ně výhodné legislativy či udělení veřejné zakázky. Přímé financování má tak zabraňovat korupci, je totiž díky legislativně stanoveným pravidlům průhledné a tedy „čistší“. Pro strany samotné je přímé financování přitažlivé tím, že jim zajišťuje jistý a pravidelný příjem“ [Outlý, 2003, 55]. Outlý také připouští, že pravidla pro vyplácení různých příspěvků stranám určují pouze ty strany, které mají zastoupení v Parlamentu a ty často nemají zájem poskytnout podporu svým potencionálním neparlamentním soupeřům [srov. Outlý, 2003, 55]. Zatímco neparlamentním stranám se podpory nedostává, parlamentní strany mají mnohdy nelogicky vysokou podporu. Příkladem může být příspěvek na úhradu volebních nákladů – přesně takto se jmenuje paragraf, který stanovuje podrobnosti vyplácení tohoto „příspěvku“. Bylo by logické, aby výše takového příspěvku nedosahovala sta procent nákladů. Ale u nás tato výše kolikrát několikanásobně 100 % přesahuje [srov. Outlý, 2003, 63]. A i příspěvky na mandáty jsou pro velké strany vyšší než náklady vynaložené na kampaň. Volební manažer ČSSD pro krajské volby v roce 2008 Jaroslav Tvrđík uvedl, že jejich strana na kampaň vyčlenila 50–70 mil. Kč [srov.

<http://domaci.ihned.cz/c1-27042470-paroubek-pokrtil-kamion-volebni-kampan-sssd-muze-zacit>]. Pokud tuto částku socialisté nepřekročili, tak už během prvního roku se jim *investované* peníze vrátí v podobě příspěvku na mandát, který díky výraznému úspěchu Sociální demokracie činí u této strany ročně 70 milionů.

Příspěvek na úhradu volebních nákladů (§ 85 volebního zákona) je velmi frekventovaným tématem změn volebního zákona. Z pohledu znění zákona aktuálního v konání voleb byly jen 2 verze tohoto příspěvku. V roce 1996 a 1998 byl vyplácen příspěvek 90 Kč za hlas a to stranám, které ve volbách dosáhly hranice 3 %. V následujících dvou volebních kláních bylo vypláceno 100 Kč a to stranám, které získaly více než 1,5 %. Vývoj zákona byl ale živější. A podle změn, které Poslanecká sněmovna (velké strany) navrhovala, je možné usoudit, že právě tento „příspěvek“ (ve skutečnosti občas zisk – viz dále) je tím hlavním bojištěm, na kterém se malé a velké strany střetávají. Cestu od 3 % k 1,5 % provázely dva zásahy Ústavního soudu. V prvním ze zmiňovaných nálezů Ústavního soudu, který se týkal stížnosti Demokratické Unie, Ústavní soud mimo jiné argumentoval skutečností, že v tehdejší legislativní úpravě dochází k rozsáhlé kumulaci finančních postihů malých stran – tím dochází apriorně k „dušení“ těchto malých stran [srov. zákon 243/1999 Sb.]. I podle Ústavního soudu určitá minimální hranice pro vyplácení tohoto příspěvku musí být zachována – a to z důvodu, aby příspěvek dostávaly pouze strany kandidující s vážnými úmysly. V souvislosti s příspěvkem na úhradu volebních nákladů je možné odvodit 2 hranice (1,5 % a 3 %), podle kterých budou níže malé politické strany děleny dle úspěšnosti.

Zatímco příspěvek na úhradu volebních nákladů přináší stranám „jednorázové peníze“, ze zákona o politických stranách vyplývá stranám právo na zisk peněz, které ty úspěšné dostávají každoročně – **příspěvek na mandáty a stálý příspěvek**. V souvislosti s těmito příspěvků nalezeme další 3 hranice pro dělení stran dle úspěšnosti. Je vidět, že klasifikace, která je umístěna na konci této kapitoly, je klasifikace dle finanční úspěšnosti, která je ruku v ruce s politickou úspěšností. Zmiňovanými hranicemi jsou 3 % nutná pro zisk stálého příspěvku, zisk 5 % nutných pro obdržení příspěvku za mandát poslance (v krajských volbách – za mandát krajského zastupitele). Třetí hranici není možné vyčíslit absolutně, ale jde o zisk mandátu v Senátu.

Peníze plynoucí ze zákona o politických stranách jsou z části přístupné i malým politickým stranám. Do Senátu čas od času pronikne kandidát nějaké menší strany a i na stálý příspěvek už dosáhly mimoparlamentní strany. Na stálý příspěvek má nárok strana, která dosáhne ve volbách do Poslanecké sněmovny 3 %. Příspěvek činí 6 000 000 Kč ročně. Za každou započatou desetinu hlasů navíc náleží straně ročně dalších 200 000 Kč. Nad 5 % se výše příspěvku už nezvyšuje – ročně tak parlamentní strany obdrží 10 mil. Kč.

Příspěvky na mandát se stranám vyplácí také každoročně. A to ve výši 250 000 Kč za krajského zastupitele a po 900 000 Kč za každého poslance nebo senátora. Dvě největší politické strany v zemi si tak ročně přijdou na více než stamilionové sumy za své zastupitele v Parlamentu České republiky a v krajských zastupitelstvech. ODS dostává ročně za své současné zastupitele 147,6 milionu Kč, ČSSD dokonce 157,3 milionu Kč (viz tabulka č. 2).

Tabulka 2. Příspěvky plynoucí ČSSD a ODS ze státního rozpočtu za jejich zastupitele

	<i>ODS</i>	<i>ČSSD</i>
Krajští zastupitelé	45,0	70,0
Poslanci	72,9	66,6
Senátoři	29,7	20,7
CELKEM	147,6	157,3

pozn.: částky v milionech Kč; zdroj: [www.volby.cz]

3.1.1.1 Vývoj stálého příspěvku politickým stranám a příspěvku na mandáty

Vzhledem k tomu, že tato práce popisuje do jisté míry „boj“ mezi malými a velkými stranami, dovolím si trochu obšírněji popsat vývoj dvou zmiňovaných příspěvků určených zákonem o politických stranách.

V současné výši je stálý příspěvek až od roku 2001. Předtím byl v obou směrech poloviční – činil 3 000 000 Kč a 100 000 Kč za každou další započatou desetinu procenta nad hodnotu 3 %. Při pohledu na vývoj, který zvýšení příspěvků předcházelo, je možné usuzovat, že ke zvýšení došlo tak trochu „na truc“ Ústavnímu soudu a že jde o „výsměch“ malým stranám, kterým ty velké poslaly vzkaz, že je stejně zbytečné se snažit...

V roce 2000 na základě zákona 340/2000 Sb. přišlo zvýšení příspěvku na mandát z 500 000 Kč na 1 milion Kč u poslanců a senátorů a k zavedení

250 000 Kč u krajských zastupitelů. V praxi taková verze znamená, že při výsledcích z nejbližších voleb v roce 2002 by sociální demokraté získali ročně o 35 milionů Kč více za své poslance. ODS by (počítáno podle výsledků v roce 2004) za své krajské zastupitele získala ročně přes 72 milionů. Oproti zvýšení stálého příspěvku, které přišlo později, byla toto „výdělečnější“ změna zákona. Ve stejné novele Poslanecká sněmovna doplnila do zákona i ustanovení o tom, že stranám, které nárok na stálý příspěvek získaly, tento nárok zaniká, pokud v dalších volbách nezískají více než 5 % hlasů.

Proti změnám, které přinesl zákon č. 340/2000 Sb., podal koncem roku 2000 prezident Václav Havel stížnost u Ústavního soudu – požadoval zrušení podmínky zisku 5 % ve volbách do Sněmovny, nutného pro další vyplácení příspěvku. Prezident také požadoval zrušit částku 1 milion Kč jako příspěvek na mandát – zvýšení považuje za nepřiměřené [srov. zákon 98/2001 Sb.]. Ústavní soud prezidentově stížnosti vyhověl.

Reakce Sněmovny [srov. zákon 170/2001 Sb.] – zrušený 1 milion Kč za mandát poslance a senátora se nahradil 900 000 Kč a naopak zvýšení přišlo ve výši stálého příspěvku, které snížení příspěvku téměř kompenzuje. Sněmovna tak dosáhla zvýšení příjmů pro parlamentní strany a tyto strany tak v příjmech od státu opět mohli utéct těm malým. O tom, že parlamentní strany mají pomyslnou startovní čáru hodně vpředu před ostatními, mluvil v rozhovoru i Jan Tamáš. Podle něho je při současných podmínkách téměř nemožné, aby strany, které startují za nimi, tyto parlamentní strany dohnaly [srov. transkripce Tamáš, s. 6, ř. 20].

3.1.2 Peníze a jejich konfrontace s legislativní úpravou - pokračování

Peníze jsou, jak se potvrdilo i v empirické části, velmi důležitým faktorem. Prostor, který je penězům v tomto textu věnován, není tak rozsáhlý ani tak z důvodu přílišného rozepisování se autora, ale hlavně kvůli tomu, že peníze stranám plynou z mnoha různých zdrojů, které často mají dlouhou historii v legislativních změnách.

Zatím byla při popisování faktoru peněz, jako faktoru, který ovlivňuje volební úspěšnost strany, zaměřena pozornost jen v oblasti „modrých“ čísel.

Následující řádky se přesunou do červených čísel. Řeč bude o příspěvku, který platí strany – o „příspěvku na volební náklady“ (dříve **volební kauce**). Příspěvek na volební náklady se skládá před volbami a je nástrojem, který má ztížit kandidaturu subjektů, které nekandidují s vážnými úmysly. Pro volby v letech 1996 a 1998 se tento příspěvek jmenoval ještě „volební kauce“ a jeho celkový součet ve všech krajích výrazně přesahoval hranici milionu korun. Kauce byla vrácena jen stranám, které překročily 5 % hlasů. Na základě zásahu Ústavního soudu [srov. zákon 64/2001 Sb.] byla schválena novela volebního zákona [srov. zákon 37/2002 Sb.]. Tato novela přinesla pojem „příspěvek na volební náklady“ a také výrazné snížení částky, kterou politické strany musí zaplatit a která se už bez ohledu na výsledek stran u voleb nevrací. Tento příspěvek činí v současné době 15 000 Kč za každý z volebních krajů a platí od voleb v roce 2002. Právě snížení volební „kauce“ mohlo být podle Cabady a Vodičky jednou z příčin prudkého nárůstu počtu (na 29) kandidujících subjektů v roce 2002 [srov. Cabada, Vodička, 2003, 231]. V roce 2006 kandidovalo 26 subjektů – je tak možné usuzovat, že i když je příspěvek na volební náklady poměrně nízký, stále slouží jako určité stavidlo, které slouží k tomu, aby se do vod volebního boje nedostalo příliš mnoho subjektů, které by tyto vody znečišťovaly. Zároveň je ale možné považovat tuto částku za velmi nízkou překážku, která se vyplatí zdolat subjektům, které si jsou vědomy svého neúspěchu, ale účast ve volbách jim přinese velké zviditelnění.

Kromě příspěvků od státu mají strany další možnosti jak získat peníze, které jsou tak moc potřebné pro úspěch ve volbách. Dalšími možnostmi je myšleno například – **vlastní podnikání**, dary a členské příspěvky. Ihned první novelou původního zákona o politických stranách byla stranám odňata možnost podílet se na provozování rozhlasových a televizních stanic. V roce 1994 byla možnost jakkoliv podnikat zrušena úplně. O rok později ale Ústavní soud tento zákaz zrušil [srov. zákon 296/1995 Sb.] a podle novely zákona o politických stranách [srov. zákon 322/1996 Sb.] mohou politické strany (ne vlastním jménem) podnikat – mohou se podílet na činnosti společností, jejichž výlučným předmětem činnosti je:

- a) provozování vydavatelství, nakladatelství a tiskáren
- b) publikační a propagační činnost

c) pořádání kulturních, společenských a sportovních akcí

d) výroba a prodej předmětů propagujících program a činnost příslušné strany a hnutí.

Vývoj legislativy proběhl i ohledně **členských příspěvků**, které by při žádné regulaci mohly být skrytými sponzorskými dary. V roce 2000 zákonodárci odsouhlasili [srov. zákon 340/2000 Sb.], že příspěvky nesmí přesáhnout 50 000 Kč. O 4 roky později bylo toto nařízení zrušeno s tím, že příspěvky vyšší 50 000 Kč musí být společně s údaji o členu uvedeny ve výroční finanční zprávě strany – podobně jako to je s **dary**, které strana obdrží [srov. zákon 556/2004 Sb.].

3.1.3 Propagace a její konfrontace s legislativní úpravou

S penězi velmi úzce souvisí **propagace**. Kvalitní PR práce, která je dnes již pravděpodobně nepostradatelnou součástí volební kampaně, s sebou nese i značné náklady. Velké strany ale mají jednu propagaci zdarma – parlamentní strany jsou denně na očích ve všech druzích médií. Tento druh propagace je vyčleněn jako samostatný faktor úspěchu („vliv médií“), kterému bude v textu ještě věnován prostor.

Média mají v dnešní době nepochybně velký vliv na úspěch strany ve volbách. Velké strany, které jsou mnohonásobně více v médiích, mají nesrovnatelně lepší pozici na startovní čáře volebního běhu. Přestože mají kandidující subjekty počínaje 16. dnem společně na 14 dní 14 hodin vysílacího času v Českém rozhlasu a dalších 14 hodin také v České televizi, tento čas je doplněn mnohonásobně větším prostorem, který je velkým stranám věnován v ostatních mediích (televize, rádia, noviny, časopisy a v neposlední řadě internet).

Při uvědomění si, že skutečnost, jestli strana má šanci dosáhnout pětiprocentní hranice, hraje při rozhodování voličů pravděpodobně svoji roli, je otázkou k zamyšlení, komu více slouží novela zákona, která posunula hranici, kdy je možné zveřejňovat předvolební průzkumy, ze 7 na 3 dny [srov. zákon 204/2000 Sb.].

3.2 Politicko-ideové faktory úspěšnosti a jejich konfrontace s legislativní úpravou

Do této skupiny je možné řadit 5 faktorů úspěšnosti. **Tradicí** politické strany, **vyhraněnost/nevyhraněnost** strany, faktor **silné osobnosti**, **politickou minulost** a také **program** politické strany.

„Politické strany jsou racionální, pokud jsou schopné, ale i ochotné měnit své politické programy, resp. přizpůsobovat je zájmu a názorům voličů, jestliže tato změna zvýší jejich šanci na volební vítězství“ [Říchová, 2000, 97]. Jinými slovy, pokud chce strana uspět, nemůže se držet jen idejí, ale musí dělat politiku. Možná že právě lpění na určitých vyhraněných názorech, které jsou okrajové, dělají z malých stran strany bez šance na úspěch. Zvláště v porovnání s velkými stranami, které mají tak široké **volební programy**, že dokáží do svých sítí pojmout téměř jakéhokoli průměrného voliče – a když se zjistí, že nějaký bod volebního programu se jim nehodí, tak není nic jednoduššího, než takový bod (i po volbách) jednoduše změnit. Tento obrat od idejí k politice má ale své opodstatnění – minimálně v teorii M Fioriny. M. Fiorina vypracoval teorii retrospektivního hlasování – podle něj postupně slábne vliv ideologické vazby mezi voliči a stranou (alespoň v USA a V. Británii) [srov. Říchová, 2000, 97]. *„Hlavním kritériem, podle něhož se „racionální volič“ při svém rozhodování o tom, komu dá svůj hlas, řídí, je zhodnocení předchozího chování politické strany. Voliči se podle tohoto výkladu příliš nezajímají o její ideologické zázemí či ideologicky motivovaná vystoupení jejích kandidátů, resp. volební programy. Mnohem více se spoléhají na své vlastní soudy, na svá vlastní „pozorování“ a nekladou tak velký důraz na sliby“* [Říchová, 2000, 97]. Tato teorie tak naznačuje jako jeden z faktorů úspěšnosti to, co bylo v tomto textu nazváno **„politická minulost“** – pro voliče je důležité, jak strana vystupovala v předchozím volebním cyklu. Zde ale naráží na problém malé strany. Tyto strany se většinou snaží zaujmout svým programem – nemají možnost, aby je voliči hodnotili podle toho, co jim strana přinesla. Tyto strany se tak musí spoléhat jen na to, že voliči uvěří jejich slibům. Politická minulost souvisí s **tradicí strany**, jako s jedním z faktorů úspěšnosti.

Jsou strany, které musely dlouhodobě pracovat, aby získaly pozice, které mají – například Strana zelených už bude existovat pomalu 20 let, ale parlamentní stranou je krátce. Po roce 1989 se dá říci, že všechny politické strany vznikly nově. Některé ale navazovaly na dřívější tradici a měly situaci usnadněnou – některé strany toho využily rychle (KSČM), některé pomaleji (ČSSD). Zvláštní situace je u ODS – která se ujala nástupnické role po Občanském fóru – nezískala tak své pozice díky tradici, ale měla cestu velmi usnadněnou. O významu tradice při volebních úspěchu píše i Pšeja v souvislosti s ČSL (později KDU-ČSL), když píše, že již brzy po roce 89 se ukázalo, že ČSL má velmi silné voličské jádro [srov. Pšeja, 2005, 113].

KDU-ČSL bude použita jako příklad i u dalšího z politicko-ideových faktorů úspěšnosti, který se prolíná s výše probíraným volebním programem. **Vyhraněnost/nevyhraněnost** je devízou právě KDU-ČSL. Je to jedna z determinant, která byla podle Pšeji určující pro vývoj strany po roce 1989. „*Vědomé úsilí o zaujmutí středové pozice v systému a s tím spojené získání maximálního koaličního potenciálu*“ je tiskem často prezentováno v negativním smyslu, ale při zohlednění toho, že se od počátku porevoluční historie ve straně střetávaly jak tendence konzervativní, tak tendence proudu křesťanské politiky zohledňující spíše sociální stránku – tyto tendence mají blíže spíše ke klasické levici, musí toto úsilí být chápáno jako logické a přirozené [srov. Pšeja, 2005, 113].

Posledním faktorem, který z této skupiny nebyl zmíněn, je **faktor silné osobnosti**. Silná osobnost je jistě důležitým faktorem pro úspěch strany. ČSSD měla po roce 89 tu výhodu, že mohla navazovat na tradici a nevznikala (tehdy ještě jako Československá sociální demokracie) nově. Přes tuto výhodu se jí ale v prvních letech po sametové revoluci nedařilo. V roce 1990 nezískala Sociální demokracie zastoupení v ani jednom ze tří zastupitelských sborů. Ve volbách v roce 1992 Československá sociální demokracie opět neuspěla – i když tentokrát zastoupení v zastupitelských sborech získala, ale se svým nízkým ziskem mandátů nemohla strana prakticky ovlivnit politický vývoj v zemi. Po rozdělení Československa se Československá sociální demokracie přeměnila v Českou stranu sociálně demokratickou. V únoru roku 1993 byl na sjezdu strany zvolen jako předseda představitel radikálního směru Miloš Zeman [srov.

<http://www.cssd.cz/o-nas/s10252/>. Právě pod vedením M. Zemana se ze Sociální demokracie stala hlavní opoziční síla v zemi.

Podobný příklad silné osobnosti lze najít i u jiných stran - v KDU-ČSL v osobě již zesnulého J. Luxe, u ODS dříve v osobě V. Klause.

Přestože jsou faktory, které byly označeny jako „politické a ideové“ upravovány legislativou, není na jejich legislativní úpravě z hlediska této práce nic zajímavého. Postavení velkých a malých stran je v nich stejné.

3.3 Personální faktory úspěšnosti politické strany a jejich srovnání s legislativou

Třetí skupina faktorů úspěšnosti politických stran není skupinou v pravém slova smyslu – řadím do ní pouze jeden faktor. HR management politických stran souvisí s již probraným faktorem silné osobnosti, zde se ale jedná o větší množství jedinců, které strana musí mít, aby mohla uspět. S pomocí fotbalové metafory lze říct: Na hřišti nerozhoduje jedna hvězda, ale celá jedenáctka.

3.3.1 HR management politických stran

Ve volbách do Poslanecké sněmovny mohou voliči vybrat pouze z již „předvybraných“ kandidátů. Před těmito volbami předcházejí primární volby v jednotlivých stranách, které nejsou v České republice žádným způsobem legislativně upraveny. Jak strany své kandidátky sestaví, je čistě na nich samotných. Zákon se pouze vyjadřuje v tom smyslu, že primární volby musí proběhnout demokratickým způsobem. Strany dokonce mají možnost odstranění kandidáta ze své kandidátky – tato možnost stranám přísluší podle § 36 volebního zákona. Zmocněnec strany může 48 hodin před volbami odvolat jakéhokoliv kandidáta. Outlý tuto skutečnost komentuje jako nástroj stran, jak si udržet poslušnost mezi svými kandidáty, kteří jsou až téměř do samotných voleb pod hrozbou odvolání. V této skutečnosti stejný autor vidí také možnost dodatečné revize výsledků primárních voleb [srov. Outlý, 2003, 20].

Personální práci v politických stranách se v jednom z článků věnuje Potůček (společně s Purkrábkem a Raškem). „V *politických stranách se projevuje*

tendence k oligarchii, tj. rozhodování se koncentruje na malou skupinu lidí, kteří se inspirují jen sami sebou, málo nejen rezonují s míněním ostatních, ale ani se jejich myšlenkami neobohacují“ [Potůček, Purkrábek, Rašek, 2005, 138]. „Přitažlivost masových stran blokuje malá schopnost jejich nejvyšších představitelů prokázat, že názory členské základny v základních organizacích mají vliv na jejich činnost“ [Potůček, Purkrábek, Rašek, 2005, 138].

Na základě výše uvedených citací tato práce pracuje s hypotézou, že právě situace ve stranách a legislativní úprava primárních voleb respektive možnosti změn pořadí určeného primárními volbami při samotné volbě mohou být jedním z důvodů, proč někteří lidé (i různí odborníci) dávají přednost malým stranám před stranami velkými.

V samotných volbách do Poslanecké sněmovny totiž legislativní úprava dává voličům možnost 4 preferenčním hlasů, díky kterým mohou kandidáta posunout na volitelné místo. K posunu kandidáta výše je potřeba získání alespoň více než 5 % hlasů odevzdaných jeho straně. Tato legislativní úprava nedává voličům příliš možnost reálně změnit pořadí na kandidátkách. Tuto skutečnost je možné ověřit při pohledu na to, jak často se kandidáti posunují díky preferenčním hlasům z níže postavených pozic na kandidátce strany. Nejsou-li počítány strany, u kterých je k takovému posunutí potřeba doslova jen pár hlasů, tak v roce 2006 v Pardubickém kraji byli jen 2 kandidáti z 5. a nižšího místa, kteří se posunuli na kandidátce na „volitelné“ místo. Alena Páralová se z 5. místa na kandidátce ODS posunula na první díky zisku 10 % (9 055 preferenčních hlasů) a narozdíl od Marka Výborného se do Sněmovny dostala. Zmiňovaný Marek Výborný (učitel na gymnáziu v Heřmanově Městci) získal na 5. místě kandidátky KDU-ČSL 1 417 hlasů (5,89 %) [<http://www.volby.cz/>].

Vrátíme-li se k personální práci politických stran, tak Potůček k jejímu špatnému fungování říká: *„příčinou nízké efektivity personální práce politických stran je její uzavřenost. V něm při výběru převládají přátelské vztahy a známosti včetně klientelismu. Jen málo se prosazuje demokratický mechanismus výběru lidí zdola nahoru. Obvykle se redukuje na dohody předsedů jednotlivých organizačních stupňů. To napomáhá tomu, aby se do funkcí dostali kariérově orientovaní jedinci, ne nejschopnější, kteří opravdu dokáží plnit programové cíle*

ve stranické práci, exekutivě i v parlamentních rolích“ [Potůček, Purkrábek, Rašek, 2005, 139].

Primární volby, které jsou významným odrazem personální práce politické strany, jsou podle Outlého pro případného zájemce o členství jedním z faktorů, na základě kterých se rozhodne do strany vstoupit či nevstoupit [srov. Outlý, 2003, 22]. Ze současné úpravy legislativy se tak může zdát, že tato situace, která pravděpodobně „žene“ i kvalitní lidi do malých stran, velkým stranám, které legislativu odsouhlasily, nevadí.

3.4 Vliv médií jako zvláštní faktor úspěšnosti politické strany

Média mají bezesporu vliv na úspěšnost politických stran. Denně je možné číst zprávy o dění v politice – a drtivá většina prostoru v médiích (často veškerý prostor) je věnována velkým stranám. Určitě zde hraje roli i PR práce jednotlivých politických stran – jak jsou schopny zařídit, aby se na stránkách novin psalo i o nich. Ale v dnešním světě hrají media velmi silnou roli a i bez nějakého velkého snažení samotné strany mohou straně pomoci.

Jako příklad poslouží strana Zelených. Když v polovině února roku 2006 přeskočily volební preference strany klíčovou hranici 5 %, ihned následoval zvýšený zájem ze strany médií o tuto do doby neparlamentní a i pro média méně zajímavou stranu a společně s tímto zájmem následoval i další nárůst preferencí. Když se k tomu připočte vliv podpory bývalé hlavy státu – V. Havla, který otevřeně vyjádřil podporu Straně zelených a i několika jejích kandidátů [srov. http://cs.wikipedia.org/wiki/Strana_zelen%C3%BDch#.C3.9Asp.C4.9Bch_ve_volb.C3.A1ch_2006], není těžké dospět k závěru, že média mohla být jedním z důležitých faktorů pro volební úspěch Zelených v roce 2006. Podpora V. Havla je jistě silným faktorem, který straně mohl pomoci – ale tato podpora by se nedostala do širšího povědomí voličů právě bez médií. Po tomto úspěchu ve volbách je již strana dennodenně na očích veřejnosti.

4 Rozdělení malých politických stran dle úspěšnosti

Jak bylo řečeno na začátku této kapitoly, nyní – ke konci této kapitoly věnované faktorům úspěchu politických stran dostane prostor klasifikace těchto stran dle úspěšnosti – dle úspěšnosti, kterou lze měřit objektivně – podle počtu získaných hlasů ve volbách. Celkem bylo v této kapitole již zmíněno 5 různých hranic důležitých pro politické strany. Šestou hranicí je 1 %, po jehož dosažení dostávají strany zapláceno za hlasy získané ve volbách do Evropského parlamentu.

Vzhledem k tomu, že peníze jsou v dnešní době pro propagaci strany velmi důležité – už samotné objíždění měst a vesniček něco stojí a ne každý kandidát si to může dovolit hradit z vlastní kapsy, a tak se každý příspěvek ze státního rozpočtu malým stranám hodí, aby mohly usilovat o to být konkurenty těch velkých. Následuje výčet šesti hranic a rozdělení stran do skupin dle úspěšnosti při překonávání níže vyjmenovaných hranic.

1 % - procento nutné k vyplacení příspěvku za hlas ve volbách do Evropského parlamentu. V prvních volbách do Evropského parlamentu toto jedno procento představovalo přibližně 24 000 hlasů. Po překonání této hranice dostává strana 30 Kč za každý hlas. V prvních evropských volbách tuto hranici překročilo hned 5 subjektů, které v té době nebyly zastoupeny v Poslanecké sněmovně.

1,5 % - hranice po jejímž překročení dostává strana zaplacené hlasy získané ve volbách do Poslanecké sněmovny. Tato hranice platí od voleb v roce 2002. Z malých stran tuto hranici překročilo v roce 2006 SNK-ED a jejich předchůdce i v roce 2002. V obou volbách tuto hranici překročila i Strana zelených.

3 % - na základě této hranice se vyplácel příspěvek na úhradu volebních nákladů v letech 1996 a 1998. V obou těchto volbách překročili tuto hranici Důchodci za životní jistoty a také Republikáni (SPR-RSČ), kteří ještě po volbách v roce 1996 měli zastoupení ve Sněmovně.

3 % - tentokrát tříprocentní hranice platná po všechny volby do Poslanecké sněmovny. Strany, které tuto hranici překročí, dostávají stálý

příspěvek. Na tento řádově milionový příspěvek logicky dosáhly strany zmiňované v předchozí hranici a poté až v roce 2006 Zelení.

5 % - hranice nutná ke vstupu do Poslanecké sněmovny, Evropského parlamentu i krajských zastupitelstev.

získání mandátu – šestá hranice je totožná s předchozí hranicí. Ale u voleb do Senátu, kde se volí většinovým systémem, není stanovena tak jako u ostatních voleb. Se získáním mandátů plynou stranám i slušné příjmy inkasované po celé volební období.

4.1 Neúspěšné

Drtivá většina stran spadá do této hranice – jsou to strany, které musí za účast na volebním boji platit a nedostávají žádnou odměnu za své výsledky – alespoň ne finanční. I když je skupina nazvaná „neúspěšné“, některé strany mohou mít jiná měřítko úspěchu a pro některé z nich bude i zviditelnění se, dosažením úspěchu.

4.2 Jednou úspěšné strany

Jedny úspěšné volby mohou stranu „nastartovat“ a pomoci jí v dalším usilování o hlasy voličů. Tím mám ale na mysli spíše úspěch typu překonání 3 % hranice ve volbách do Poslanecké sněmovny, kdy strana získá nárok na stálý příspěvek a ještě k tomu dostane zaplacené hlasy. Podle výše vymezených hranic je možné pokládat za úspěch i získání jednoho zastupitele v zastupitelstvech krajů. Není tedy úspěch jako úspěch...

Politických stran s jedním volebním úspěchem je možné najít 5, respektive 4. Unie liberálních demokratů, která kandidovala v premiérových volbách do Evropského parlamentu, se totiž skládala ze 4 stran, z nichž dvě mají i parlamentní minulost (US-DEU a ODA). A i dvě zbylé strany měly v té době už zkušenosti z parlamentu, ale „pouze“ z jeho horní komory – Senátu. LiRA i Cesta změny zaznamenaly své zatím jediné úspěchy v roce 2002, kdy za ně kandidovali budoucí senátoři, kteří ale nejsou členy těchto stran (Zlatuška – LiRA, Mejstřík – Cesta změny). Zbylé dvě strany, které zaznamenaly jediný volební úspěch, si

tento úspěch připsaly ve volbách do Evropského parlamentu, kde se už po překonání hranice 1 % vyplácí peníze za hlasy (30 Kč/hlas). Pravý blok Petra Cibulky tuto hranici 27 a půl tisíce hlasů překročil těsně. NEZÁVISLÍ Vladimíra Železného získali 191 tisíc hlasů a 2 europoslance a se ziskem nad 8 % se dokonce jen těsně zařadili za parlamentní ČSSD.

4.3 Strany s vyplacným příspěvkem na úhradu volebních nákladů

Výše byli uvedeni NEZÁVISLÍ V. Železného, kteří dostali odměnu za hlasy získané v eurovolbách. Ve volbách do Poslanecké sněmovny potřebnou hranici pokořily 3 strany, které neměly do té doby zastoupení ve Sněmovně. DŽZJ, Strana zelených a SNK-ED (v roce 2006, o čtyři roky dříve ještě samostatné SNK). Tuto hranici dále překročily i strany, které už v dnešní době parlamentními nejsou a nebo dokonce už ani neexistují. Například: ODA, US-DEU, SPR-RSČ.

4.4 Strany s vypláceným stálým příspěvkem

Ze stran, které kandidovaly jako mimoparlamentní na tento stálý příspěvek dosáhli pouze Důchodci za životní jistoty a Strana zelených, která v témže roce (2006) získala i zastoupení ve Sněmovně.

4.5 Strany se ziskem mandátů

Strany, o kterých se psalo výše, jsou všechno strany, které získaly i různý počet mandátů různé „síly“. Pokud se bude „síla“ mandátu posuzovat podle odměny, která pro stranu plyne, je nejsilnějším mandát poslance a senátora. Poté krajský zastupitel a až nakonec europoslanec. Kromě dvou europoslanců zvolených za NEZÁVISLÉ a po jednom senátoru za LiRA a Cestu změny, sbírali mandáty jako mimoparlamentní už jen Zelení a SNK-ED. Tato strana pod tímto názvem vystupuje až od roku 2006 – před sloučením kandidovaly 2 subjekty – pro zjednodušení jsem jejich zisky sečetl. Co do počtu mandátů i finančních odměn za ně obdržенých je úspěšnější stranou SNK-ED. Díky úspěchu

v parlamentních volbách v roce 2006 je ale za úspěšnější stranu považována Strana zelených. Ale vzhledem k vývoji na politické scéně se může stát, že po volbách v roce 2010 může být situace klidně opačná. SNK-ED totiž mají vzestupnou tendenci volebních úspěchů, kterou jim pokazily až krajské volby v roce 2008, kde získali poměrně málo mandátů ve srovnání s předchozími krajskými zisky. Lze jen spekulovat, zda byl tento pokles důkazem toho, že už má strana vrchol za sebou, jak s k tomu vyjádřil pan Hudec [srov. transkripce Hudec, s. 7, ř. 9], nebo zda za tento neúspěch může způsob, jak byly zmiňované volby pojímány (jako jakési referendum o vládě ODS) [srov. Pehe, 2008].

5 Strana zelených – příklad toho, že opakovaná kandidatura malé strany má smysl

Přestože si je autor vědom, že Strana zelených je specifickou stranou, u které se, podle zkušeností z jiných evropských zemí, dá očekávat určitý úspěch, který má souvislost s posunem hodnot a celkovým vývojem ve společnosti, tak i přesto tato strana poslouží jako příklad strany, která i přes neúspěchy opakovaně kandidovala a nakonec dokázala uspět. Tento popis vývoje strany je určitou předehrou před empirickou částí práce, kde budou oproti faktům, které přináší tento příklad, mnohem více prezentovány subjektivní názory respondentů, kteří mají své vlastní zkušenosti s opakovaně neúspěšnými kandidaturami.

Není úmyslem, aby z nadpisu a z toho, co bude následovat, vyplývalo, že kandidatury jiných stran smysl nemají. U většiny stran kandidatury podle všeho skutečně smysl nemají, pokud je na jejich kandidatury nahlíženo z pohledu možného úspěchu ve volbách v podobě zisku křesel ve Sněmovně – tedy z pohledu toho, že se předpokládá, že strany usilují o moc. Strany ale mohou mít i jiné cíle a z pohledu jejich cílů jsou tyto kandidatury zřejmě racionalizovatelné. A i z pohledu možného úspěchu se na „jasně beznadějně“ kandidatury je nutné dívat z jiné perspektivy – i Zelení byli několikrát mezi outsidersy voleb, se kterými se do sněmovny rozhodně nepočítalo, ale postupem času se do ní dostali. A stejně to může být i s jinými stranami, které buďto potřebují více času, nebo vznikly až později a jejich čas ještě může přijít.

Z dnešního pohledu by se zdálo, že Zelení do této práce nepatří a neměl by jim být věnován prostor, který jim věnován bude. Alespoň tak můžou někteří namítat. Strana ovšem v roce 2006 kandidovala jako neparlamentní – tedy v souladu s pojmoslovím této práce, jako strana *malá*.

Strana zelených byla oficiálně zaregistrována v únoru 1990. Impuls ke vzniku Československé strany zelených byl ale ještě těsně před listopadem 89 a k formálnímu založení strany došlo 9. prosince 1989. Před prvními volbami v roce 1990 měli Zelení slušnou podporu – v březnu až červnu se jejich podpora pohybovala mezi 9-13 % [srov. Pšeja, 2005, 176]. Tuto podporu, jak píše Pšeja, je možné chápat hlavně z pohledu toho, že léta vlády jedné strany výrazně přispěla ke zhoršenému stavu životního prostředí a že řešení tohoto problému

bylo chápáno jako důležitý úkol. V těchto prvních volbách po sametové revoluci nakonec ale strana nepřesáhla 5 %. Tento neúspěch mohly naznačovat i poslední 2 průzkumy (31. května a 7. června), které ukazovaly už jen pětiprocentní podporu [srov. Pšeja, 2005, 176]. Není předmětem této práce rozebírat možné příčiny tohoto neúspěchu – ale jedna potenciální příčina by zmíněna měla být – faktor silné osobnosti. A to tentokrát v negativním smyslu. Je tak usuzováno na základě rozhovoru s Jiřím Čejkou, který autorovi během rozhovoru řekl, že poté, co se zveřejnily předvolební průzkumy, které ukazovaly, že Zelení mají slušnou podporu, tak Václav Havel vystoupil s tím, že „strany jsou pro straníky a občanské fórum je pro lidi“ [transkripce Čejka, s. 6, ř. 37]. Toto vystoupení podle něj znamenalo ztrátu hlasů, které by jinak Zelení v těchto volbách získali.

V dalších volbách – v roce 1992 Strana zelených kandidovala společně se Zemědělskou stranou a Českou stranou socialistickou v Liberálně sociální unii. Toto uskupení dosáhlo 6,5 % a i kandidáti za Zelené se dostali jak do Federálního shromáždění, tak do české národní rady (po třech poslancích v obou sněmech). Poté se ale dá mluvit o vývoji, který odpovídá výsledkově malé straně. Zelení se dalšího volebního úspěchu dočkali až v roce 2002, kdy překročili hranici 1,5 % a získali nárok na příspěvek na úhradu volebních nákladů. Mezitím si Zelení prošli jednou krizí – kdy v roce 1994 ze strany odešel její předseda Jaroslav Vlček a s ním i nemalá část členské základny [http://cs.wikipedia.org/wiki/Strana_zelen%C3%BDch#Historie_v_letech_1989_-2002]. Další krize přišla po volebním úspěchu v roce 2002, kdy vznikly ve straně spory, které podnítil fakt, že strana vyplatí nemalé peníze ze státního příspěvku na hlasy volebnímu manažerovi strany. Z pohledu pana Čejky, který byl 3 roky předsedou strany, šlo jen o využití situace ze strany skupiny lidí, kteří se snažili získat moc ve straně [srov. transkripce Čejka, s. 3, ř. 26]. To se této skupině také podařilo. Uklidnění ve straně přišlo až na podzim v roce 2005, kdy se do čela strany na mimořádném sjezdu konaném v Pardubicích dostal Martin Bursík – člověk, kterého se už nové vedení strany po roce 2002 snažilo získat jako lídra kandidátky pro volby do Evropského parlamentu v roce 2004.

Právě kolem Martina Bursíka se sjednotila opozice proti tomuto vedení a vše to zakončilo jeho zvolení v roce 2005 předsedou strany. Tomu, co následovalo, byl už v práci věnován prostor dříve. Předvolební průzkumy

ukazovaly, že by se Zelení mohli dostat do Sněmovny a to o ně vyvolalo značný zájem ze strany médií, k tomu přišla podpora Václava Havla a také další důležitý dílek ze skládačky, ze které se nakonec složil volební úspěch – medializace potyčky Kateřiny Jacques s policistou - a tudíž i zviditelnění, jak samotné Jacques, tak Strany zelených. K tomuto incidentu došlo pouhý měsíc před volbami. Ve volbách Zelení získali 6,29 % hlasů a stali se parlamentní stranou. Tímto volebním úspěchem se tak částečně dostali mimo zaměření této práce – alespoň z pohledu kandidatury ve volbách v roce 2010.

6 Úvod empirické části

Výzkumná zpráva je zcela jistě velmi důležitou částí výzkumu. Zatímco u kvantitavních výzkumů jsou závěrečné zprávy psány standardizovaným způsobem a strukturou si jsou zprávy velmi podobné, tato práce směřuje kvalitativně. „*Ve způsobech podání výsledků kvalitativně zaměřeného výzkumu existuje značná variabilita*“ [Hendl, 2005, 315]. I tak se už ale ustálily podoby, které jsou pro zprávy z kvalitativních výzkumů běžné. Tato zpráva bude kombinovat standardní způsob zprávy, jak ho popisuje Hendl se způsoby, kterými se prezentuje případová studie.

(Název studie, abstrakt, úvod, metody, výsledky, diskuze a shrnující závěry, bibliografické citace a přílohy [srov. Hendl, 2005, 316])

Jak bude ještě psáno v části věnované metodologii, výzkum byl prováděn pomocí rozhovorů, které jsou v práci prezentovány jak samostatně, tak poté také pro srovnání ve shrnující tabulce. Při prezentování jednotlivých případů jsem se inspiroval tím, jak organizuje své zprávy o případové studii Stake [srov. Stake, 1995, 123; citováno dle (Hendl, 2005, 321)] a také jednou ze tří možných forem vyprávění případové studie, jak tyto formy dělí Van Maanen [srov. Van Maanen, 1988; citováno dle (Hendl, 2005, 323)]. Vytvoření shrnující tabulky bylo inspirováno „*netříděnou megatabulkou*“ podle Milese a Hubermana [srov. Miles, Huberman, 1994; citováno dle (Hendl, 2005, 236)].

Provádí-li se v sociologii nějaký výzkum, většinou je možné takový výzkum označit jako kvantitativní nebo kvalitativní. Případně je výzkum označen jako smíšený (integrováný). Zařazení výzkumu je odvoditelné z části věnované metodologii, případně je výzkumu tak či onak explicitně označen autorem, který samozřejmě ví, jak jeho výzkum bude zařaditelný.

Jak rozdíl spatřuje mezi těmito základními strategiemi výzkumu ve společenských vědách Hendl: „*Kvalitativní výzkum používá induktivní formy vědeckých metod, hloubkové studium jednotlivých případů, nejružnější formy rozhovorů a kvalitativní pozorování. Cílem je získat popis zvláštností případů, generovat hypotézy a rozvíjet teorie o fenoménech světa. Kvalitativní výzkum je orientován na explorování a probíhá nejčastěji v přirozených podmínkách sociálního prostředí. Plán výzkumu má pružný charakter. To znamená, že plán*

výzkumu se z daného základu rozvíjí, proměňuje a přizpůsobuje podle okolností a dosud získaných výsledků. Kvantitativní výzkum probíhá více strukturovaně a používá spíše deduktivní postupy vědecké metody. Soustřeďuje se na popis variability předem definovaných proměnných, které vymezují, co budeme pozorovat a zachycovat. Cílem je testování hypotéz a teorií“ [Hendl, 2005, 63].

Empirická část této práce byla od svého počátku zamýšlena jako kvalitativně zaměřená. Kvalitativní označení koresponduje s úmyslem provádět časově delší nestandardizované rozhovory. Tyto rozhovory měly mít předem daná určitá témata, o kterých jsem se chtěl s respondenty bavit. Pořadí otázek ani jejich přesné znění stanoveny nebylo. Témata rozhovorů byla dost obecná a očekával jsem, že díky volně vedenému rozhovoru s lidmi z malých stran, jejichž názory nejsou moc prezentovány v tradičních médiích, se mi podaří zjistit i alternativní názory na témata probíraná v této práci. Ale vzhledem k tomu, že se rozhovory z velké části také zaměřily na zjišťování toho, jak na témata popisovaná v teoretické části práce nahlízejí respondenti (jde tedy o určité ověřování hypotéz), obsahuje tento výzkum i kvantitativní prvky. Toto ověřování ale probíhalo kvalitativním způsobem vedení rozhovoru a nebylo primárním cílem zjistit od respondentů všechny odpovědi.

6.1 Cíle empirické části

Jak již bylo zmíněno výše – u kvalitativních výzkumů může docházet ke změně v plánu výzkumu. Pokud by k nějaké změně (například ke změně hypotézy) došlo u kvantitativního výzkumu, byla by změna nerealizovatelná bez snížení validity výzkumu. U kvalitativního výzkumu drobné úpravy výzkumného záměru ještě snížení kvality znamenat nemusejí. I v tomto výzkumu k drobným změnám v cíli zkoumání došlo.

Zpočátku byly stanoveny 3 cíle, kterých mělo být pomocí několika (alespoň 5) rozhovorů dosaženo.

- zjistit, co pro vybrané respondenty znamenají politické aktivity a proč kandidují (kandidovali) za malou politickou stranu,

- zjistit, co lidi vede ke kandidatuře za malé strany, kde mají i z vysokých pozic jen slabou (spíše žádnou) šanci na získání místa v Poslanecké sněmovně,

- zjistit, jak respondenti nahlíží na vybraná témata, která jsou probírána v teoretické části (financování stran, primární volby, média, faktory úspěchu politických stran)

Změna výzkumného záměru se týkala hlavně druhého bodu, kdy po prvním z šesti rozhovorů došlo k přechodu do obecnější roviny a zájem se přesunul více směrem k důvodům kandidatury (existence) malých stran, od důvodů, které ke kandidatuře vedou samotné kandidáty. U obou případů si jsem vědom, že respondenti mohli mluvit za sebe a za svoji stranu. O těch ostatních už spíše jen z doslechu nebo spekulovat, ale i tak jsem přesvědčen, že odpovědi týkající se motivů existence malých stran budou více validní než odpovědi, ve kterých by se respondenti snažili přijít na to, proč kandidují samotní členové těchto malých stran, případně, proč se lidé stávají členy malých stran.

Tuto změnu části výzkumného záměru dosvědčuje otázka, kterou jsem si připravil před prvním rozhovorem. Jak bylo psáno výše, otázky jsem pokládal v pozměněném znění, a tak jak jsem si je pro své potřeby psal, sloužily jen k tomu, abych na nějaké téma nezapomněl.

Přepis části přípravy před rozhovorem s panem Čejkou: „*Co podle Vás může lidi vést k tomu, aby kandidovali za malé politické strany – jsou různé typy stran a některé podle mě určitě v úspěch nevěří...Proč třeba lidí nedají přednost kariéře ve velké zavedené straně?*“

Před druhým rozhovorem už přibližné znění otázky vypadalo následovně: *Proč podle vás existují strany, kterým chybí náležitosti, aby mohly uspět...?*

6.2 Metody empirické části

6.2.1 Metody sběru dat

Základní metodou sběru dat byl kvalitativní rozhovor. Hendl o kvalitativním rozhovoru píše, že jeho důležitou částí, na kterou je potřeba klást důraz, je začátek a konec rozhovoru. V úvodu rozhovoru je potřeba prolomit

případné psychické bariéry a zajistit souhlas se záznamem. I zakončení rozhovoru je velmi důležité – „právě na konci rozhovoru nebo při loučení můžeme ještě získat důležité informace“ [Hendl, 2005, 167].

Rozhovory byly zaměřeny na témata popisovaná v cílech výzkumu.

6.2.1.1 Výběr respondentů

Výběr respondentů byl časově velmi dlouhý proces. Mým cílem bylo mluvit s lidmi, kteří kandidují opakovaně a neúspěšně za strany, které v době kandidatury nebyly v Parlamentu. A výrazným omezením, které mi pravděpodobně zamezilo mluvit s nějakými zajímavými lidmi, ale zároveň mi také z výběru vyřadilo lidi, kteří se o politiku nezajímají téměř vůbec, byla skutečnost, že lidé, z kterých probíhal výběr respondentů, museli kandidovat vždy na prvních 3 místech krajské kandidátky. Počítají-li se všechny strany, tak například v roce 2002 bylo kandidátů na prvních třech místech napříč celým politickým spektrem více než 900. Všechna tato jména jsem vkládal do Excelu, pomocí kterého jsem vzápětí hledal ty opakující se kandidáty. Při pohledu na všechny opakující se kandidáty jsem si udělal představu o tom, jak vypadá (z hlediska historie kandidátek) průměrný kandidát malé politické strany, který splňuje mé podmínky výběru.

Výběr kandidátů, s kterými jsem chtěl udělat rozhovor, byl zaměřen na nějakým způsobem deviantní případy – na kandidáty, kteří se vymykají mé představě o průměrném kandidátovi malé politické strany. Jak vyplývá z porovnání kandidátů, tak není moc časté kandidovat ve všech 4 volbách (na tak vysoké pozici) – a ještě méně častější je v těch všech 4 volbách kandidovat za stejnou politickou stranu. Také není moc častým jevem kandidatura za recesistickou stranu. Stejně tak není ani častým jevem kandidatura za 3 různé subjekty. Vytipovány byly i další zajímavé případy (např. kandidát Humanistické strany), které měly být přínosem hlavně z pohledu jednoho z cílů výzkumu (motivy jednotlivých kandidujících).

Výběr deviantních případů byl inspirován Masonovou. Masonová má za to, že výzkumník musí překonat tendence vybrat si případ, který pravděpodobně podpoří jeho tvrzení. Smysluplné je, když místo toho najde případ odlišné

od teorií, se kterými pracuje. [srov. Mason, 1996; citováno dle (Silverman, 2005, 120)]

Moje velmi volná inspirace touto teorií spočívala v tom, že jsem se hlavně inspiroval slovem deviantní a zaměřil jsem se na výše popisovaným způsobem deviantní případy. Snažil jsem se hledat takové kandidáty, kteří budou něčím jiní od předpokládaného normálu a kteří mi poskytnou nějaké nové názory, které se v teoretické části práce nevyskytují.

Na osoby, které byly vytipovány, jsem následně za pomoci internetu hledal kontakt. Osobám byl zaslán e-mail, kde jim vysvětluji, o co je žádám a čeho by se měl rozhovor týkat a žádal jsem je, aby mi v případě souhlasu s rozhovorem poslali telefonní číslo. Telefonicky jsme se poté s lidmi, kteří souhlasili, domlouvali na osobní schůzce. Vytipování proběhlo ve třech fázích, protože někteří na e-mail vůbec neodpověděli, někteří (hlavně z časových důvodů) žádost odmítli. Ti, co s rozhovorem souhlasili, byli při domlouvání schůzky velmi vstřícní a vždy jsme se na rozumném termínu domluvili. Zmiňované 3 fáze spočívaly v tom, že nejprve jsem posílal žádosti o rozhovor těm, o které jsem nejvíce stál, v dalších fázích jsem žádosti posílal lidem, které lze označit jako náhradníky, ale stále splňovali podmínky, které jsem pro výběr respondentů popisoval výše. Celkem bylo osloveno 13 lidí. Rozhovory jsem vykonal se všemi, kteří souhlasili.

Schůzky byly domlouvány s vědomím toho, že ne každý respondent bude souhlasit s nahráváním, a tak jsem při domlouvání termínů schůzek dbal na to, aby neproběhly 2 rozhovory ve stejný den, protože jak mi bylo jasné a jak jsem se i jednou přesvědčil, když se schůzka nenahrává na diktafon, je nutné vytvořit záznam rozhovoru pomocí poznámek a toho, co zůstalo v hlavě, co nejdříve po skončení rozhovoru.

6.2.1.2 Příprava na rozhovor

Samotnému domlouvání schůzky předcházelo zběžné informování se o respondentovi, abych alespoň věděl, s kým mluvím a v jakém městě mám očekávat uskutečnění rozhovoru. Po domluvení rozhovoru následovala příprava na tento rozhovor, kdy jsem se pomocí internetu snažil nalézt všechny dostupné

informace. Při hledání informací jsem se zaměřil na životopisné údaje, historii kandidatur v různých typech voleb. Dále jsem hledal informace o politické straně (stranách), za kterou respondent kandidoval. A třetím typem hledaných informací byly rozhovory či různé články, které se většinou v souvislosti s kandidaturami dají na internetu nalézt. U všech respondentů šlo pomocí internetu to podstatné zjistit a v rozhovorech jsme se tak nemuseli bavit o tom, co šlo zjistit už před rozhovorem. A když už jsme se k těmto věcem vraceli, tak jen z důvodu jejich ověření či doplnění.

6.2.1.3 Průběh rozhovorů

Rozhovory probíhaly na místech navržených respondenty, kdy jsem se zcela podřídil jejich přání na místo uskutečnění rozhovoru – jediné, co jsem ovlivňoval byl čas rozhovoru. S výjimkou pana Holby, který je už v důchodu, rozhovory probíhaly během polední přestávky případně po skončení pracovní doby a vždy buď přímo na pracovišti, nebo v jeho blízkosti.

Tabulka 3. *Seznam uskutečněných rozhovorů*

Jméno	Datum a čas rozhovoru	Místo uskutečnění rozhovoru
Jiří Čejka (Zelení)	16. 2. 2009 12:00 – 13:00	sídlo pobočky firmy Dade Behring Austria GmbH; Praha - Modřany
Miroslav Hudec (ČSNS, Zelení)	17. 2. 2009 13:00 – 14:00	kancelář ředitele pedagogicko-psychologické poradny v České Lípě
Pavel Holba (KAN)	18. 2. 2009 11:00 – 13:30	restaurace U Jindřišské věže; Praha 1
Jiří Dědeček (Balbínova poetická strana, Zelení)	19. 2. 2009 12:30 – 13:15	sídlo PEN klubu v Klementinu; Praha 1
Jiří Malík (Hum. strana, Zelení)	25. 2. 2009 12:00 – 12:45	kancelář restaurace Špalda; Pardubice
Jan Tamáš (Hum. strana)	2. 3. 2009 16:00 – 16:45	restaurace Koliba; Praha-Chodov

Jak je možné usoudit z přepisů rozhovorů, přibližně 90 % doby rozhovoru mluvili zpovídání kandidáti malých politických stran. Otázky jsem se snažil

pokládat tak, aby spíše podněcovaly respondenta mluvit, než abych ho naváděl k nějaké odpovědi – ne vždy se tento účel z mé strany zdařil.

S výjimkou pana Holby, který se zvukovým záznamem nesouhlasil s odůvodněním, že by byl při rozhovoru nesvůj, byly všechny rozhovory se souhlasem respondentů nahrávány. Magnetofonové pásky jsem si uschoval. Přepisy rozhovorů, které jsou v příloze této práce, jsem prováděl kombinací přístupů doslovného přepisu a selektivního protokolu [srov. Hendl, 2005, 208-210]. Výsledný text tak vyjadřuje po obsahové stránce vše relevantní bez výrazných úprav pravopisu a slovosledu – tyto úpravy jsou částečně dělány při užití výpovědí v případových studiích, které budou následovat.

6.2.2 Metody vyhodnocení a interpretace

Rozhovory vyhodnocuji jako jednotlivé případy s využitím dalších dostupných dat týkajících se zpovídané osoby. K detailnímu vyhodnocení byli vybráni 3 kandidáti. Jak již bylo psáno v úvodu, všichni respondenti jsou poté skrze vybraná témata porovnáváni pomocí tabulky. Vybraní tři kandidáti reprezentují vždy odlišné politické strany a i tři různé přístupy k politice. Specifikaci těchto přístupů přinese shrnutí vybraných tří rozhovorů, které následuje po popsání vybraných tří rozhovorů.

6.3 Výsledky empirické části

6.3.1 Vybrané tři případové studie

Na následujících stránkách dostávají prostor samotné výsledky výzkumu. Nejprve se text bude věnovat 3 jednotlivým případovým studiím vybraných kandidátů, poté komparaci všech 6 respondentů pomocí tabulky a shrnutí závěrů, které je možné na základě výzkumu vyvodit.

6.3.1.1 Kandidát Jan Tamáš

Je odpoledne. Za okny je už možné vidět zelenající se trávu, která se jako každoročně vzpamatovává po zimě. Na druhé straně oken, ve velkých útulných prostorech restaurace KOLIBA v pražském Chodově sedí u předpisově připraveného stolu, u kterého by mohli zasedat i státníci, kteří by potřebovali zaplnit své po dlouhých politických jednáních vyhladovělé žaludky, dva mladí muži. Na stole jsou dvě poloprázdné sklenice, pár popsaných papírů a puštěný diktafon. Při krátkém pozorování dění u tohoto stolu je jasné, že mladší osoba je v roli tazatele a zpovídá o něco staršího, podle vzhledu muže mezi 30-40 lety, který je neformálně ale slušně oblečen. Zpovídaný muž na otázky odpovídá plynule velmi klidným tónem, jako by dělal něco, na co už je poměrně zvyklý.

Podívejme se na část rozhovoru...

tazatel: Teď malilinko odbočíme od toho, co jsme zatím probírali. Jak se díváte na primární volby ve stranách, co si o tom myslíte? U vás to asi není až tak aktuální – tím nechci říct, že vás je málo, ale přeci jenom máte menší členskou základnu a proto dostat se na vyšší místo nemusí být až tak těžké. Ale třeba jak se díváte na to v těch velkých stranách, když tam jsou kandidáti, kteří se snaží nějakou tou čistou cestou dostat se výš. Upravuje to daný zákon dostatečně? Tím mám na mysli teď preferenční hlasy, kdy kandidát musí dostat 5 %, aby šel na vyšší místo...

respondent: *takže vám nejde o primárky ve stranách...*

tazatel: vlastně jde – jde mi o primárky taky, ty nejsou upravovány zákonem nijak, více mi jde o to, že tam je ta hranice 5 %, která až umožňuje opravit ty primární volby, jinak občan nemůže nic opravit...

respondent: *jo takhle to myslíte – jako že až když tam je určitý počet hlasů, že občan má možnost změnit to pořadí, které navrhla ta strana...*

tazatel: jinak to vlastně může změnit ta strana libovolně se dá říct...tak jak se díváte na tady to...?

respondent: *no...myslím si, že by bylo určitě lepší, aby ta moc těch voličů byla silnější, ale tady v tom konkrétním případě si myslím, že to zase není až tak zásadní. Vidím daleko zásadnější věci, jako je například to, že člověk je zvolen za nějakou stranu, s nějakým konkrétním volebním programem do poslanecké sněmovny a měsíc po volbách nebo dva měsíce po volbách tu stranu opustí, opustí její poslanecký klub a dalšího 3 a třičtvrtě roku sedí ve Sněmovně ale vlastně zvolen za úplně jiný program, jako už je teď příklad 4 sociálně demokratických poslanců a některých dalších, tak tohle, to vidím jako závažnější problém. Že lidé dali někomu mandát, za nějakých podmínek, ten člověk ty podmínky poruší a přesto ten mandát má nadále. Tohle to vidím jako velký deficit. Pak samozřejmě všechno to, co už jsem říkal. Nerovné podmínky v médiích, nejen ve veřejnoprávních, ale i v těch soukromých – ve veřejnoprávních to je naoko bijící. Například v těch posledních volbách – parlamentních v roce 2006 – nevím jestli jste zaregistroval, když byly ty předvolební diskuze, tak oni udělali dvě sady těch diskuzí..Jedna sada běžela od 12 hodin na ČT1 a tam měli přístup pouze zástupci těch parlamentních stran, pak udělali „béčko“ a to bylo o hodinu poději na ČT 24, které mělo daleko nižší sledovanost – v tu dobu ještě neměli tolik lidí a tam měli přístup zástupci mimoparlamentních politických stran. To samo o sobě je tak okatá diskriminace, že už snad nic většího se udělat nedá a přesto to České televizi prošlo, což je myslím do nebevolající, že je tady takhle obrovská diskriminace a neexistuje postavení všech těch kandidujících subjektů na stejnou čáru, ale je tady nějakých 5 subjektů, které jsou stavěny o 20 km napřed na řekněme 30 km trati. Samozřejmě, že potom těm, kterým vybíhají z těch druhých řad, se běhá hodně špatně a je téměř vyloučeno aby je doběhli.*

Tím mužem, který spíše tichým, ale zřetelným hlasem mluví o politice a Humanistické straně, kdy nejen v této ukázce, ale i jindy sklouznul od tématu k tomu, o čem se píše například na internetových stránkách Humanistické strany, byl Jan Tamáš.

Jan Tamáš je předseda Humanistické strany. Narodil se v roce 1976. Na ČVUT vystudoval obor Automatické řízení a inženýrská informatika. V roce

2007 získal doktorát v oboru Technická kybernetika. Jan Tamáš pracuje jako IT konzultant. V humanistickém hnutí působí od roku 1997 [srov. http://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Tam%C3%A1%C5%A1].

Politické aktivity pro J. Tamáše znamenají „*podílet se na chodu, nebo alespoň usilovat o to podílet se větší mírou na chodu společnosti. Já osobně nejsem spokojen s tím, že dostávám jenom jednou za 4 roky možnost vhodit do urny hlas té či oné strany. To se mi zdá málo a myslím si, že v opravdu demokratické společnosti, by lidé měli mít možnost, ti co chtějí samozřejmě, se angažovat více. A takovou tuhle angažovanost já právě vidím v Humanistické straně. Tu snahu ovlivňovat dění v naší zemi směrem, který já považuji za ten správný. To jsem nenašel ani v ODS, ani v ČSSD, ani v jiných parlamentních stranách, našel jsem to právě v humanistické straně. Proto se nějakých 11-12 let v rámci této strany ucházím jak o přízeň voličů ve volbách, tak děláme i některé aktivity, jak na místní tak celostátní úrovni, které nesouvisí přímo s volbami, ale jsou bezesporu politické*“ [transkripce Tamáš, s. 1, ř. 12].

V předešlém odstavci je možné i najít důvod, proč nedal Jan Tamáš přednost kariéře ve velké straně. Humanistická strana pod tímto názvem a se statutem politické strany působí od roku 2005. Do té doby se jednalo o politické hnutí s názvem Humanistická aliance.

Jan Tamáš byl vybrán jako zástupce, co do počtu voličů, bezvýznamné strany, která při své prozatím poslední kandidatuře do Poslanecké sněmovny získala jednu setinu celkového počtu hlasů – strana v roce 2006 kandidovala pouze v Praze, to jistě ovlivnilo její volební výsledek. V roce 2002 při kandidatuře ve všech krajích dosáhla 0,17 % za 8 461 hlas.

Pokud se porovnájí volební výsledky v Praze, tak po změně názvu strany, přišel pokles voličů – a to jak absolutně, tak i při vyjádření v procentech. O tomto faktu jsme se s panem Tamášem bavili. Než začal k této věci odpovídat, tak jak ještě bude asi několikrát zmíněno, následovala odpověď, které je možno označit jako manipulaci s fakty. Mnou avizovaný pokles hlasů se pan Tamáš snažil převést na to, že to je důsledkem kandidatury pouze v jednom kraji, ale faktem je, že i v tom jediném kraji přišel znatelný pokles voličské podpory. Druhá část odpovědi, která se už týkala mé otázky, čím si vysvětluje pokles

zájmu voličů v roce 2006, se věnovala něčemu, s čímž jsem se při přípravě na rozhovor s panem Tamášem nesetkal, a ani po provedení rozhovoru jsem nikde nenašel, že by si na toto pan Tamáš dříve nějak oficiálně stěžoval. „*Druhá zajímavá věc, která se nám stala, tak jsme zaregistrovali, že některé naše hlasy nebyly započítány. Konkrétně můj hlas, já jsem volil tady v místě svého bydliště, nebyl započítán. Já když jsem šel potom na webu českého statistického úřadu, volby.cz, potom podívat na výsledky hlasování v okrsku, tak tam v tom okrsku, kde já jsem volil, nedostala Humanistická strana ani hlas – přitom minimálně ten jeden ta strana dostat musela – protože sám jsem Humanistickou stranu volil. A takových zkušeností bylo víc. Takže k čemu zřejmě dochází a je to trochu šok pro nás, že strany, které nemají své zástupce v těch komisích, které sčítají hlasy, tak že jejich hlasy prostě nejsou započítávány. Proto taky, když se podíváte na ty výsledky, tak je tam obrovský skok – máte strany, které mají 6% a více a až potom je tam strana, která má třeba 1 nebo 2 %. To se mi taky zdá, že to není náhoda, že tam je takový obrovský skok“ [transkripce Tamáš, s. 1, ř. 27].*

Nejde o jediný kontroverzní názor. Názorů, kterým bez posouzení případné protistrany není možné přikládat velkou váhu, padlo během rozhovoru více. Pro popis názorů kandidáta není ale potřeba hledat pravdu.

Pan Tamáš se choval a hovořil velmi sebevědomě. Jak již bylo zmíněno, některé jeho odpovědi lze označit jako odpovědi manipulující s daty.

Zajímavě se rozhovor ubíral poté, co jsem panu Tamášovi položil otázku, zda si myslí, jestli by jeho strana při případném úspěchu dokázala fungovat ve Sněmovně plné zástupců těch stran, místo kterých chce být alternativou. Otázku jsem doplnil poznámkou, že se dá předpokládat, že by strana získala jen pár křesel podobně jako třeba Zelení v roce 2006. Otázka byla v následujícím znění: (reakce na předchozí odpověď nesouvisící s následující otázkou)...*Jsem koukal, že program vaší strany je docela neobvyklý – že jste proti NATO, proti kapitalismu v té podobě, v jaké tady je. To jsem čerpal z představení vaší strany v posledních parlamentních volbách, které jste měl...Že chcete být alternativou...Chtěl bych se zeptat, kdybyste uspěli. I když vy jste kandidovali v jednom okrsku, tak to je těžký uspět, pokud byste uspěli, jestli byste dokázali fungovat mezi politiky,, kteří tam jsou. Pokud byste uspěli, tak se dá předpokládat, že byste měli jen pár míst ve sněmovně....*

Odpověď pan Tamáš začal opravou toho, že jsem Humanistickou stranu vymezil jako stranu „proti něčemu“ a poskytl mi obsáhlý popis programu strany. Textový přepis této odpovědi je tvořen více než 1 700 znaky. Po tomto úvodu následoval Tamáš následovně: *„To je jen taková malá oprava a potom co se týká toho, co bychom zmohli, jak bychom v tom parlamentu případně fungovali. Já si nemyslím, že bychom mohli získat maximálně 5 nebo 6 hlasů..nemáme křišťálovou kouli a nemůžeme vědět...“* [transkripce Tamáš, s. 2, ř. 17]. Po těchto slovech jsem pana Tamáše přerušil a doplnil, že tento předpoklad vychází ze zkušeností – z toho že Zelení měli podle výzkumů určitou podporu, kterou pak potvrdily i volby...Odpověď pokračovala tvrzením, že Zelení jsou kapitola sama pro sebe... *„tak Strana zelených co já vím je kapitola sama pro sebe, protože ta strana mívala vždycky podobně hlasů jako my – plus mínus kolem jednoho procenta nebo níže...A pak najednou s bombastickou kampaní za 100 milionů korun se ocitli ve Sněmovně. Je samozřejmě otázka, kdo za tím stál a proč dnes vrcholoví politici Strany zelených zrazují jak její volební program, tak její voliče zejména v otázce radaru“* [transkripce Tamáš, s. 2, ř. 24]. Dále pokračoval Jan Tamáš v tom, že na základě minulosti nemůžeme předpovídat, co se stane v budoucnosti. *„To jenom proto, že se to zatím nepovedlo, neznamená, že se to stát nemůže. Tak jako pravděpodobně nikdo v roce 1988 nepředpokládal, že 2 nebo 3 roky poté nebude mít komunistická strana v parlamentu většinu, tak stejně tak teď nikdo nepředpokládá, že humanistická strana ne bude mít za 2-3 roky možnost sestavit vládu. Takže já si myslím, že předpovídat budoucnost je ošemetná záležitost a dovedu si krásně představit situaci, kdy lidé už nebudou ochotni volit nadále ty, kteří téměř za 20 let dokázali, že to nemyslí s námi upřímně, že jim jde hlavně o jejich vlastní zisky, o jejich prospěch, o jejich funkce a občan je u nich až na nějaké třetí, čtvrté, páté koleji, či dál, zajímají se o občany pouze před volbami jenom proto, aby znova získali ty svoje mandáty, ty svoje funkce. Takže v případě, že dojde k tomuhle procitnutí lidí a začnou hledat alternativy k těm politickým stranám, které dnes sedí v Parlamentu, tak věřím, že humanistická stran bude jedna z těch prvních stran, na kterou se obrátí, protože upřímně, i když si samozřejmě vážím všech těch mimoparlamentních stran, tak zase věřím, že tak velká volba tam není“* [transkripce Tamáš, s. 2, ř. 32].

Tato popisovaná pasáž, která začíná mojí citovanou otázkou a končí slovy o tom, že mezi mimoparlamentními stranami zase tak moc jiná volba, než Humanistický strana není, ukazuje hodně závěrů, které jsem na základě rozhovoru o kandidátovi usoudil:

- víra ve svoji stranu
- zášť k velkým stranám
- zášť (závist) k Zeleným – jako ke straně, které se jako první podařilo dostat zvenčí do Sněmovny
- víra v obrat společenské situace
- snaha o zefektivnění demokracie (viz program strany)
- sebevědomí respondenta

Výše bylo zmíněno, že některé odpovědi pana Tamáše lze označit jako odpovědi manipulující s daty. Stejně tomu je i s názorem, že na tom Strana zelených byla podobně jako oni a až s „bombastickou kampaní“ za 100 miliónů se najednou dostala do Sněmovny. Stranami deklarované výdaje na kampaně jsou pravděpodobně vždy nižší, než kolik kampaně skutečně stály, ale takto vyřčená částka je pouze odhadem. Tvrzení, že Zelení měli vždy podobné výsledky jako Humanistická strana je velmi nepřesné – v tabulce č. 4 je možné nalézt údaje, které mohou pomoci posoudit věrohodnost takového tvrzení.

Tabulka 4. Porovnání volebních výsledků Strany zelených a Humanistické strany

Volby	Územní celek	Strana zelených	Humanistická strana (Humanistická aliance)
Zastupitelstva krajů 2000	Středočeský	1,90 %	0,11 %
	Ostravský	0,38 %	0,09 %
	Celkem	0,57 %	0,13 %
PSP 2002	Celkem	1,99 %	0,11 %
Evropský parlament 2004	Celkem	3,16 %	0,17 %
PSP 2006	Praha	9,19 %	0,13 %
	Celkem	6,29 %	0,01 %

pozn.: vybrané kraje jsou veškeré kraje, kde kandidovaly v daných volbách obě strany zároveň
zdroj: www.volby.cz

I když každý správný lídr musí v úspěch strany věřit a nemůže se svěřovat s tím, že jeho strana je bez reálné šance na úspěch, tak víra v Humanistickou stranu někdy až hraničila s povýšeností nad ostatními neparlamentními stranami. Faktem je, že v roce 2006 pouze 3 kandidující subjekty dosáhly v Praze (jediném volebním kraji, kde Humanistická strana kandidovala) horšího volebního výsledku než Humanistická strana – těch ostatních kandidujících subjektů bylo celkem 20. Při předchozích volbách v roce 2002 dokázala Humanistická strana při volbách předčít 8 ostatních kandidujících subjektů z 28. Zde se jedná o celorepublikové výsledky, protože v roce 2002 kandidovala tehdy ještě Humanistická aliance ve všech volebních krajích. Nutno poznamenat, že z těch osmi méně úspěšných stran, čtyři strany kandidovaly pouze v jednom kraji.

Zmiňovanou velkou vírou v úspěch strany nelze spojovat pouze s ignorancí ostatních stran, ale také s vírou, v to, že dojde k „*procitnutí*“ lidí a ti začnou hledat alternativy k těm současným stranám. Jan Tamáš toto procitnutí přirovnává k sametové revoluci, ale je otázkou, zda je takové procitnutí možné očekávat v době, kdy sice část lidí může být nespokojena s politickou situací, ale zároveň jde o dobu, kdy v naší zemi podle autora této práce nedochází k porušování lidských práv.

Píše-li se v práci o několika faktorech úspěchu, které jsou nutné k tomu, aby měla strana šanci dostat se do Poslanecké sněmovny, pan Tamáš se na problematiku faktorů úspěchu dívá poněkud odlišně. Z rozhovoru vyplývá, že velmi důležitým faktorem úspěchu jsou peníze – „*Jsem přesvědčen, jak jsem říkal, že kdybychom my měli 100 miliónů korun na reklamní kampaň, před příštími volbami příští rok, že tak budeme v parlamentu taky*“ [transkripce Tamáš, s. 3, ř. 17]. V souvislosti s faktory úspěchu ale poukázal na něco jiného – a to podle něj zcela unikátní situaci, kdy se do Sněmovny za 20 let dostala pouze jediná strana zvenčí. Tamáš z toho vyvozuje, že pokud se nějaká strana nedostane do Sněmovny, tak to není problém té strany, ale toho systému, který dle názoru pana Tamáše diskriminuje malé strany.

Financování politických stran vidí jako systém plný bariér. Místo těchto bariér by stát podle něj měl podporovat vznik nových politických stran a usnadňovat jim dohnání náskoku, které mají strany, které tu byly už před téměř 20 lety.

V teoretické části práce dostávají velký prostor média. I v rozhovoru s panem Tamášem se o médiích mluvilo poměrně hodně. Pan Tamáš má pocit, že média mají velmi silnou moc – moc pomocí které manipulují občany a nutí je tak volit stále ty stejné strany. Jako velký deficit demokracie vidí fakt, že média nejsou nikým kontrolovány – tedy kromě jejich vlastníků, kteří mají své vlastní zájmy. Myslí si, že by i přes omezení práv soukromých médií, měly všechny strany mít před volbami v médiích stejný prostor. Vztah mezi politiky a médii pan Tamáš charakterizuje takto: „*Je to prostě takový kolotoč, kdy média jsou na ruku politikům a politici jdou zase na ruku médiím*“ [transkripce Tamáš, s. 4, ř. 8].

6.3.1.2 Kandidát Jiří Čejka

Nacházíme se v prostorné světlé místnosti s velmi strohým moderním zařízením. Místnost, ve které je kromě malé skříňky už jen velký obdélníkový stůl, kolem něhož je rozeseta přibližně desítka židlí, nabízí jak pohodlí při sezení, tak i pohodlí při rozhovoru – místnost, která pravděpodobně slouží jako zasedací místnost, nabízí dostatek klidu, aby se člověk mohl plně věnovat probíraným tématům. Na stole stojí dva šálky s čajem a diktafon, který vydává slabý zvuk, který vydává otáčející se kazeta. Šedočerný diktafon leží přesně v polovině stolu mezi oběma muži, kteří naproti sobě u stolu sedí. Ani ležící papíry před mladším z této dvojice nemusí napovídat, kdo je v tomto rozhovoru zpovídaným a kdo tazatelem. Jasně znatelný věkový rozdíl to sice naznačuje, ale jistotu přináší až skutečnost, jakým směrem směřují otázky...

Kučera: Četl jsem, že Strana zelených měla v předvolebním průzkumu asi 9 %, ale nakonec to nevyšlo...

Čejka: *No tam nám...zvláštní byla debata třeba o osobě bývalého pana prezidenta Havla, který v té době Straně zelených vůbec nepomohl – ba naopak. On vlastně, když se zveřejnily ty předvolební výsledky, tak vystoupil s tím, že strany jsou pro straníky a Občanské fórum je pro lidi – tak tím pádem spousta*

politických stran, které se chtěly dostat do parlamentu, tak neuspěly...To byla tahle ta věc a pak ještě v roce myslím 1996 byla uzákoněna takzvaná kauce pro volby, která podtrhla spoustu malých politických stran..protože ty prostředky byly nemalé..a pan prezident se vyjádřil, že strana, která si není schopná sehnat prostředky na kauci, tak ať vůbec nekandiduje...

Kučera: Ale ta kauce se pak postupem času snižovala a vyvíjela....a dnes už to není tak vysoké...

Česka: *Ano...ale v té době byla smrtící pro malé politické strany..*

(...následovala krátká diskuze o této kauci...)

Čejka: *To bylo to období, kdy to zařízlo spoustu malých politických stran. Tam právě bylo překvapivé prohlášení pana prezidenta Havla...*

Tento úryvek z úplného závěru rozhovoru se týkal voleb v roce 1990 a změny volebního zákona, kdy došlo k zavedení volební kauce. I Zelených se tato kauce dotkla. A to takovým způsobem, že ji nezaplatili a pro volby v roce 1996 jim nebyly vytištěny volební lístky. V případě vytištění těchto lístků by na prvním místě kandidátky ve Středočeském kraji byl právě Jiří Čejka.

Jiří Čejka je z hlediska kandidatur do Sněmovny unikátem. Alespoň z pohledu této práce, kdy zohledňuji pouze kandidáty na prvních třech místech v každém kraji. Jiří Čejka kandidoval takto vysoko ve všech volbách v samostatné České republice – a to dokonce vždy za stejnou stranu – za Stranu zelených.

Jiří Čejka se narodil v roce 1954 ve východních Čechách, kde také dlouho žil. Od roku 1982 žije v Semčicích na Mladoboleslavsku. V od roku 1990 do roku 1998 byl starostou této obce. Od roku 1990 je také členem strany Zelených. Ještě za dob Československa byl za tuto stranu (která byla součástí kandidující Liberálně sociální unie) zvolen do Federálního shromáždění. V letech 1999-2002 byl předsedou Strany zelených.

Proč pan Čejka do politiky šel, potažmo proč vstoupil do Strany zelených, ví velmi dobře. Myšlenky, které ho k takovému kroku vedly, se v něm začaly formovat ještě jako ve studentu gymnázia – tedy ještě v dobách hluboké totality. V té době nebyl pan Čejka spokojen s tehdejší filosofií „poručíme větru dešti“,

kdy se vytrácela jakási pokora v chování vůči přírodě. A člověk tak má podle Jiřího Čejky dvě možné cesty – buď se zaměřit čistě jen na problematiku ochrany přírody (angažmá v hnutí), kdy se svým způsobem člověk musí spokojit s tím, co nastavují všeobecné zákony a maximálně je možné proti těmto zákonům protestovat. Druhou možností je snažit se tyto zákony ovlivňovat. Protože chce-li člověk něco změnit, tak to podle Jiřího Čejky může změnit jen působením v politice.

Důvody vstupu do Strany zelených jsem se od pana Čejky dozvěděl prakticky jako odpověď hned na první otázku (upřesnění první otázky). Odpověď to byla rozsáhlá a naznačovala, že tento rozhovor bude probíhat tak, jak jsem chtěl – aby co nejvíce mluvil sám respondent. Pan Čejka mluvil dost – ale uváženě a s rozmyslem. Rozhovor probíhal během polední pauzy (přesněji: v době obvyklou pro polední pauzu) na pracovišti pana Čejky. Jiří Čejka byl oblečen v obleku, který společně s jeho vystupováním tvořil dojem, že na proti mě sedí člověk, který by mohl být klidně považován za poslance. Zpětně, po absolvování všech rozhovorů, můžu říci, že dle mého posouzení působil pan Čejka nejvíce jako politik. Alespoň tak, jak působí politici, které je možné vidět v různých televizních pořadech.

Kromě projevu a dojmu z celkového vystupování potvrdilo mé vidění pana Čejky jako nejvíce „politického“ to, jakým způsobem odpověděl na otázku, zda někdy přemýšlel o vstupu (přestupu) do nějaké větší politické strany. K odpovědi panu Čejkovi stačilo jediné slovo – Ne. Toto slovo pan Čejka vyslovil ještě rychleji, než by bylo možné považovat za odpověď bez nějakého váhání.

Tomuto odmítnutí nějakých úvah o přestupu k větší straně předcházela odpověď na otázku, zda vzhledem k tomu, že za neúspěšnou stranu kandidoval opakovaně, věřil, že strana časem uspěje. I zde pan Čejka projevil víru ve Stranu zelených.

Teoretická část práce pracovala s hypotézou, kdy jsem předpokládal, že primární volby ve stranách, kde velkou roli může hrát klientelismus, budou jednou z příčin, proč lidé vstupují do malých stran – tedy obava z neúspěchu v primárních volbách. Tato hypotéza počítala hlavně s obavami různých odborníků.

Jak naznačil tento rozhovor a potvrdily i rozhovory další, tato hypotéza není správná. Podle Čejky by skuteční odborníci nějaké volitelné místo na kandidátkách velkých stran dostaly. Nemyslí si tak, že by strach z neúspěchu v primárních volbách mohl být jednou z příčin vstupu do malých stran. Dále souhlasí s možností stranických vedení poupravit pořadí na kandidátce, protože každá strana má nějakou taktiku a této taktice, která by měla vést k volebnímu úspěchu je potřeba podřídít i pořadí na kandidátce. K tomu je nutné poznamenat, že pan Čejka kandidoval v kraji, ze kterého jedno poslanecké křeslo pro Zelené vzešlo. A Jiří Čejka byl až do voleb 2006 lídrem Zelených ve Středočeském kraji – ale tentokrát své místo přepustil Olze Zubové – kdy šlo o taktiku strany a pan Čejka o první místo v primárních volbách ani neusiloval.

Důvody vstupu do malých stran vidí Čejka následující: recese, ctižádost být ve vedení byť malé strany a třetím důvodem je skutečnost, že existují lidé, kteří se dívají na řešení problémů jiným pohledem, než ty současné parlamentní strany. Ve víře těchto lidí, že se skutečně jednou prosadí a budou moci něco změnit, spatřuje pan Čejka důvod, proč tito lidé zůstávají v malých stranách, i když jsou tyto strany opakovaně neúspěšné. Tato víra tvoří podle Čejky většinu procento těch, kteří v malých stranách zůstávají. Existují ale i lidé, kterým „nejde ani o to se někde prosadit, ale mají nějakou tu politickou straničku a jsou předsedy a místopředsedy a tak dál..To jsem také zažil...“ [transkripce Čejka, s. 3, ř. 12].

Na otázku, jaké jsou faktory úspěchu politické strany (kromě médií, o kterých jsme se s panem Čejkou bavili před touto otázkou), odpověděl pan Čejka následovně: „*Tak jednak je důležité, jakým způsobem přesvědčí voliče, že má v té chvíli řešení na ten problém, který ho trápí. To znamená, že nastiňuje ten svůj volební program – že ho dovede voličům zaprezentovat tak, aby mu volič rozuměl a aby v něm volič našel odpovědi na své problémy a své vize, co by chtěl do budoucna mít. S tím je důležitá i osoba, osoby, které ten volební program prezentují. Aby nějak působily, aby měly nějakou jak se říká auru, aby dovedly oslovit voliče. Samozřejmě ta strana by měla mít jasno a většina těch politických stran pracuje s profesionály, s profesionálními agenturami, takže ví, na jaký segment mají zacílit, podle toho volí ty osobnosti, volí jednotlivé složení kandidátek – hlavně krajských lídrů a celostátního lídra. To si myslím, že jsou*

věci, které jsou důležité pro ten úspěch. Pak pochopitelně, jako v naší zemi, vůbec nezanedbatelné je, otázka muže nebo ženy číslo 1 – předsedy nebo předsedkyně, jak ho bude veřejnost vnímat – pořád jako by u nás lidé spojují tu stranu s jednou osobou. Personifikují..podle toho, co ta osobnost pronese. Jsou naprosto jasné příklady. ODS – to byl pan Klaus. ČSSD to byl svého času Miloš Zeman. KDU – Lux“ [transkripce Čejka, s. 4, ř. 32].

Z průběhu rozhovoru vyplynuly i další faktory úspěšnosti politické strany. Kromě politického programu a lídrů jsou důležitá média a také samozřejmě peníze, které jsou potřebné na marketing, skrze který se právě volební program dostane mezi lidi (do médií v širším slova smyslu).

U financování politických stran si je pan Čejka vědom skutečnosti, že malé strany mají mnohem složitější shánění peněz na kampaň, než strany velké. Jednou z možností, jak tuto nerovnost odstranit by bylo zavedení příspěvku za mandáty získané v komunálních volbách. V dobách, kdy byl poslancem Federálního shromáždění se i tato možnost diskutovala, ale tento návrh byl zamítnut. *„Ty velké politické strany mají samozřejmě vždycky snahu získat co největší podíl moci...Je to i svým způsobem upravené na to, aby zůstal malý počet stran v parlamentu. Ta strategie tady je od těch velkých stran“* [transkripce Čejka, s. 5, ř. 34].

6.3.1.3 Kandidát Jiří Dědeček

Sedím u dlouhého stolu v podkrovní místnosti budovy Klementina. Poté co jsem nahoru po desítkách schodech vyšel jsem se musel chvíli vydýchat, než jsem zaklepal na dveře, za nimiž mě už očekával pan Dědeček, který do této místnosti, podle informací od vrátného, dorazil asi 10 minut přede mnou. Po zaklepaní a následném otevření dveří se přede mnou zjevila protáhlá místnost obdélníkového tvaru, na které mě zaujal dlouhý stůl a hned u dveří zeď z knihoven plných knížek. Pan Dědeček byl v momentu mého příchodu právě za touto „zdí“ z knížek, za kterou se schovávala kuchyňka. Po přivítání byl pan

Dědeček ještě chvíli v kuchyňce, a tak jsem si mohl prohlížet místnost, která je sídlem českého PEN klubu. Jak jsem tak seděl u toho dlouhého stolu, tak mě kromě pěkného výhledu na Prahu opět zaujaly knížky, které v knihovně byly. Na první pohled byly tematicky seřazené – hned jsem si všiml, že v knihovně, která byla ke mně nejbližší, byly knížky amerických autorů – Poe, Ginsberg a další... Než jsem se začal koncentrovat na rozhovor, tak jsem se neubráníl myšlence, že po dopsání své diplomové práce si musím nějakou z těch knih přečíst. První – pro mě už rutinní byla otázka, kterou se snažím zjistit, co pro člověka, kterého zpovídám, znamenají politické aktivity. Poté následoval rozhovor tak, jak je v krátké ukázce:

Kučera: A kandidoval jste až od roku 2002?

Dědeček: *Ano – to byla Balbínova...*

Kučera: Před tím jste nikdy nekandidoval, abych měl jasno...

Dědeček: *Před tím jsem nikdy nekandidoval...*

Kučera: To jsem se vás chtěl zeptat – co s tou kandidaturou bylo...vím o jakou se jedná stranu..ale vy jste tu svoji kandidátku pak zrušil...

Dědeček: *No tak Balbínova poetická hospůdka, potažmo Balbínova poetická strana, to je v podstatě celý recese. My jsme to jako recesi brali, prováděli jsme i takový vnitrostranický litý boj, který jsme prezentovali na stránkách médií, kdy já jsem byl dotčen, že jsem až na třetím místě a přede mnou je Hutka a Kurt Gebauer a že žádám, abych byl první..Tak jako jsme se mezi sebou různě prali a kočkovali a já jsem potom, jako se to někdy dělá i v těch v uvozovkách opravdických stranách, tak jsem potom tu svoji kandidaturu stáhnul, aby bylo vidět, že jsme opravdická strana a že ty hádky probíhají zcela regulérně a nemilosrdně...Ale když teda řečeno souhrnně a jednou pro vždycky, že to opravdu byla jen legrace a recese a že vlastně náš volební spot například, ten měl vypovídat o všem – to byla filmová kopie, rozhýbaná, obrazu Snídaně v trávě, kdy jsme si najali několik roudnických prostitutek, které se svlékly do naha a na louce jsme točili volební spot Balbínovy poetické strany...Tak já jsem doufal, že tohle všechno dokola je každému jasné...ale pak se ukázalo, že byl jsem například napadnut z toho, co vyčítají lidé například Martinu Bursíkovi, že jsem politický turista – že jsem kandidoval za jeden subjekt a teď zase za jiný....Takže*

to byla Balbínova poetická strana – já jsem tam hrál tehdy v té hospůdce pravidelně, takže jsem byl takovým kmenovým účastníkem všech debat, které se většinou odehrávají nad pívem a ve značně podroušeném stavu...skutečně to nemělo valný smysl...Jiná věc je a to mě docela překvapilo, že údajně v těch volbách tehdy ta strana dostala asi 16 000 hlasů. 16 000 lidí je hodně...

Většina čtenářů této práce si toho určitě nevšimne, ale v předchozí ukázce z úvodu rozhovoru s panem Dědečkem, je několik faktických chyb. Kandidaturu J. Dědeček stáhnul skutečně v roce 2002. To ale nekandidoval Gebauer, který (až pozici za Dědečkem kandidoval v roce 2004). Balbínova poetická strana 16 000 hlasů nikdy nezískala. Nejvíce v roce 2004 ve volbách do Evropského parlamentu – téměř 14 000..

Jde o chyby takového charakteru, které jsem v žádném z ostatních rozhovorů nenašel. Jedním z vysvětlení, proč je možné tyto chyby najít zrovna v tomto rozhovoru, je skutečnost, že Jiří Dědeček je kandidátem za recesistickou Balbínovu poetickou stranu z let 2002 (Poslanecká sněmovna) a 2004 (volby do Evropského parlamentu). I jinde v průběhu rozhovoru je možné nalézt, že pan Dědeček nemá takový politický přehled, jako ostatní respondenti – a to přesto, že v roce 2006 byl lídrem kandidátky Zelených na Vysočině. Ale jak, ještě před zapnutím nahrávání pan Dědeček říkal, on není politik. Přestože pan Dědeček nemá takový velký politický přehled, tak byl po volebním úspěchu vážným kandidátem na ministra – měl vést resort kultury, který nakonec ale Zelení nezískali.

Jiří Dědeček se narodil v roce 1953. Je známý hlavně jako písničkář. Od roku 2006 je předsedou českého centra PEN klubu. Je bez politické příslušnosti. I když si své první kandidatury prožil v Balbínově poetické straně, kandidatura za Zelené v roce 2006 není vzhledem k dlouhodobému zájmu o ekologická hnutí, nijak překvapující. Zelené pan Dědeček podpořil už v roce 2002, kdy byl jednou z 16 osobností veřejného života, které iniciovali výzvu „Dejme šanci Zeleným!“. Mezi 16 osobnostmi byli mimo jiné hudebník M. Kocáb nebo sociolog J. Keller [srov. http://www.sds.cz/docs/zpravy/volby/Pha_02/vol_psp.htm].

Nutno dodat, že panu Dědečkovi byla kandidatura na prvním místě kandidátky Zelených na Vysočině nabídnuta: „*to mi nabídli s tím, že vlastně měli slabou kandidátku na Vysočině, kde jsem kandidoval a nikdo tam na té kandidátce nestál o to, být v čele. Protože každý si na prstech spočítal předem, že tam je naprosto nulová šance dostat se do parlamentu – tam je potřeba asi 13 %... Tam se ta kandidátka stavěla sice formálně, ale bylo důležité ji postavit, aby ta strana ukázala, že má dostatek příznivců, dostatek členů a případně známých tváří, který může prezentovat...*“ [transkripce Dědeček, s. 2, ř. 24].

Pan Dědeček odpovídal na otázky velmi příjemně, se zájmem a s dobrou náladou. Při otázkách zaměřených na témata probíraná v teoretické části se nebál odpovědět, že neví – ale že si myslí... Ilustrovat to je možné u otázky na faktory úspěchu politických stran, kde Jiří Dědeček začal odpověď následovně: „*No víte, kdybych to věděl, tak budu úspěšným volebním manažerem a nějaká ta strana pod mým vedením se tam dostane a já budu strašně bohatý*“ [transkripce Dědeček, s. 3, ř. 14]. Podle osobního názoru pana Dědečka, jsou tím hlavním faktorem úspěchu peníze. Dalším důležitým faktorem jsou slogany, s kterými strany půjdou do voleb. A až „*na třetím nebo až kolikátým místě je ten program*“ [transkripce Dědeček, s. 3, ř. 19]. Stejně jako volební program, je za penězi a volebními slogany faktor „*tváří*“ – lidé, kteří jsou za stranu vidět. Tento faktor je podle Dědečka velmi důležitý.

Důvodů, proč kandidují malé strany, i když jsou podle průzkumů bez šance, vidí Dědeček několik. Jsou to strany, kterým vadí, jak současná politická situace vypadá – chtějí být alternativou. Další důvod kandidatury malých stran, může být určitá vidina zisku – buď zisku pro stranické vedení (v tom horším případě), či vidina zisku pro stranu, pomocí kterého budou mít větší šanci uspět v dalších volbách. Dále mohou strany kandidovat z recese, nebo z důvodu zviditelnění se – podobně jako strana Helax: Ostrava se baví. To podle Dědečka byla velice propočítaná snaha zviditelnit se z jiných než politických důvodů.

Zajímavý pohled má pan Dědeček na skutečnost, že média informují hlavně o velkých stranách. I když si je vědom, že si velké politické strany mohou v médiích kupovat prostor, tak se na dominanci velkých stran v médiích dívá jako na něco, co je srozumitelné. Vzhledem k tomu, že v čele médií stojí marketingoví odborníci, tak se dá očekávat, že budou média psát o tom, co lidi nejvíce zajímá -

tedy co dělají politické osobnosti, které už velmi dobře známe. Pokud by noviny psaly o programu nějaké malé politické strany a ne např. o tom, co včera udělal pan Rath, klesla by jim podle Dědečka prodejnost o desítky procent. Zde oceňuje pan Dědeček existenci internetu, kde se můžeme o malých stranách dozvědět.

6.3.2 Shrnutí vybraných případových studií

Už v odstavci věnovaném metodám vyhodnocení a interpretace bylo zmíněno, že výše vybraní respondenti, u kterých byl proveden rozbor rozhovorů, představují různé přístupy k politice. Tyto přístupy se na základě provedených rozhovorů budu snažit na následujících řádcích blíže specifikovat. Je možné říci, že dva ze tří vybraných respondentů berou politiku velmi vážně – jde o pana Čejku a pana Tamáše. U pana Dědečka, který se ani podle svých slov necítí být politikem, o této vážnosti mluvit nelze. Aby bylo dodrženo to, že se mluvilo o třech různých přístupech k politice u kandidátů přiblížených v případových studiích, je logické, že se Čejkův a Tamášův přístup k politice určitým způsobem liší.

Podle Čejky, je-li člověk nespokojený s politickou situací, tak má prakticky dvě možnosti. Buď proti tomu může protestovat v rámci platných zákonů a nebo se může snažit podílet se na změně těchto zákonů. Sám Čejka svým realistickým pojetím politiky se snaží o to druhé – tedy usilovat o změnu těchto zákonů. Zatímco Jana Tamáše, který je mimo jiné znám svými aktivitami proti radaru, lze řadit do první skupiny. Tomuto řazení odpovídá i jeho často až utopistické názory, které aby je bylo možné realizovat, musela by přijít velmi podstatná změna situace ve společnosti. Rozdílné přístupy dvojice Čejka, Tamáš oproti panu Dědečkovi ilustruje i skutečnost, že zatímco Jiří Čejka a Jan Tamáš vyjádřili víru ve svoji stranu – Tamáš víru, že může Humanistická strana uspět. Pan Čejka svoji víru vyjádřil tím, že i v dobách, kdy Zelení byli neúspěšní, tak věřil, že uspějí. Pan Dědeček se nebojí mluvit o tom, že jeho kandidatura na Vysočině za Zelené byla prakticky pouze formální kandidaturou bez reálné šance na úspěch vzhledem k nastavení danému volebním systémem. A jak moc vážně to s politikou myslí ilustrují i jeho první kandidatury – za recesistickou Balbínovu poetickou stranu. To že pan Dědeček není člověkem, který by bral

politiku úplně vážně, o tom svědčí i jiné jeho odpovědi. Například jako vysoce postavený člověk na kandidátce Balbínovy strany nedokáže odpovědět, proč jeho strana do takové míry vystupovala zejména proti KDU-ČSL. Zatímco ostatní zpovídání respondenti mluvili většinu rozhovoru vážně, pan Dědeček některé odpovědi vylepšil o vtipné hlášky.

Z odstavce výše lze odvodit *realistický pohled* na politiku u pana Čejky. *Utopistický* (snílkovský) *pohled* u pana Tamáše. A *odlehčující pohled*, který je možné nalézt u pana Dědečka. Tyto tři různé pohledy lze v souladu s tím, co bylo psáno ve druhé kapitole ztotožnit s třemi motivy kandidatury podle Weberovy typologie jednání. Kandidatura Dědečka (za Balbínovu poetickou stranu) je afektivním jednáním. U Jana Tamáše se jedná o hodnotově racionální jednání, zatímco u Jiřího Čejky o jednání účelově racionální.

6.3.3 Celkové shrnutí všech rozhovorů a „megatabulka“

Podle typologie použité v teoretické části můžeme zařadit i ostatní kandidáty. Správnost zařazení může čtenář posoudit na základě transkripcí přiložených na konci práce. U pana Holby jde o jednání tradiční. U Miroslava Hudce nalezneme stejně jako u jeho stranického kolegy pana Čejky jednání účelově racionální. Jiří Malík v roce 2002 kandidoval za Humanistickou alianci a stejně jako u Jan Tamáše, který u Humanistické strany působí narozdíl od Malíka i v současnosti, je Malíkova kandidatura jednáním hodnotově racionálním.

Po provedení všech rozhovorů vyplynula zajímavá věc, která může být pouze náhodou ovlivněnou místy uskutečnění rozhovorů. Kandidáti, kteří v posledních volbách kandidovali za Zelené, pili během rozhovoru sypaný čaj (pan Hudec dokonce i Bio výrobek; u ostatních nevím, zda také jejich čaje měly takové označení). Pan Malík sice čaj nepil, ale je vlastníkem obchodu a restaurace se zdravou výživou. Kandidáti, kteří se Zelenými nemají nic společného, čaj nepili – s oběma kandidáty se ale rozhovory uskutečnily v restauracích, kde by se sypaného čaje pravděpodobně nedočkali... Pan Holba si dal během rozhovoru několik piv. Pan Tamáš pil minerální vodu.

Kromě zjištění motivů kandidatur, které byly popsány výše, jsem s respondenty mluvil o tématech, kterým se věnuji v teoretické části práce.

Většinou jsem se dozvěděl informace (uvedené souhrnně v megatabulce, která bude následovat), které potvrzují to, o čem se píše v teoretické části, případně přináší některé zajímavé návrhy, o kterých jsem i kvůli tomu, jak málo prostoru je v médiích věnováno malým stranám, nemohl zatím slyšet.

Místem, kde se autor mýlil, byla hypotéza, že lidé vstupují do malých stran z obavy, že by se neprosadili v primárních volbách u některé z parlamentních stran. Tato hypotéza, která vycházela i z dříve popisovaného názoru Outlého, se nepotvrdila ani v jednom z rozhovorů.

Na následujících třech stránkách se nachází několikrát zmiňovaná megatabulka, která přehledně ukazuje názory na stěžejní témata probíraná v teoretické části práce.

	Faktory úspěchu (to co strana musí mít nebo dělat a to, co ovlivňuje šanci na úspěch)	Jsou důležitější sliby nebo odvedená práce...?
Tamáš	<ul style="list-style-type: none"> - působit na místní i celostátní úrovni - být vidět - otevřenost novým nápadům - spolupráce s lidmi pomocí webových stránek - volební systém - peníze a média 	<ul style="list-style-type: none"> - nemá rád generalizování – je obtížné říct, jaká skupina lidí převládá - ale zcela jistě funguje reklama (sliby)
Hudec	<ul style="list-style-type: none"> - správně vycítit potřeby určité skupiny obyvatelstva - marketing - nálady mezi voliči - média 	<ul style="list-style-type: none"> - nezáleží ani tak na tom, co strana udělala, ale záleží na tom, co dokáže dostat do povědomí lidí, že udělala
Čejka	<ul style="list-style-type: none"> - jakým způsobem přesvědčí voliče, že má řešení na jejich problém – jak to prezentuje (volební program) - osoby, které volební program prezentují - člověk č. 1 – lídr politické strany - peníze na marketing 	otázka nepoložena
Holba	<ul style="list-style-type: none"> - média - volební systém - peníze 	otázka nezodpovězena
Dědeček	<ul style="list-style-type: none"> - peníze - slogany - volební program - tváře 	<ul style="list-style-type: none"> - sliby
Malík	<ul style="list-style-type: none"> - program - peníze - média - lídři 	<ul style="list-style-type: none"> - spíše sliby

	Financování politických stran (převážně příspěvek na úhradu volebních nákladů)	Primární volby v pol. stranách a možnost preferenčních hlasů u voleb do Sněmovny (jejich legislativní úprava)
Tamáš	- nesouhlas se systémem financování – jsou to bariéry zabraňující tomu, aby se dostaly nové myšlenkové proudy do Sněmovny. Tyto zákony ukazují na to, že je tvoří lidé, kteří nechtějí, aby se mezi ně dostal někdo nový	- bylo by lepší, kdyby moc voličů byla silnější – ale není to moc zásadní
Hudec	- financování je nespravedlivé - Měla by být pevně stanovena částka za voličský hlas – tedy neměla by existovat žádná hranice, která určuje, že strany, které této hranice nedosáhnou, nedostanou za obdržené hlasy příspěvek - jako možnost financování politických stran si představuje nějaký „Fond demokracie“, kam by zájemci přispívali a o rozdělení peněz mezi strany by rozhodovala nějaká správní rada fondu	- pan Hudec má sám zkušenost s tím, že se před něj na pozici lídra dostal pozdějším rozhodnutím vedení strany jiný kandidát - vnímá současnou „úpravu“ zákonem (spíše neúpravu) trochu jako deficit demokracie - ale své odsunutí na druhé místo chápe jako racionální úvahu vedení strany - na 5 % hranici hlasů, které kandidát potřebuje obdržet, aby se mohl na kandidátce posunout výše, nemá jednoznačný názor
Čejka	- chtělo by to odstranit současnou disproporci - jedno z možných řešení by bylo zavedení vyplácení příspěvku za mandáty získané v komunálních volbách – tam mají menší strany větší šanci a mohly by začít postupně získávat prostředky	- většina stran sleduje nějakou strategii cíle a tak si většina stran nechává možnost, aby vedení strany mohlo pozměnit výsledek primárních voleb
Holba	- nehoráznost - příspěvky by buď neměly být vůbec – strany by si tak peníze musely obstarávat samy a prokazovat, odkud peníze získaly - nebo by příspěvky za hlasy měly dostávat všechny strany bez rozdílů	- pomohly by „negativní hlasy“ – hlasy fungující na opačném principu na kterém fungují hlasy preferenční
Dědeček	nemá na to jasný názor a neví, jestli je správné, že je stanovena hranice 1,5 % - ale nějaká hranice by stanovena být měla, aby nehrozilo, „že by pak stranu zakládal každý, aby zaplatil 10 000,- dluh sousedovi“	otázka nepoložena
Malík	- příspěvek na úhradu volebních nákladů ponechat tak jak je, spíše ale upravit sponzorování – zprůhlednit ho...	- snížit pětiprocentní hranici nutnou pro posun kandidáta na vyšší místo na 2-3 %

	Média	Kandidatury malých stran
Tamáš	- v médiích by měli mít všichni kandidáti stejný prostor alespoň v předvolebním boji	otázka nepoložena
Hudec	- jeden z faktorů úspěchu	- důvodů kandidatury může být hodně - nechce ostatním malým stranám podsouvat nějaké nekalé úmysly - možná že ty strany opravdu chtějí prosadit to, co mají v programu
Čejka	- jeden z faktorů úspěchu	vyjmenoval 3 možné důvody proč lidé vstupují do malých stran: - lidé s jinými názory, než které mají současné parlamentní strany - lidé, co chtějí být vůdci něčeho, i když to je malé... - recese
Holba	- jako problém vidí, že není chráněn veřejný prostor (a to nejen v médiích) - média ukazují odvrácenou tvář politiky – zvětšuje se tak distanc mezi lidmi a politikou - lidé vnímají obraz, který vytváří média - je lehké vládnout, když ani lid nechtějí vědět, jak to je...	- podle Holby mají malé strany – takové, kde se lidé znají a můžou si věřit - budoucnost
Dědeček	- média potřebují jména, tváře, události, kuriozity – a politiky velkých stran všichni známe. Kdyby někde psali o malých stranách, tak by čtenáře nudili - v čele médií jsou marketingoví odborníci, kteří se řídí hlavně tím, aby se noviny prodávaly - naštěstí je tu internet, díky kterému si můžeme najít informace i o těch nejmenších stranách	- většina lidí, směřujících do malých stran hledá nějakou třetí cestu (mezi ODS a ČSSD) důvody kandidatur malých stran: - skutečně jim vadí, jak vypadá současná politická situace - kalkul (získání, legitimní) - zviditelnění se - recese
Malík	- mediální známost je pro úspěch strany důležitá	lidé kandidující za malou stranu mohou kandidovat z následujících důvodů: - víra v program - myslí si, že když budou v čele nějaké strany, že mají šanci se dostat do Sněmovny - zviditelnění se (vidí v kandidatuře nějaký svůj prospěch)

7 Závěr

Jak odpovědět na otázku, zda lze z nějaké perspektivy považovat účast malých stran ve volebním klání za racionální či alespoň opakování hodnou? To se snaží zjistit tato práce.

Proč vůbec přemýšlet na touto otázkou? Cožpak někdo přemýšlí nad tím, zda považovat za racionální kandidaturu ODS nebo ČSSD? Již zde je vidět, že malé strany jsou nějak odlišné od těch velkých. Jak je v této práci psáno, malé a velké strany se ani nijak výrazně lišit nemusí, co do volebních programů, ale jak se lze v práci také dočíst, volební programy jsou jen článkem úspěchu.

Mnohem důležitější jsou jiné faktory, které určují zda má strana šanci uspět či nikoliv. Tím určujícím faktorem se podle textu ukazují peníze. Peníze stranám plynou z velké části od státu a jedná se o mnohamilionové částky. Čas od času na nějaký ten milion dosáhnou i mimoparlamentní strany, ale jde jen o výjimky. Drtivá většina malých stran musí náklady na svoje fungování financovat z vlastních zdrojů a pomocí sponzorů.

Ruku v ruce s penězi stojí proti malým stranám volební systém a další legislativní úprava politického života v České republice. Tato úprava ve stavu, v jakém existuje, je zcela jistě více nakloněná velkým – parlamentním politickým stranám. Tyto strany prakticky automaticky dosahují volebních výsledků, které jim zaručují možnost financovat další velké kampaně ze státních zdrojů. Tyto kampaně jim přinesou další úspěch a takto dokola strana úspěšně funguje.

Ve vývoji základních dvou zákonů, které se týkají politických stran – ve volebním zákonu a v zákonu o politických stranách, lze nalézt snahu posílit pozici velkých stran a zabránit mimoparlamentním stranám ve vstupu do Poslanecké sněmovny. Na tuto snahu není možné nahlížet pouze skrze pohled malých stran. Tuto snahu je nutné chápat také z pohledu prospěchu pro společnost, kdy je jistě důležité mít fungující vládu, která bude mít dostatečně silný mandát, aby mohla prosazovat volební program a vůli většiny, která tuto vládu zvolila.

Až za předpokladu, že skutečně existují nerovné podmínky pro politické strany – že ty strany, které jsou již etablované, mají lepší podmínky a mohou tak nadále ještě výrazněji utíkat svým menším a méně úspěšným kolegům, má smysl

se začít ptát, zda lze kandidatury malých stran považovat za racionální. V tomto okamžiku, kdy autor čtenáře seznámil s tím, jaké existují nerovnosti v podmínkách, ve kterých politické stany fungují, je pravý okamžik ukázat, že i přesto se malá strana může prosadit. Není jiný možný příklad, pokud je úspěch měřen výsledkem ve volbách, než Strana zelených. První neparlamentní strana, která ve volbách dosáhla na poslanecké mandáty.

Závěrem empirické části práce je tvrzení, že racionalizovat lze i kandidatury stran, které na úspěch stále marně čekají a u kterých ani není náznak toho, že by měly nějakého úspěchu dosáhnout. Na základě provedených rozhovorů a následném posouzení kandidatur z hlediska Weberovy typologie jednání autor došel k závěru, že i volební účast některých stran, které jsou zatím stále neúspěšné, lze považovat za racionální a vzhledem k výše zmiňovanému příkladu Strany zelených i za opakování hodnou.

8 Seznam použité literatury a jiných pramenů

Literatura:

CABADA, L., KUBÁT, M. *Úvod do studia politické vědy*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-41-6.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

KELLER, J. *Dějiny klasické sociologie*. 1. vyd. Praha: SLON, 2004. ISBN 80-86429-34-2.

KREJČÍ, O. *Nová kniha o volbách*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2006. ISBN 80-86946-01-0.

MASON, J. *Qualitative researching*. London: Sage, 1996.

MILES, M. B., HUBERMAN A. M. *Qualitative data analysis. A sourcebook of new methods*. London: Sage, 1994.

NOVÁK, M. *Systémy politických stran*. 1. vyd. Praha: SLON, 1997. ISBN 80-85850-22-2.

NOVÁK, M. Proč je konkurenční demokracie pro Českou republiku vhodná?. In FIALA, P., MIKŠ, F. *Česká konzervativní a liberální politika*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000. ISBN 80-85959-73-9.

OUTLÝ, J. *Strany a stát, volby a finance. Vybrané aspekty primárních voleb a financování politických stran*. Olomouc: Periplum, 2003. ISBN 80-86624-12-9.

PŠEJA, P. *Stranický systém České republiky: politické strany a jejich vývoj 1989-1998*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. ISBN 80-7325-069-1

ŘÍCHOVÁ, B. *Přehled moderních politologických teorií*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7367-177-8

SILVERMAN, D. *Ako sa robí kvalitatívny výskum*. Bratislava: Ikar, 2005.

STAKE, R. E. *The art of case study research*. London: Sage, 1995.

VAN MAANEN, J. *Tales of the field: on writing ethnography*. Chicago: University of Chicago Press, 1988.

VODIČKA, K., CABADA, L. *Politický systém České republiky: historie a současnost*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-718-3.

WEBER, M. *Metodologie, sociologie a politika*. Praha: Oikoymenh, 1998. ISBN 80-86005-48-8.

Články:

LEBEDA, T. Uzavírací klauzule a voličské rozhodování. *SOCIOweb* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR. 2009, č. 1 [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/upl/editorial/download/162_socioweb_01_09.pdf>. ISSN 1214-1720.

LUSTIGOVÁ, M. *Proč jdou malé strany do voleb?* [online]. Český rozhlas 7 – Radio Praha, 17. 5. 2006 [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z: <<http://www.radio.cz/cz/clanek/78981>>.

PEHE, J. *Strana žen není žádný nesmysl* [online]. www.pehe.cz, 15. 11. 2004 [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z: <<http://www.pehe.cz/zapisnik/2004/strana-zen-neni-zadny-nesmysl>>.

PEHE, J. *Lekce z krajských a senátních voleb* [online]. Literární noviny, 27. 10. 2008 [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z: <<http://www.pehe.cz/Members/redaktor/lekce-z-krajskych-a-senatnich-voleb>>.

POTŮČEK M., PURKRÁBEK M. a RAŠEK A. „Umíme si vládnout? Část druhá: Politické strany“. *Vojenské rozhledy*. 2005, č. 4; s. 135-142. ISSN 1210-3292 Ministerstvo obrany České republiky – Prezentační a informační centrum MO.

Prameny:

Agenturní článek internetového zpravodajství: Paroubek pokřtil kamion. Volební kampaň ČSSD může začít [online]. iHNed.cz, 2. 9. 2008 [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z: <<http://domaci.ihned.cz/c1-27042470-paroubek-pokrtil-kamion-volebni-kampan-cssd-muze-zacit>>.

Historie ČSSD – Od polistopadové obnovy k současnosti (1989-2005) [online]. ČSSD, 2007 [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z: <<http://www.cssd.cz/o-nas/s10252/>>.

Hlavní návrhy Humanistické strany pro Parlamentní volby 2006 [online]. Humanistická strana, 17. 4. 2006 [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z: <<http://www.humanistickastrana.cz/aktuality.php?id=111>>.

Jan Tamáš [online]. Wikipedie, poslední revize: 28. 1. 2009 [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Tam%C3%A1%C5%A1>.

Program strany SNK Evropští demokraté [online]. SNK Evropští demokraté, 2007 [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z: <<http://www.snked.cz/program.html>>.

Rozhovor Václava Moravce s Miroslavem Kalouskem [online]. BBC Czech.com, 12.12. 2005 [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/czech/interview/story/2005/12/051214_kalousek.shtml>.

Strana zelených – historie – historie v letech 1989-2002 [online]. Wikipedie, poslední revize: 25. 3. 2009 [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Strana_zelen%C3%BDch#Historie_v letech_1989_-2002>.

Strana zelených – historie – úspěch ve volbách 2006 [online]. Wikipedie, poslední revize: 25. 3. 2009 [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Strana_zelen%C3%BDch#.C3.9Asp.C4.9Bch_ve_volb.C3.A1ch_2006>.

Události a dojmy z volební kampaně PSP 2002 [online]. SDS, 2002 [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z: <http://www.sds.cz/docs/zpravy/volby/Pha_02/vol_psp.htm>.

Zákon 424/1991 Sb., zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích [online]. Ministerstvo vnitra ČR [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1995/sb65-95.pdf>>.

Zákon 247/1995 Sb., zákon o volbách do Parlamentu České republiky [online]. Ministerstvo vnitra ČR [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1995/sb65-95.pdf>>.

Zákon 296/1995 Sb. Nález Ústavního soudu České republiky z 18. 10. 1995 [online]. Ministerstvo vnitra ČR [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1995/sb79-95.pdf>>.

Zákon 322/1996 Sb. [online]. Ministerstvo vnitra ČR [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1996/sb96-96.pdf>>.

Zákon 88/1997 Sb. Nález Ústavního soudu České republiky z 2. 4. 1997 [online]. Ministerstvo vnitra ČR [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1997/sb032-97.pdf>>.

Zákon 243/1999 Sb. Nález Ústavního soudu České republiky z 14. 10. 1999
[online]. Ministerstvo vnitra ČR [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z:
<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1999/sb082-99.pdf>>.

Zákon 204/2000 Sb. [online]. Ministerstvo vnitra ČR [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z:
<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb063-00.pdf>>.

Zákon 340/2000 Sb. [online]. Ministerstvo vnitra ČR [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z:
<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb092-00.pdf>>.

Zákon 64/2001 Sb. Nález Ústavního soudu České republiky z 24. 1. 2001 [online].
Ministerstvo vnitra ČR [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z:
<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2001/sb024-01.pdf>>.

Zákon 98/2001 Sb. Nález Ústavního soudu České republiky z 27. 2. 2001 [online].
Ministerstvo vnitra ČR [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z:
<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2001/sb038-01.pdf>>.

Zákon 170/2001 Sb. [online]. Ministerstvo vnitra ČR [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z:
<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2001/sb065-01.pdf>>.

Zákon 37/2002 Sb. [online]. Ministerstvo vnitra ČR [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z:
<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2002/sb015-02.pdf>>.

Zákon 556/2004 Sb. [online]. Ministerstvo vnitra ČR [cit. 28. 3. 2009]. Dostupné z:
<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2004/sb189-04.pdf>>.

Internet:

www.volby.cz

www.narodni-strana.cz

9 Seznam příloh

Příloha č.	Název
------------	-------

1	Jiří Čejka – transkripce rozhovoru
2	Miroslav Hudec – transkripce rozhovoru
3	Pavel Holba – přepis průběhu rozhovoru
4	Jiří Dědeček – transkripce rozhovoru
5	Jiří Malík – transkripce rozhovoru
6	Jan Tamáš – transkripce rozhovoru

Příloha 1. Jiří Čejka – transkripce rozhovoru

16. února 2009 – 12h v sídle pobočky firmy Dade Behring Austria GmbH

Po seznámení respondenta s mojí prací a zeptáním se, jestli souhlasí s zvukovým záznamem, začal rozhovor...

Kučera: Na začátek bych se chtěl zeptat, jenom taková obecná otázka, co pro Vás obecně znamenají politické aktivity, a to jak na komunální úrovni, tak i na celostátní úrovni.

Čejka: Ty aktivity pro mě v podstatě znamenají realizaci něčeho, s čím člověk dlouhodobě pracuje a o co se zajímá, speciálně, když mám hovořit o zájmu, že jsem se spojil se stranou zelených, tak to samozřejmě leží někde dávno, ještě v dobách, kdy mi bylo nějakých 18, 19 roků.

Kučera: To ještě nebyla ale Strana zelených...

Čejka: To jistě nebyla Strana zelených, to byla doba hluboké totality a to byly spíš představy o světě studenta gymnázia, který si dělá nějaký pořádek ve svém názoru a chce se někam zařadit, chce nějakým způsobem najít odpovědi na otázky, které ho zajímají a tam vlastně se začal člověk nějak formovat. Samozřejmě ten zájem o přírodu, o ochranu přírody, viděl jste kolem sebe věci, kdy dejme tomu řešíte otázku tehdejší globální filosofie, že poručíme větru dešti a vytrácela se vůbec jakási pokora v tom chování vůči přírodě. No a z tohoto pohledu máte samozřejmě dvě cesty – buď se zaměříte čistě na tu problematiku ochrany přírody, nakonec v té době se začala formovat nějaká první hnutí jako Brontosaurus a tak dál a řeknete si: no ono je to sice pěkné, že chráníte přírodu, jako takovou, ale ono by to chtělo něco víc, než jen angažmá v hnutích. On ten problém, proč se tak děje, proč se někdy člověk chová, jak se chová, nebo společnost chová k přírodě, jak se chová, je hlubší, je třeba v tom, že je nějaká utkvělá představa o spotřebě o konzumu. No a dojdete k tomu, že chcete-li pro to udělat něco víc, tak nejenom tak, jak se říká, chránit a svým způsobem se tak trochu spokojit s tím, co nastavují všeobecné zákony a maximálně, můžete-li, tak proti těm zákonům protestujete a nebo jestli se přímo chcete podílet na tvorbě těch zákonů a změnit vůbec ten náhled a to se pak nutně dostanete do pozice, kdy vás začne zajímat politika a samozřejmě jako prvně si uvědomíte, že jsou věci, které, jestli chcete změnit, tak musíte začít dělat politiku, na nějaké úrovni. A z toho důvodu mě vlastně nabudily hlavně možnosti, které nastaly po roce 89, kdy se otevřela možnost vzniku dalších politických stran, tak se vlastně politicky zapojit do Strany zelených, pomoci při jejím zakládání, začít se zabývat politickým programem a opravdu se zabývat politikou..a samozřejmě začnete vždycky, ať chcete nebo nechcete, a myslím, že to je dobře, na té komunální úrovni – tam sbíráte první zkušenosti – to že politika je někdy otázkou možného – že vše nejde někdy tak rychle, jak by si člověk třeba představoval, že se musí prostě diskutovat a já osobně jsem nastoupil nejdříve do té komunální politiky a snažil jsem se ty zelené myšlenky přenášet do té komunální oblasti, až později přišla ta politika vyššího patra.

Kučera: Vy jste vlastně kandidoval a i Strana zelených poprvé v roce 96. V letech 92-93 jste byl ve Federálním shromáždění...

Čejka: Já jsem kandidoval poprvé, to bylo hnutí LSU, součástí byla Strana zelených, ono to bylo za Stranu zelených. To je velký omyl, pokud se LSU považuje za něco jiného – to bylo hnutí, které bylo tvořeno třemi politickými stranami a každý jsme tam byli vedeni za tu svoji stranu – já jsem tam byl skutečně za Stranu zelených.

Kučera: Dá se říci, že se vznikem České republiky se ze Zelených stala malá strana, všechny kandidatury byly neúspěšné... Vy jste kandidoval za Stranu zelených opakovaně – věřil jste, že strana časem uspěje?

Čejka: Určitě, tomu jsem věřil, proto jsem se snažil, jednak nějak té straně pomoci. Nechci aby to vypadalo, že jsem měl ten pocit, že se mnou strana stojí a padá, ale dá se říci, že jsem šel samozřejmě do toho s tím, aby Strana zelených zůstala viditelná. To byl jeden aspekt. Druhý aspekt byl, že přece jenom je důležité, když si nějakým způsobem uděláte jméno – vstoupíte do podvědomí voličů a voliči si vás budou s politickou stranou spojovat, respektive si budou spojovat politickou stranu s vaším jménem. Ale spíše je důležité, aby se jak se říká, ve středních Čechách, nebo v tom regionu, kde žijí, když se řekne Strana zelených – jo tak to jo – to je Čejka.

Kučera: Vy jste neuvažoval o nějakém přestupu ke větší straně..?

Čejka: Ne (vysloveno okamžitě)

Kučera: V roce 2006 jste byl poprvé mimo tu první pozici na kandidátce. Dokázal byste mi nějak vysvětlit, jestli to byl jen výsledek primárních voleb, nebo jestli...Jsem si našel, že před vás se dostala paní Zubová a pan Gruzovský - bývalý republikán, tak jestli je na místa před vás nedosadilo až vedení strany, nebo jestli to byl skutečně výsledek voleb.

Čejka: Dá se říct, že to první místo, bylo svým způsobem taktické rozhodnutí. Byl to výsledek primárních voleb, ale já jsem proti paní doktorce Zubové nekandidoval. Bylo to taktické rozhodnutí s tím, že přeci jenom jsme měli tu strategii, že žena – pohledná žena se na těch billboardech se bude lépe vyjímat. Byla to určitá změna image. Na to jsem přistoupil. Nebyl s tím žádný problém.

Kučera: Já ve své práci píšu taky o primárních volbách, které vlastně nejsou nijak upravovány zákonem. Každá strana si může výsledky primárek nějak pozměnit...nemyslíte si, že toto může být důvod, proč hodně lidí, třeba i odborníci, kandidují radši za menší strany....měnění míst na kandidátce se podle mě děje spíše ve velkých stranách, co už Zelení v roce 2006 pomalu byli...

Čejka: Já tohleto neumím posoudit, ale myslím si, že svým způsobem ta strana vždycky sleduje to strategické rozhodnutí, aby jednak vytvořila určitou image, to znamená, že ne každý odborník je dejme tomu schopen se dobře vyjadřovat, dovede naplňovat nějakou image strany, čili proto si pravděpodobně spousta politických stran nechává tu rezervu, že nějaké vyšší politické orgány ovlivňují složení kandidátek. Otázka, na kolik toho pak ty vyšší orgány skutečně využijí. Samozřejmě velké strany, kde svým způsobem o mnoho jde a případné zvolení může být provázáno s dalšími jinými výhodami a to samozřejmě, nebudeme se tím tajit, ODS, ČSSD – tam je to pak napojené na různé členství v správních radách a podobně. Jsou v tom funkce náměstků ministrů a podobně. Tímhle způsobem Strana zelených neuvažovala ani v tom roce 2006 ani tak neuvažuje dnes. My máme to, že republiková rada má tu pravomoc tu kandidátku pozměnit, ale primárně respektuje to, jak dopadnou primární volby v kraji. Musím říct, že v tom roce 2006 došlo k zásahu do kandidátní listiny – na severní Moravě a v Libereckém kraji. Kde se dostal na první místo pan Pávek, což byl velice známý starosta, známá osoba – tak aby přinesl hlasy. To se může stát, ale v tom roce 2006 tohoto republiková rada využila dost málo. A co si o tom myslím. Říkám – je to složité. Viděl bych to, že je vždycky nějaká určitá možnost korekce, nebo dohody na nějaké jednotné strategii – a taková možnost je nutná. Neodsuzuji, že si tuto možnost ty vyšší orgány ponechávají a je to vždycky míra toho, jak toho využijí. Skutečně si nemyslím, že by ti odborníci pak byli nuceni kandidovat za malé strany, protože se nedostanou na kandidátní listiny těch velkých stran. Mnohdy to není důležité Jestli je to skutečně odborník a pokud je ta strana skutečně rozumná, tak ho ty orgány dají na nějaké další volitelné místo, nemusí být zrovna na prvním místě.

Kučera: Co si myslíte, proč lidé vstupují do těch malých politických stran. Nemyslím ani Zelené – ti byly od roku 2002 nejsilnější mimoparlamentní stranou. Proč lidé vstupují do takových těch stran jako 4vize, Balbínova strana a dalších...

Čejka: Já si myslím, že to je spíš dané tím...Může to být (tak jedna desetina) určitá recese, když začnu tím nejparadoxnějším důvodem. Pak to samozřejmě mohou být důvody další. Že jsou lidé, kteří mají tak silnou ctižádost, že chtějí být vůdci něčeho. Byť je to malé, tak chtějí být ve vedení, no a pak další důležitý důvod – skupina lidí, která se dívá na řešení problémů jiným způsobem než ty současné politické strany. Mají jiný program, mají jiné návrhy řešení...

Kučera: Myslíte si, že tito lidé s jinými návrhy si myslí, že by mohli něco skutečně změnit?

Čejka: Já si myslím, že ti lidé, kteří jsou v těch malých stranách mají představu a myslí si, že se uplatní, že ten jejich čas přijde. Proto tam jsou, proto tam zůstávají, z větší části, no a snaží se tu jejich ideologii prosadit. To je to větší procento. No ale taky to může být tím, že jim nejde ani o to se někde prosadit, ale mají nějakou tu politickou straničku a jsou předsedy a místopředsedy a tak dál..To jsem také zažil...

Kučera: Otázka, kterou možná do práce ani nepoužiju, ale chtěl jsem se zeptat. Vy jste byl předsedou Zelených v letech 99-02. Od března do března. Pak byl duben až květen někdo jiný. Potom byly volby, po kterých vznikl ve straně spor, který nejspíše souvisel s vyplácením příspěvku na volební náklady....

Čejka: Tam to bylo tak, že byla podepsaná smlouva, kterou odsouhlasilo tehdejší předsednictvo strany, že zaangažovalo manažera, který se zároveň stal volebním manažerem a nesl za to odpovědnost. Tak ho motivovalo určitým typem smlouvy, že pokud dopadnou volby pro zelené nějak, tak dostane odměnu od Zelených. A ta smlouva de-facto řešila tuhle záležitost od října 2001 do voleb 02 – ten člověk v podstatě pracoval bezplatně pro Stranu zelených a připravoval volby. Nejdříve, když jsem byl já předsedou, tak Strana zelených měla určité finanční problémy a muselo se vyjasnit za jakých podmínek bude ten člověk pro stranu pracovat – výsledkem byla tato smlouva. Výsledek voleb nějak dopadl a ten volební příspěvek, který byl asi 12 miliónů, z toho něco okolo 2 miliónů mělo připadnout tomu manažerovi. Když se to propočítá, tak to není až tak moc. Když se spočítá to, co ten člověk dělal a platy manažerů, kteří dělají obdobnou práci, tak to není částka vysoká. Spíše šokovala ta jednorázová odměna. Mohu vám říct, že spousta lidí, kteří proti tomu brojili a měli s tím problém, tak ti měli měsíčně příjmy okolo 80 000. Tak v tom hrálo roli něco úplně jiného – šlo spíše o využití situace. To nové vedení (Beránek, Patočka) to chtěli použít jako určitý impuls pro rozpoutání vnitrostranického boje. Vše, co je k tomu vedlo se pak ukázalo jako neoprávněné z jejich strany. Jejich konání způsobilo Straně zelených mnohem větší škody - nějaké neoprávněné výpovědi...- to pak strana musela všechno doplatit)

Kučera: Asi poslední, co se bude týkat přímo vás. Našel jsem, že po krajských volbách v roce 2008 se objevila kritika, že Strana zelených postavila do čela kandidátek málo výrazné lidi. Mám k tomu takový názor, že pokud vy jste byli malou stranou a v médiích jsou jen ty velké, tak jste nemohli mít v čele ani moc výrazné lidi...

Čejka: Nechci teď posuzovat na kolik bych byl výrazná osobnost na kandidátce. Ten problém byl trochu jiný. To byl článek, který trochu souvisel s rozpoutáním, který prezentoval určitý názorový proud ve Straně zelených. Ten článek zasahoval právě do doby, kdy se řešilo, kdo nese za celostátní výsledek odpovědnost a tenhle článek měl především navodit to, že vedení strany bylo v pořádku, že tam to bylo všechno v pořádku, že ti za to odpovědnost nenesou a že ta hlavní odpovědnost je na krajích. Čili, já si myslím, že to pravda nebyla, protože, když si odmyslím Středočeský kraj, tak v jiných krajích byli lidé, kteří byli regionálně dostatečně výrazní. Severní Morava, Ústecký kraj, Liberecký kraj. Spíše byl problém, o čem ty krajské volby byl, že se na tom našem výsledku podepsalo to, jak byla Strana zelených vnímána občany jako celek. My jsme

hodně ztratili na té jednotě, která nám pomohla se dostat do Poslanecké sněmovny a my jsme to viděli i na kontaktu s lidmi, kdy nám neprospěly vládní reformy – hlavně zdravotnictví a otázka radaru a tak dále – to že jsme byli ve vládní koalici a že jsme nedovedli prosadit nějaký zelený program – na celostátní úrovni.

Kučera: V tom článku se také psalo o tom, že má strana nespolehlivé voliče – že jsou to voliči, kteří by je volili, ale že nechodí k volbám...

Čejka: Tak to je dlouhodobější problém – jev u Strany zelených. Který by politologové a sociologové asi rozebrali lépe...Ten problém spočívá v tom, že Strana zelených má to určité pevné voličské jádro – které je tak do 3 procent. I když jsme dříve neuspěli, tak 2-3 % jsme měli. Tam se dá říct, že to pevné voličské jádro je. Potom je zbytek – je tam část prvovoličů a lidé, kteří hledají alternativu. To se nedá říct, že by byli, to je skupina voličů, která pokud najde ve Straně zelených tu alternativu, tak jim ty hlasy dají, pokud ne, tak od té strany prostě odejde a dají své hlasy jiným politickým stranám – ale dá se říci, že to je ten segment nerozhodnutých voličů, kteří hrají výraznou roli. A tam si nemyslím...byla pravda, že Strana zelených nemá tak velkou tu skupinu jasně vyprofilovaných voličů a ale je to dané. Je to dané tím, že si myslím, že tato společnost si ještě dostatečně neužila konzumu, ještě pořád je takový ten hlad poté spotřebě, po tom, jak se říká, zabezpečit se a užít si co nejvíce jak se říká vymožeností...Je to svým způsobem přirozené. V těch státech, kde Zelení nastupovali před nějakými 10-20 lety, tam vlastně už kulminovalo takové to nasycení trhem, kdežto my jsme si to vlastně ještě neužili.

Kučera: když jsme se dostali k těm voličům, kteří nejsou rozhodnutí, tak tam si myslím, že asi velkou roli hrají média. V roce 2006 se ukázalo, že by Zelení mohli mít více než 5% a začalo se o straně více mluvit. Myslíte si také, že to mohla být jedna z rolí, která Straně zelených nakonec pomohla? Nebo také podpora Václava Havla, který se vyjádřil, že bude volit Zelené...

Čejka: To si myslím, že je nesporné. To je velmi důležitá věc, pokud strana získá podporu, pokud tři čtvrtě, nebo rok před volbami se jedna k začnete v průzkumech blížit k 5 % hranici, tak se o vás lidé začnou zajímat – a to je důležité. Je to důležité zrovna tak jako podpora osobností, pokud to veřejně vyjádří – o tom není sporu.

Kučera: Jaké jsou podle vás další kritéria aby strana mohla uspět. Nemyslím ani malé strany, ale politické strany obecně – co je důležité, aby mohly uspět ve volbách.

Čejka: Tak jednak je důležité, jakým způsobem přesvědčí voliče, že má v té chvíli řešení na ten problém, který ho trápí. To znamená, že nastiňuje ten svůj volební program – že ho dovede voličům zaprezentovat tak, aby mu volič rozuměl a aby v něm volič našel odpovědi na své problémy a své vize, co by chtěl do budoucna mít. S tím je důležitá i osoba, osoby, které ten volební program prezentují. Aby nějak působili, aby měli nějakou jak se říká auru, aby dovedli oslovit voliče. Samozřejmě ta strana by měla mít jasno a většina těch politických stran pracuje s profesionály, s profesionálními agenturami, takže ví na jaký segment mají zacílit, podle toho volí ty osobnosti, volí jednotlivé složení kandidátek – hlavně krajských lídrů a celostátního lídra. To si myslím, že jsou věci, které jsou důležité pro ten úspěch. Pak pochopitelně, jako v naší zemi, vůbec nezanedbatelné je, otázka muže nebo ženy číslo 1 – předsedy nebo předsedkyně, jak ho bude veřejnost vnímat – pořád jako by u nás lidé spojují tu stranu s jednou osobou. Personifikují..podle toho, co ta osobnost pronese. Jsou naprosto jasné příklady. ODS – to byl pan Klaus. ČSSD to byl svého času Miloš Zeman. KDU – Lux.

Kučera: a ještě nějaké další důležité věci pro úspěch...?

Čejka: No pak samozřejmě to nezanedbatelné – mít dostatek finančních prostředků pro vedení kampaně – pro ten marketing, kterým dostanete mezi lidi ty svoje myšlenky...

Kučera: Jedno z posledních témat. Peníze jsou podle mě hodně důležité. Ve své práci píšu o tom, že to je asi to hlavní pro úspěch strany. Vy asi samozřejmě znáte různé zákony, které se týkají příspěvků pro politické strany. Co si o tom myslíte – že to jsou věci, které mají znemožnit malým stranám, aby dohonyly ty malé..ČSSD v krajských volbách získala asi tak 180 milionů, které jsou zisk během celého volebního období. Ty malé strany jsou bez šance – když kandiduje nějaká malá strana, tak získá maximálně mandát a tím i zanedbatelnou částku...A ty zákony, podle kterých se to vyplácí, tvořily velké strany – mohl by to být způsob, jak si zajistit svoje současné postavení...?

Čejka: Tady tohle si myslím, že by mohlo být na dost delší diskuzi a polemiku. Protože já jsem zažil několik způsobů diskutování na téma financování politických stran od roku 1990 a abych vám odpověděl přímo. Já vždycky, vždycky se řeší jedna věc. Čistota, transparentnost finančních toků do politických stran. Protože ta politická strana, když má nějaké peníze za mandáty.....tam ale samozřejmě ty peníze nejsou jen tak k užití...ta politická strana bude financovat další kampaně...Ta politická strana pro vlastní užití z těch peněz utratí velmi málo – maximálně jednu třetinu. Tak 2 třetiny z toho, co získá, jsou investovány do nějakého dalšího PR...

Kučera: Velké strany to mohou investovat, ale ty ostatní....

Čejka: Ty ostatní si ty peníze musí někde sehnat. To je tak, samozřejmě otázka, jak tuto věc vůbec řešit. Jestli vyplácet nějaké příspěvky politickým stranám ...Tam těžko zajistíte rovnost přístupu..

Kučera: Tak stálý příspěvek tam je...

Čejka: To jo, ale víte sám, že jen od určitých procent...

Kučera: Od 3-do 5, pak už se nezvyšuje...

Čejka: Ale to jedině v parlamentních volbách, a ve volbách do evropského parlamentu...Tam dostáváte nad 3% asi 37 korun za hlas...

Tady si myslím, že by stálo zvážít, možná, co by pomohlo těm menším politickým stranám odstranit tuto disproporci..kdyby se vyplácely příspěvky za získané mandáty v komunálních volbách. Tam mají ty malé politické strany větší šanci a měly by i šanci pomaličku stoupat – získat prostředky.

Kučera: Já jsem nepročítal historii všech návrhů novel...Myslíte, že byl nějaký takový podobný návrh?

Čejka: Já co si vybavuji.Tenhle problém se řešil někdy v roce 90, 91, kdy vznikaly ty první zákony o politických stranách. Diskutovala se tahle varianta určitě. Ten návrh někde diskutovaný byl, ale pak byl nějak zamítnut. Ty velké politické strany mají samozřejmě vždycky snahu získat co největší podíl moci...Je to i svým způsobem upravené na to, aby zůstal malý počet stran v parlamentu. Ta strategie tady je od těch velkých stran.

Kučera: A možná úplně poslední otázka. Myslíte si, že může uspět nějaká úplně nová politická strana? Podobně jako zelení, kteří během asi těch 16 let získaly zastoupení v parlamentu...Když nepočítám ten federální. Teď měla o víkendu sjezd nová strana vedená Petrem Machem – i když ti mají výhodu, že mají podporu Klause. Tak jestli si myslíte, že by nějaká jiná strana mohla uspět.

Čejka: Teoreticky by mohla uspět nějaká nová strana. Ale tam jde spíš o to, na co bude politická objednávka. Co budou lidé vnímat...jaký si ta strana vybere segment, kde bude působit. Když si vezmete, tak ten prostor, jakým problémem bude ta strana oslovovat společnost, už moc velký není. Z levé části KSČM a ČSSD – v podstatě tam už je přeplněno co se týká řešení té sociální levicové politiky. De-facto středovou část a trošičku kvazi pravicovou politiku, alespoň podle mého názoru, se snaží dělat ODS. ODS osobně nepovažuji za žádnou pravicovou stranu – podle mě je to sociální demokracie

západního typu – když to řeknu úplně natvrdo. Nechme stranou proklamace, které ODS má, ale to co ODS prosazuje a do jakých zákonů nakonec jde. To si myslím, že do skutečně pravicové strany má ještě dost daleko. Ale snaží se vlastně tímhle tím tu společnost oslovovat a vytváří o sobě image, že je pravicová strana a to podle mě valně většině lidí stačí, protože tady není taková ta skutečná vrstva středních podnikatelů, kteří tvoří základ pravicových stran všude ve světě – ještě pořád tady není ta skupina velká. Máme tady velké koncerny, nebo živnostníky, ale těch je ještě poměrně málo. Ten přirozený konzervatismus, ten náhled na dejme tomu otázku daňové politiky a podobně – pořád tam není vyhraněná. Pořád se tam objevuje...si všimněte, že ODS se vždycky snaží udělat nějaké kvazi daňové zákony, které by podpořily podnikání, ale poté jakoby couvnou a jdou do toho sociálního aspektu..

Kučera: Tak ono jim asi nic jiného nezbyvá...to by ztratili spoustu voličů...

Čejka: Ano. To je ta otázka společnosti. Oni prostě vyplňují tu společenskou objednávku, takže oni jako tak trošičku dělají něco pravicového, ale tlačí se do toho středu právě v té sociální oblasti a tím zatlačují tu Sociální demokracii čím dál víc na komunisty. Čili ta rétorika pak té Sociální demokracie se blíží té rétorice komunistické, protože oni nemají pak prostor někde tam u toho středu – tam to vyplňuje ODS. Může se stát, že se v naší společnosti objeví problém a fenomén zvýšeného nacionalismu. Teď bude hospodářská krize. Mohou se objevit politici z té pravé, teoreticky i z levé části spektra, kteří budou jako populisté. Spíše vidím to nebezpečí na té pravé části spektra – takzvaná extrémní pravice. Třeba Dělnická strana...Kdo tu společnost jakoby, kde si najde svůj segment pro tuto chvíli a mohla by mít šanci na úspěch.

Kučera: To se psalo i na iDNESu, že by do té nové stany mohlo vstoupit hodně neonacistů...

Ale někde ve středu spektra – nová strana – to by asi měla těžké už uspět..?

Čejka: Já osobně si myslím, že to bude dost problematické. A čistě jakoby tu filosofii, nebo ideologii, kterou mají Zelení, ta nabídka byla hodně dlouho uprázdněná..tam myslím si ani není prostor..a ani by nemělo smysl, aby existovala druhá Strana zelených...

Kučera: Tak ona existovala – strana pana Beránka po rozporech v roce 2002

Čejka: Je to hnutí – tak ona ještě asi existuje..Ale tam neoslovíte žádné voliče navíc. Tam není šance. V těchhle chvílích mám spíše obavu, co přinese hospodářská krize, protože tam se vždycky nachází prostor kdy se řeší problémy spojené přímo s životní úrovní...tam je prostor pro ty extrémní populistické názory...co si budeme říkat – nástup nacismu, k tomu hospodářská krize v roce 29 pomohla nesmírně...

došlo k ukončení rozhovoru – záznamu rozhovoru, ale diskuze pokračovala dále...Po nějaké době bylo s vědomím pana Čejky opět nahrávání zapnuto...

Čejka:třeba několik referend u nás v obci, kdy jsme ty věci potřebovali rozhodnout v referendu, ale lidé říkali – proč nás otravujete s referendy..My jsme si vás zvolili od toho, abyste za nás rozhodli...

Kučera: Voliči se podle mě dají v referendu dost ovlivnit – právě třeba populisticky...je to dobrá věc, ale ještě tady asi nejsme na to připravení...

Čejka: Je to pravda..ale vyvstává otázka, kdy se pozná, že na ta referenda nachystaní jsme..Pokud nebudeme referenda zkoušet a lidi seznamovat s touto eventualitou, tak je na to de-facto nikdy nepřipravíme. To je spíše taková otázka filosofická – kdy nastane tento okamžik. To my jsme slyšeli několikrát...ještě není čas řešit otázky životního prostředí, ještě ne..nejdříve musíme pojistit demokracii – to bylo v roce 90 – kdy Strana zelených asi o 3 desetiny neuspěla při tehdejších volbách...to bylo velké zklamání...

Kučera: To jsem četl – že Strana zelených měla v předvolebním průzkumu asi 9 %, ale nakonec to nevyšlo...

Čejka: No tam nám...zvláštní byla debata třeba o osobě bývalého pana prezidenta Havla, který v té době Straně zelených vůbec nepomohl – ba naopak. On vlastně, když se zveřejnily ty předvolební výsledky, tak vystoupil s tím, že strany jsou pro straníky a Občanské fórum je pro lidi – tak tím pádem spousta politických stran, které se chtěly dostat do parlamentu, tak neuspěly...To byla tahleta věc a pak ještě v roce myslím 1996 byla uzákoněna takzvaná kauce pro volby, která podtrhla spousta malých politických stran..protože ty prostředky byly nemalé..a pan prezident se vyjádřil, že strana, která si není schopná sehnat prostředky na kauci, tak ať vůbec nekandiduje...

Kučera: Ale ta kauce se pak postupem času snižovala a vyvíjela....a dnes už to není tak vysoké...

Čejka: Ano...ale v té době byla smrtící pro malé politické strany..

...následovala diskuze o této kauci...

Čejka: To bylo to období, kdy to zařízlo spousta malých politických stran. Tam právě bylo překvapivé prohlášení pana prezidenta Havla...

KONEC ROZHOVORU

Příloha 2. Miroslav Hudec – transkripce rozhovoru

17. února 2009 – 13h v kanceláři pedagogicko-psychologické poradny

Po seznámení respondenta s mojí prací a zeptáním se, jestli souhlasí s zvukovým záznamem, začal rozhovor...

Kučera: Otázka na úvod – co pro vás znamenají politické aktivity – a to jak na té komunální úrovni – dlouho jste obecním zastupitelem, tak na té úrovni celostátní.

Hudec: No ono to bude znít hloupě, ale ten hlavní důvod je skutečně ten zájem o věci veřejné. A pocit, že ne vždycky jsou ty věci veřejné spravovány tak, jak by se mi líbilo. To je hlavní důvod.

Kučera: Já jsem si našel o vás, že se dlouhodobě zajímáte o ochranu životního prostředí, tak by mě zajímalo, jestli jste neuvažoval o vstupu do Strany zelených už na jejím počátku v roce 1990.

Hudec: No víte, to je poměrně jednoduchý. Tady to občanské fórum zakládali lidi, který měli strašně blízko k těm ekologickým aktivitám. Takže, i když tady strana zelených byla – tehdy v roce 90, dokonce jsme s ní byli v koalici na radnici. Tehdejší koalici na radnici tvořilo občanské fórum, strana zelených a lidovci. Takže tehdy to nebylo potřeba. Ony ti občanský fóra, jestli jste teda trochu informován, jak ty struktury vypadaly, oni se vlastně snažily maličko jakoby kopírovat ty různé okruhy činnosti, které měly tehdy na starosti tehdejší národní výbory, čili měly různé sekce pro sociální politiku, no a já nevím pro co všechno, pro bezpečnost a kromě toho měly taky sekci právě pro životní prostředí – ta byla velice silná tady v české Lípě – ta měla snad 20 lidí. Takže samozřejmě ty záležitosti, který jsou potřeba akutně řešit, tak poměrně dobře zvládlo to občanské fórum, protože ono v té době mělo moc na té místní úrovni a strana zelených byla menší a tu moc neměla. Nám se třeba podařilo – já dvacet let bojuji proti zimnímu solení na komunikacích ale po revoluci se to solení podařilo omezit – pravda jenom na čas, dokud jsme byli u moci. To je ten důvod proč já jsem v roce 90 nevstoupil do Strany zelených, protože to občanské fórum bylo velmi silné ekologicky a taky když se potom dělilo v roce 91, tak jednou z příčin těch rozmíšek – ono jich bylo víc – ale jedna z nich byla ta, že jedna část, ze které potom vznikla ODS, byla nesmírně nakvašená proti zelenejm aktivitám – tam se to štíplо. Protože do občanského fóra začali vstupovat různé lidi, kteří jaksi vycítili, že tady prostě existuje nějaká moc, ke který se můžou přidat a už pomýšleli na podnikání a ty zelené aktivity jim byly velmi proti mysli. Takže já jsem potom, když se to, a to je také odpověď na otázku, proč jsem setrval v těch menších stranách, to je jako s člověkem, který se narodil třeba v Praze v roce 1990 a dožil se, to se mohl dožít, třeba roku 1992, tak byl nejdřív občanem Rakousko-Uherska, poté první republiky, pak chvíli druhé republiky, pak protektorátu Čechy a Morava, pak vlastně té jak se říká 3. republiky 45-48, pak socialistického Československa, pak ČSFR a ještě se možná dožil České republiky. On žil v Praze, paty z ní nevytáhl a byl členem 8 státních útvarů. Tak takhle to bylo i semnou, protože, jak se to Občanské fórum rozdělilo v roce 1991, tak já jsem pochopitelně zůstal v občanském hnutí, kam přešli ti lidé, kteří ty ideály Občanského fóra pořád držely včetně těch ekologických, jak víte, tak Občanské hnutí, to byla ta jedna část, tak to Občanské hnutí se potom sloučilo s Českou stranou socialistickou – se tehdy ještě jmenovala – to dával dohromady Jiří Dientsbier jako člen Občanského hnutí a tehdejší šéf České strany socialistické. To se potom tohleto společný, jmenovalo se to potom, to Občanské hnutí ještě změnilo název, aby to bylo složitější na Svobodní demokraty – tak chvíli to mělo název SD-LSNS – Svobodní demokraté-Liberální strana národně sociální a pak se to přeměnilo v ČSNS. Tak takhle já jsem zůstal v ČSNS a tam jsem se zhrozil, protože to ČSNS začalo strašně ujíždět nacionálně.

Kučera: To jsem se vás právě chtěl zeptat. Že v roce 1996 to SD-LSNS byla strana u které se čekalo, že bude úspěšná – byli tam na kandidátce Rath, Dientsbier. A o několik let později z nich byla velmi neúspěšná strana – tak jsem se chtěl zeptat na ten důvod – jestli to je ten nacionalismus...?

Hudec: Možná jeden z důvodů, no ale víte co to bylo strašně zajímavý, jak určitá politická strana, která byla kdysi velmi mocná – Česká strana národně sociální byla za první republiky velmi mocná – a oni tam vlastně zejména u těch lidí, kteří ještě zažili tu starou slávu, jako by nepostřehli, že už došlo ke změnám, že už nejsou vládní strana, že už nejsou ani parlamentní strana a ty poměry tam byl takový jakoby byly u vlády a rozdávala lukrativní místa – a v takové malé staničce zuřil vnitrostranický boj nesmírným způsobem – nedalo se tam pak už vydržet – lidi se navzájem vylučovali. Trestní oznámení na sebe podávali – představte si to – strana, která nemá ani 1% preferencí a podává na sebe trestní oznámení.

Kučera: To podobné se vlastně dělo i ve Straně zelených v době, kdy vy jste ještě členem nebyl...

Hudec: no tak vlastně, já jsem za tuto stranu kandidoval neúspěšně do komunálních voleb na podzim 2002 a pak vlastně, když jsme viděli, jak to vypadá... já jsem dokonce jeden čas dělal krajského předsedu této strany....když jsem viděl, jak je to k nevydržení, tak jsem si říkal – mám já to zapotřebí a vystoupil jsem. Takže to je moje historie v téhle partii. V podstatě to byla jedna a ta samá, jen se pořád přejmenovávala, tak kdybyste se podíval na www.inoviny.cz, já tam v poslední době už ani radši nevstupuji, tak když mi chce někdo nadávat, tak kromě jiného mi nadává do politických turistů.

Kučera: Když jste šel k Zeleným, tak hned v roce 2006 jste byl mužem č. 2 na kandidátce. Tam jsem se chtěl zeptat, vy jste byl pravděpodobně zvolen už v primárních volbách jako č. 1 a jestli jsem dobře informovaný, tak se před vás dostal pan Pávek rozhodnutím vedení strany. Chtěl jsem se zeptat, co si myslíte o primárních volbách – oni nejsou nijak upravovány zákonem – tam je psáno pouze to, že musí proběhnout demokraticky.

Hudec: No je to trošičku deficit demokracie, ono to v podstatě vycházelo z racionální úvahy. Martin Bursík říkal – no on ten Pávek je vlastně takovej známěj v Libereckým kraji a když on bude jednička tak on přinese víc hlasů – to bylo vlastně jako ten důvod, proč on chtěl aby proti rozhodnutí krajský konference Strany zelených ten inženýr Pávek se na to první místo dostal.

Kučera: Takže berete to tak, že to byla taktika strany – kvůli získání hlasů.

Hudec: Jednak a jednak je inženýr Pávek určitě úspěšný člověk, ale jak ho znám osobně, je také trochu ješitný a on teda pravděpodobně tomu Martinu Bursíkovi slíbil, že on ten výsledek v kraji udělá, protože on pokud vím, tak byl právě u Svobodných demokratů tady – mám ten pocit a jako poměrně ti Svobodní demokrati dělali velice solidní výsledek v krajských volbách a Martin Bursík předpokládal že něco podobného bude i v těch volbách parlamentních no a zřejmě teda inženýr Pávek řekl – no dobrá já to teda pro tebe udělám, ale ovšem nebudu někde na druhém místě – takže on si pravděpodobně o to místo řekl a Martin Bursík mu ho slíbil.

Kučera: Když jsme u těch primárních voleb, tak tam vlastně voliči mají možnost zaškrtnout 4 jména a ten člověk musí získat 5% procent, aby přeskočil ostatní. Co si o tom myslíte, není to moc vysoká hranice těch 5 %....?

Hudec: No já na to nijak jednoznačný názor nemám. Tady jsou proti sobě dvě věci. Jednak vlastně jakoby čistá demokracie – lidi by měli mít právo trochu ovlivnit i to pořadí. Na druhý straně je ale fakt, že ne každý volič musí ty kandidáty dobře znát a že se

klidně může stát, že kandidát, který se dokáže dobře prezentovat, tak přitom nemusí být ten nejkvalitnější, že dokáže ty voliče strhnout. Nevím...Na druhý straně je otázka, jestli na to ti voliči nemají právo – se i v tomhle směru splést...Ono se hodně mluví o tom, to je takové hodně populární...že by vládnout měli odborníci, ale s tím já moc nesouhlasím. Odborník – to ještě neznamená že je dobrý politik. Ono je krásný, když má člověk krásný volební program, ale když ho pak nedokáže prosadit a druhá věc, oni i ti odborníci mají svoje priority a nemusí se vždycky krýt s tím, co je prioritou voličů. Ono je to v demokracii trochu složitější v tom, že některé věci se nedají říct jednoznačně a jdou proti sobě. Teď je otázka.....čemu dát přednost.....Takže nevím, jestli těch 5% je dostatečných, nebo by se to mělo ještě snížit.....nevím.

Kučera: Jedna asi z posledních otázek, která se bude týkat přímo Vás. Vy jste byl ve volbách do krajů až na 21. místě kandidátky. Čím to bylo...?

Hudec: Já jsem vůbec nechtěl kandidovat. Já jsem totiž kandidoval do Senátu. A tohleto voliče strašně neradi viděli. To se okamžitě objeví, že je to sběratel funkcí, že si to pojišťuje, kdyby mu nevyšel ten Senát, že ten kraj by byl. Ale přesvědčili mě, že bych tu kandidátku měl podpořit. Tak jsem souhlasil, ale s tím, že budu na nevolitelném místě. Souhlasil jsem s tím, že tam teda budu pro to, abych přivedl hlasy. Ne že bych chtěl být v kraji.

Kučera: Po těchto volbách se snesla kritika na Zelené, že neuspěli – čekal se úspěch, ale nakonec strana nezískala ani jedno místo v krajských zastupitelstvech...Čím to podle vás bylo?

Hudec: Klasické politologické vysvětlení je, že je to propad strany uprostřed volebního období, vládní strany. Ale samozřejmě, když ztratí ODS 5-10% hlasů je to něco jiného, než když ztratí 5-10% hlasů Strana zelených, protože u té ODS to znamená jenom tolik, že získá méně postů na kraji – pro nás to znamená, že nezískáme žádný.

Kučera: V tom článku se psalo, že má Strana zelených nevýrazné tváře v čelech kandidátek – co si myslíte o tom...?

Hudec: Já si to nemyslím. Já si myslím že, že nemá tváře méně výrazné, než jiné strany...Já si to skutečně vysvětluju tím, že prostě ti voliči naštvaní nad tím, že tyhle strany volily a mají pocit, že prostě nedělají tu politiku, kterou by si ti voliči přáli, tak šmahem jim nějaké hlasy ubrali...no a protože právě... *(krátký úsek rozhovoru chybí – pan Hudec měl telefonní hovor, během kterého bylo nahrávání pozastaveno)*

Kučera: Strana zelených byla ještě donedávna nebo tak ještě trochu pořád je malou stranu, tak já mám takový názor, že ti vaši kandidáti jsou nevýrazní z pohledu médií – nejsou tam tolik vidět...nemůže to být také tím...? Obecně mají v médiích prostor hlavně ty velké strany....

Hudec: Deficit demokracie leží trochu spíše tady, ne v tom, že voliči tolik nemůžou měnit pořadí...ale v tom, že tu je ta 5% bariéra. Ta totiž způsobuje, že ty menší strany nedostanou hlasy, které by jim voliči jinak rádi dali, ale mají strach, že ty hlasy propadnou. Tam trošku je taky ten problém. To by mohlo hodně změnit...za I. republiky, jak víte, nebyla žádná hranice. Tam sestavovaly vlády takové partaje jako třeba Živnostníci...Živnostníci se tradičně dostávali do parlamentu a mývali 1,9 - 1,5% a bez problémů a sestavovali i vlády. Tohle to je problém. Tam by se dalo hodně změnit. Kdyby lidem zmizel jeden důvod, proč někoho nevolit. A to důvod, který je prostě umělý...já bych jim ty hlasy rád dal...kolikrát jsem tohle slyšel – „když vy se tam ale stejně nedostanete...“ to jsem slyšel snad 1000krát...

Kučera: Teď už se dostáváme k těm obecným tématům...zajímalo by mě, co je podle Vás důležité pro úspěch politické strany...jaké faktory jsou podle vás důležité, aby strana mohla uspět ve volbách – myslím tím hlavně v parlamentních volbách....

Hudec: To jste mi dal těžkou otázku. Nevím, jestli budu umět odpovědět, no.....No asi jak která...Strany by měly vyjadřovat určitou vůli jistě sociální skupiny a ono se to zas rýsuje...ODS má zázemí v té sféře podnikatelské..Sociální demokracie ve sféře zaměstnanců...třeba Strana zelených neziskovky...nejenom ekologické, vůbec neziskovky..tam jako poměrně bych řekl má velké zázemí....Asi..a teď si budu bohapustě vymýšlet a to se omlouvám..asi takovou jednou z podmínek úspěšnosti té politické strany je, že dokáže vycítit ty potřeby té sociální skupiny, vrstvy, voličské základny, kterou jako by zastupuje – to by mohl být jeden...No a pak samozřejmě marketing. To jsem viděli, co to udělá. Umět to, co nabízí, dobře prodat. Vemte si, jak my teď vlastně špatně prodáváme zelenou politiku – to se stalo byl jsem na nějakém našem předvolebním štrůdlu v Doksech – nabízel jsem tam nějaké naše letáčky, někdo mi tam povídá – pro ochranu životního prostředí jsem, ale pro Zelené ne. Takže to teda byla pecka mezi očima....

Kučera: To je asi v souvislosti s tím, že ve vládě je to teď těžší prosazovat...

Hudec: No..a není to moc vidět..jestli někdy sledujete internetové diskuze – já docela jo...tam právě vidíte, jak se to štíplo – ta zelená politika a ochrana životního prostředí...no a druhá věc tam je taky pochopitelně, jako v tom roce 91, když se štíplo OF, tak řada lidí, kteří tam vystupují proti Zeleným, tak to je čistě záležitost jejich podnikání, to je naprosto jasný...Podívejte, když tady, jako se stalo u nás, nějaký šílený podnikatel bez povolení vykáčí stovky stromů a pak ho teda čeká obchodní inspekce osolí – dostane asi dvousetticíkovou pokutu, pak teda asi pochopíte, že takový člověk nebude moct Zeleným přijít na jméno a že nebude rozlišovat jestli je to odbor životního prostředí, jestli je to česká inspekce životního prostředí, jestli to je středisko ekologické výchovy, český svaz ochránců přírody, greenpeace, nebo jestli to jsou zcela obyčejně naštvaní lidé, kterým nějaký šílený podnikatel za obcí udělá sklad jedovatých odpadů – to on hodí všechny zelený dohromady...Asi teď víte o tom skandálu libereckém – zatkli toho šéfa policie Dvořáka....teď jsem četl někde nějaký odkaz...tak jsem si tam přečetl kromě jiného, že jeden z místních podnikatelů, o kterém se tvrdí, že je to mafián, a že možná má i na svědomí vraždu, jen mu to neprokázali, že poslední takovou kapkou, že k tomu zatčení došlo, bylo že ten místní podnikatel se obrátil na tohohle Dvořáka, že nějaký zelení si na něj došlápli, když tam nějak zasáhnul do Máchova jezera....nějaký zelení – to je dneska nadávka..nějaký zelení.

Kučera: Jsme u těch faktorů úspěchu politické strany....

Hudec: No já jsem teda říkal, že do jaké míry dokáže přesvědčit tu politickou základnu, pak teda ten marketing...další.....jaký jsou nálady mezi voliči...Hodně dokážou třeba udělat média...Já si třeba myslím, že v roce 2006 nám média šla hodně na ruku a že to hodně ovlivnilo veřejné mínění. Bylo módní volit Zelené v roce 2006. V současné době je módní na Zelené nadávat. Takže to je další věc – jak se podaří nebo nepodaří dostat na svoji stranu média...

Kučera: Já v té práci píše asi 10 takovýchto faktorů a zajímalo by mě, co si myslíte, jestli je důležitější jaký má ta strana volební program nebo to, co udělala v uplynulém volebním období....

Hudec: No volební program asi nikdo moc nečte – zvlášť ne v jeho úplnosti. Ale samozřejmě voliči porovnávají – slibovali jste.....teď je na tapetě hodně to ekologické topení – Bursík chce sebrat lidem uhlí – jako to čoudí....spíš to ani není to, co ta partaj splnila, ale to, co dokázala říct, že splnila...ono se totiž hodně věcí ani neví...Teď se třeba neví, že by mělo jít poměrně hodně peněz do zateplování domů, což znamená, že ty lidi by měli hodně ušetřit třeba na vytápění, ale neví se to...takže ani ne třeba to, co splní – i když to určitě, oni lidé na slova moc nedají...ale jestli to dokáže vůbec nějak do té veřejnosti dostat – hleďte tohle jsem udělali – tady vám to pomohlo....(vynechaný příklad

úspory...) zda se podaří té veřejnosti vůbec sdělit, že ta partaj z toho programu něco opravdu splnila...

Kučera: V těch faktorech úspěchu mám asi jako úplně nejdůležitější, peníze – které souvisí s tím marketingem, který jste už zmiňoval...S penězi souvisí to, jakým způsobem je ty strany získávají...Vy asi znáte všechny ty zákony o příspěvkách – a tak by mě zajímalo, co s o tom myslíte, jak je to spravedlivé z pohledu těch malých stran, které pokud nemají 1,5 %, tak vlastně nezískají ani korunu...

Hudec: Tohle to se mi zdá nespravedlivý...Podle mého názoru by měla být pevně stanovena částka za voličský hlas...

Kučera: Takže bez nějaké hranice..?

Hudec: Určitě. Určitě bez hranice by tohleto mělo být, pak vlastně nejsou rovné podmínky...

Kučera: *povídání o tom, že příspěvek se vyplácí až po volbách a pro ty velké je to více zisk než příspěvek...*

Hudec: Proto paradoxně vznikají fámy – zejména malým stranám se podsouvá, že oni se vlastně ani do toho Parlamentu dostat nechtějí, ale chtějí si přivydělat..pokud mají alespoň 1,5 %, tak mají peníze...

Kučera: To mívají tak 1-2 strany...

Hudec: Víte, kdyby to mělo být úplně nejspravedlivější, tak bych si představoval něco, co by se jmenovalo jako „fond demokracie“, kam by přispívali ti, kteří přispívat můžou – průhledně...a byla by nějaká správní rada toho fondu a z toho by se ty strany financovaly....může se říct, že to by se takových zájemců vyrojilo, ale těžko hledat spravedlivější způsob...pak také ty partaje kromě tohoto státního příspěvku získávají různé dary...

Kučera: Také peníze za mandáty...ty dary zase netvoří až takové procento...dary jsou zveřejňovány....

Hudec: Proč ty podniky dávají konkrétním stranám – parlamentním stranám...očekávají určitou vstřícnost – nemusí to být konkrétní úplatek na konkrétní zákon...ale to víte, když jste nějak financovanej, tak cítíte, že byste se měli nějak revanšovat..a když za vámi přijdou lidi, že třeba víte, ono by to chtělo, teď máme tu krizi, nějaké to šrotovné na ty auta – a jsou to zástupci automobilového průmyslu, tak člověk nemusí ani být úplatkář a je mu to ženantní nezdvihnout tu ruku, když oni nám do té stranické pokladny dali..Ta korupce může mít takové jemné formy, kdy nedostáváte něco za něco, ale jakoby se cítíte zavázán, že jo...*následoval příklad s lístky na koncert, které pan Hudec dostal...které ale odmítl...takhle se to dělá...lesy – město má lesy...ted' jsme jim odhlasovali, že ten zisk, který mají, půjde zpátky do těch lesů...oni z něj budou dělat lavičky a podobné, protože to jsou příměstské lesy..a najednou tam máte kalendář, kterej ty lesy si nechali vytisknout – ono to jde takhle od maličností...takže já bych si představoval, že by to financování mělo být nějak nezávislé – ať přispěje někdo na demokracii – demokracii si těžko v našem světě umíme představit jinak než založenou na politických stranách – tedy, kdo chce podpořit demokracii, ať přispěje do takového fondu...ale nebude rozhodovat o tom, jak se to rozdělí – aby ta vazba se prostě rozvolnila...*

Kučera: Když jsme teď vyjmenovali ty faktory úspěchu, tak co si myslíte o tom, proč kandidují lidé, ty malé strany, které tyto faktory úspěchu nemají...

Hudec: Těch důvodů jistě může být hodně. Nevím...možná opravdu chtějí prosadit to, co mají v tom programu..budu si vymějšlet, já jsem možná naivní...muže být jeden z důvodů..no nerad bych jim podsouval nějaké nekalé úmysly jen pro to, že to jsou strany konkurenční – protože strany jsou pochopitelně konkurenti..nevím, rád bych věřil, že by skutečně rádi prosazovali to, co mají v programu...

Kučera: Když jsme se bavili o tom příspěvku, tak jsem se vás nezeptal, jestli si myslíte, že je to způsob, jak zabránit té konkurenci...ze strany velkých stran – ty příspěvky uzákonily ty samé strany, co jsou teď v Parlamentu...

Hudec: Nepochybně..nepochybně, to si člověk všímá, že politický boj se vede všelijak a někdy ne zrovna čistými prostředky...a ty omezení – ať už je to ta 5 % hranice, nebo ať je to to, na co jsme v roce 2006 doplatili – když ta partaj tu hranici překročí o málo, tak je na tom hodně bita...Tohle to je podle mě deformace – a skutečně si to tak zařizují ty větší politické strany...

Kučera: Teď se vlastně psalo o tom, že by ta větší politická strana měla získat nějaký bonus – aby to měla ještě jistější...

Hudec: No – asi 10 mandátů..to bohužel je takový to stranické sobectví..to je něco s čím já vůbec nesouhlasím...Podle mě by mělo existovat, když už máme většinový systém voleb do Senátu, tak do Poslanecké sněmovny by se mělo volit čistým poměrným systémem – to znamená za stejný počet hlasů stejný počet mandátů a dolní hranici čistě přirozenou – 0,5 %. Půl procenta je jeden mandát..a vlastně by tomu odpovídalo, že republika je jeden volební obvod – protože ono se to blbě přepočítává...Pak zase – tady v libereckém kraječku jsme měli nejlepší volební výsledek v parlamentních volbách a nezískali jsme ani jeden mandát – ten kraj byl prostě příliš malej a ani ten výsledek na jeden mandát nestačil...

Kučera: Takže kdyby se dostalo do Sněmovny asi tak 10 stran – tak to by nebylo až příliš...

Hudec: jo...jojoho – ten systém fungoval..já nevím, proč by měl volební systém usnadňovat vládu...proč? proč musí nutně vláda vydržet celé volební období...to je podle mě trochu samoúčel...dokonce si myslím, že je to falešný argument...ve skutečnosti je to snaha těch větších politických stran získat si trochu nedemokratickým způsobem pro sebe ty místa, udržet si je...

Kučera: To vypadá, že jsme možná u poslední otázky..když jsme si vyjmenovali všechny tyto nespravedlnosti, které jsou, tak myslíte si, že dneska může uspět nějaká nová strana...? nemyslím ani tu stranu pana Macha, ta má jinou startovní pozici...ale spíše, jestli se může prosadit nějaký nový subjekt....

Hudec: Bude záležet na celospolečenské situaci...víte, že se teď mění – ta hospodářská krize může s tou společností pěkně zamávat..pak se může nějaká strana objevit...ovšem obávám se, aby to nebyla úplně jiná strana, než strana pana Macha...

Kučera: Myslíte asi pravicovější...

Hudec: Bych řekl rovnou fašistická...viz Dělnická strana...to je řekl bych dost velké nebezpečí..oni jsou dost populistický..a řekl bych že lidi na některé ty názory – hlavně protiromské – dost slyšej...to by mohlo být, pokud ta krize se do příštích parlamentních voleb nějak nez mírní, a nevypadá to....podstatě nikdo neví..nejsou zkušenosti, kam to vyústí...ta společnost je velmi rozkolísaná a znejistěná..a vlastně protože minulej režim komunistickej byl pokládán za levicovej – nebyl...komunistická strana v roce 80 byla všechno jiný, jen ne levicová....tak ten výkyv by mohl jít někam až k ultrapravicí....

Kučera: A myslíte si, že by se našla až taková podpora... Já si myslím, že ten volební systém současný by tomu zabránil – že by se těžko našla taková podpora...

Hudec: Jenže na podzim budou také volby komunální...oni to mají – oni to začali vyhlašovat – v Mostě, Litvínově ovládnout radnice...pokud by se dostali na radnice, tak je to dobrý nástupní prostor do dalších parlamentních voleb...říkám, nikdo neví, jak se bude vyvíjet společenská situace v návaznosti na tu ekonomickou...všichni tápeme..měli jsme pocit, že jeden svět jakoby skončil jako by na přelomu 90. let...a nikdo neví, jestli teď nejsme před podobnou hranicí a nikdo neví, co bude za ní...*opět přerušeno nahrávání*

z důvodu telefonického rozhovoru...a Vy jste se teda ptal, jestli se domnívám, že by nějaká jiná třeba menší politická strana mohla takhle dostat do Parlamentu..za těch podmínek, který jsem řekl, tu jistě, spíše obavy, být můžou...

Kučera: Ale teda spíše nějaká taková extrémistická...

Hudec: Spíš si myslím..jinak těžko říct...nevím...

Kučera: Teď mě napadli třeba SNK-ED – jestli by mohli něco nabídnout, co nenabízí žádná ze stran...

Hudec: Oni jsou docela dobře mezi starosty obcí, někde jsou i v krajských zastupitelstvech...ale já bych řekl, že ten vrchol už mají asi za sebou...vznikli, řekl bych, maličko účelově – už ten název...Nezávislí kandidáti – to bylo proto, že lidé holt mají partají už nějak dost, tak ten marketingový tah byl – my jsme nezávislí, vy jste partaje...vezměte si třeba obecní domy...na obcích se tak štítí politických stran, že jsou schopni vytvořit nezávislí kandidáti 1, nezávislí kandidáti 2 a nezávislí kandidáti 3 – ani nevím, čím se vlastně lišej...jestli to je tím, že se sousedi domluvili..a tam se zase jiný sousedi domluvili...tohle je trochu nenormální ta nedůvěra k těm politickým stranám...

Kučera: To já ani moc neznám...já jsem z většího města a u nás kandidují hlavně strany...

Hudec: Najdete i na menších obcích partaje...nejdete komunisty, najdete ODS, někdy i sociální demokraty a to je tak všechno...ale pokud jsou, tak na těch menších obcích jsou to jednotlivci...a když máte to zastupitelstvo, tak jen výjimečně to tam ovládá Sociální demokracie nebo ODS nebo komunisti...většinou to je převaha nezávislých kandidátů a mezi nimi jeden sociální demokrat, jeden z ODS.....tohleto je možná další taková nepříjemná věc..no je to škoda..možná je to proto, že ty strany nevyrůstaly po revoluci ze zdola....

Kučera: To myslíte jak...?

Hudec: Že prostě lidé se nedali dohromady a neřekli si – my tady založíme tuhleto partají...většinou to bylo tak, že někde vzniknul nějaký okresní výbor, nebo se obnovil, tam přijel nějaký například sociální demokrat a řekl – hele budou volby, co kdybyste dali dohromady kandidátku Sociální demokracie....oni teda řekli jo...nebudete muset sbírat podpisy.....tak se třeba stane, že radnici v nějaké menší obci ovládá, budu si vymejšlet, Sociální demokracie, ale on ani jeden není členem...

Kučera: To vím, že v těch komunálních kandidují často pod hlavičkou strany nestraníci...

Hudec: Je to takovej, řekl bych, že lidé rezignovali na nějaká obecnější program – co chceme...například u těch sociálních demokratů by mělo být na prvním místě asi něco jako sociální spravedlnost...brát se za takový ty menší lidi, kteří třeba mají trochu vysoko do žlabu...mám pocit, že to tak není..na tohleto můžeme taky dojet...no...ta společenská soudržnost se hrozně rozklíží...já nedovedu pochopit, že lidé na internetu nadávají na chudý lidi...nadávají jim do socanů, nemakačenků a podobně...přitom každou zimu umřou desítky bezdomovců...

Kučera: My jsme dělali v Pardubicích výzkum bezdomovců...a není to veselé..ty lidi za to často ani nemůžou...

Hudec: No ale i kdyby mohli – je to důvod k tomu, aby někdo toho člověka třeba zapálil...? Je to zoufalý a z tohohle mám strach, protože je to takový podhoubí ze kterého právě vzniknou takový ty fašistický tendence....*dále pak povídání k situaci v Janově...*

Kučera: Asi mám teda poslední otázku...co si myslíte o tom, proč vlastně lidé, občas to jsou i různí odborníci...proč dávají přednost kandidátce za malou stranu, než aby se snažili vybojovat si místo v nějaké té větší straně...

Hudec: No tak nevím...ale napadá mě třeba...protože jsem to tak trochu zažil v tom OF, než se štěpilo...že teda tam je daleko větší konkurence...když se někdo třeba chce dostat na čelo kandidátky...v těch menších stranách to není tak ostrý...nebo protože má pocit, že

ty menší strany nejsou tak zkorumpovaný...*chvilí chybí záznam – kvůli otáčení kazety...* já jsem třeba chvíli, když jsem vystoupil z té ČSNS, uvažoval o Sociální demokracii, protože pro mě kromě té zelené politiky jsou také důležité ty věci kolem sociálních záležitostí..a protože znám zdejší sociální demokraty hodně dlouho a některých si i vážím dost...tak jsem byl párkrát na jejich schůzích a zjistil jsem, jak ostrý to tam mezi nimi bývá..to mě odradilo..u nás to tady u Strany zelených nebylo...ale zase zjišťuju, že je to třeba proto, že my jsme tady vlastně parta, která se neschází jen na schůzích strany zelených, ale skoro ti samí lidi se schází třeba když Hnutí duha dělá cyklojízdu na Den země..nebo když Společnost pro trvale udržitelný život pořádá nějakou akci..nebo když se dělá turistický výlet...tak koukám, že tam je polovina lidí ze Strany zelených.....

Kučera: Může to teda být tím, že jste stále ještě tak trochu malou stranou....

Hudec: No ale jsou to lidi, který vlastně mají hodně společného teda i mimo to partajní....u těch Sociálních demokratů to tak nebude...oni jsou teda o dost větší a tam už se ty skupinky dělí – třeba sociálně-demokratičtí podnikatelé...tady se to šlíplo na radnici, že z koalice dva sociální demokraté ze strany vystoupili..ti druzí jim zase odsouhlasili, že je vyhodí ze všech komisí....u těch malých stran se mi to zdá takový domáctější...ne už na sjezdu...ale třeba ještě i krajská rada...zase – my když se sejdem na krajské konferenci, tam si můžem kvůli ledasčemu vjet do vlasů, a tady to asi bude, protože asi vít o tom libereckém kraji, že my jsme kraj rebelující a že jsme byli jako krajská rada rozpuštěni...furt i s těma lidma kteří dejme tomu jsou spíš bursíkovci, si rozumíme, protože se na něčem shodneme...my se třeba pohádáme kvůli nějaké věci politický, ale co se týče třeba R 35 – tak všichni bude proti tomu, aby šla přes Český ráj...

KONEC ROZHOVORU

Příloha 3. Pavel Holba – přepis průběhu rozhovoru

18. února 2009 – 11h v restauraci u Jindřišské věže

Pan Holba nesouhlasil s nahráváním rozhovoru na diktafon – s odůvodněním, že na to není zvyklý a že by byl nesvůj...

Po seznámení respondentů s mojí prací a zeptáním se, jestli souhlasí s zvukovým záznamem, začal rozhovor...

Pan Holba si v průběhu e-mailového domlouvání schůzky vyžádal okruh otázek (předpokládám, že z toho důvodu, aby se mohl na rozhovor připravit a aby byl rozhovor nějakým přínosem) – proto věděl, na co se ho budu přibližně ptát. A tak rozhovor nezačal mojí otázkou, ale rovnou povídáním pana Holby.

Úplně na začátek chtěl vědět nějaké informace o mě – o studiu, o diplomové práci...

Pan Holba začal povídáním o tom, jak chápe politiku – *vnímá ji ve dvou polohách – poloha hodnotová (ideologie, myšlenky) a proceduální (volební zákon, různé jednací řády).*

Jsou dva způsoby, jak vnímat politiku – buď jako boj o moc, nebo jako účast na správě věcí veřejných – občanské pojetí politiky.

KAN chtěl v roce 68 prosadit právě to druhé pojetí politiky...

Z tohoto úvodu jsem měl tak trochu pocit, jako by chtěl pan Holba mluvit hlavně o KANu – je to ale tak nějak pochopitelné – i ostatní mluvili o svých politických stranách..ale pan Holba se i u obecných témat často vracel k KANu – dokonce mi donesl knížku o KAN a také i když třeba ne zcela vážně, ale třeba tím chtěl získat přívržence pro KAN, říkal, že bych se mohl do politiky hodit a že je možné, že se třeba objevím na jejich kandidátce v příštích volbách...to už padlo ale v závěru rozhovoru, kdy šlo spíše o volnou diskuzi – ale to byl takový rozhovor, jaký jsem si při plánování svého výzkumu představoval – byl to rozhovor, kdy jsme prodiskutovali skoro vše, co se nějak politiky týká – tento rozhovor, ale také trval téměř 3 hodiny...

Politicky (oficiálně – kandidatura do zastupitelstva hl. m. Prahy) se začal angažovat hlavně protože cítil, že může pomoci Praze...

Otázka: Jaký smysl vidíte v tom, aby KAN existoval dále...? může ještě uspět...?

- možné je všechno...situace se může změnit a KAN může být začít najednou populární..ale touha po úspěchu není důvod, proč KAN existuje...

- také i když je KAN malý a nějakou dobu (okolo 95) byl tak nějak před zánikem, tak si myslí, že by takový konec nebyl důstojný a že nemůže KAN jen tak zaniknout...

V tom cítím lásku a víru v ideály KANu...a jistou nostalgii

Otázka: uvažoval jste někdy o přestupu do větší strany, pomocí které byste mohl více ovlivnit...?

Nechtěl zradit lidi z KANu (nabídky byly – hlavně ODS, ODA) a také ho neláká mocenské chování velkých stran...

Otázka: proč, když jste byl do roku 98 zastupitelem, proč pak najednou uskupení, kterých byl KAN členem, neuspěly...?

- změna volebního zákona v roce 94, který byl najednou mnohem méně nakloněn malým stranám, které se tak do zastupitelstev obtížněji dostávaly...

Volby 98: to byla nějaká širší koalice, kde měli být i zlení a další, ale nakonec z toho nějak sešlo...

Volby 02: To KAN dostal od ODA nabídku na obsazení několika volitelných míst lidmi z KANu...

Volby 06 – To, že kandidoval v Plzni bylo taktické rozhodnutí – KAN tam je silný a tak v té koalici měl první místo vždy určitý subjekt tam, kde je úspěšný....

ještě senátní volby 1996 – za KAN – to byly první senátní volby, tak si to KAN chtěl vyzkoušet...

2000 – volby do krajských zastupitelstev společně s Právým blokem...

Na **otázku**, co je podle vás důležité pro úspěch politické strany mi nepřišla nějaká jednoznačná odpověď, ale některé faktory se dají odvodit z odpovědí na další otázky...

byl by lepší většinový systém – strany by se měly ucházet o kandidáty...Ne aby se kandidáti ucházeli o stranu o to, aby se mohli podílet na moci...

otázka: primární volby....

má projekt „veřejných primárních voleb“. To vychází z toho, že nejvíce hlasů malé strany ztratí tím, že jdou proti sobě. On by chtěl, aby bylo nějaké uskupení těchto stran – to by pak vytvořilo nějakou komisi, která by pak vybírala kandidátku tohoto uskupení...

liberální princip = přesvědčování – získávání lidí – bylo by to otevřené všem zájemcům...

Dále pan Holba povídal o:

rozdělení pravice levice (viz. francouzská revoluce) – *pravice jsou ti, co chtějí zachování privilegií*

Také povídal o tom, co je to memetika...

Na otázku, co si myslí o možnosti voličů ovlivnit rozhodnutí primárek odpověděl:

že by pomohly „negativní hlasy“ – to samé jako preferenční, jen by to fungovalo opačně...

otázka: Co je důležitější to, co strana slibuje, nebo to, co udělala...?

existuje distanc mezi lidmi a politikou – a novináři tuto propast stále zvětšují – ukazují odvrácenou tvář politiky; neinformují objektivně – strany si je platí...

V této souvislosti vyprávěl o to, že má zkušenosti, když jeho strana pořádá tiskovou konferenci, že novináři tam přijdou, ale nikdo o tom psát nebude – prostor v novinách mají zaplacený ty velké...

lidí politiku vnímají jako obraz, který vytváří média

Tam jsem zmínil, že lidé jsou dost ovlivnitelní..pan Holba – *je problém, jak vychovat nemanipulovatelné občany....*

lidé se politikou nezabývají – jednou se rozhodli, koho budou volit a tím to „mají vyřešené“

Dále jsem přešel k hypotéze, že primární volby mohou být důvodem, proč nějací lidé kandidují radši za ty menší strany – že se bojí, že by přes to, jak to pobíhá v těch velkých stranách, že by neuspěli....

*S tím pan Holba nesouhlasí – je to podle něj špatná hypotéza...
malé strany – lidi můžou být rádi, že mají nějakou funkci – že jsou předsedové nebo místopředsedové té malé straničky...*

nebo – nebo se nechtějí špinit v těch velkých stranách kde je hodně úplatných lidí...

Dále jsem přešel na příspěvky stranám

to je podle něj nehoráznost...kdyby příspěvky vůbec nebyli – strany by si peníze musely shánět sami a museli by prokázat, odkud je mají (takhle je tam prostor pro korupci...)

kampaně jsou podle něj ve skutečnosti dražší (právě v nich se utápí černé peníze...)

příspěvek za hlasy – buď úplně všichni, nebo vůbec nic...

nemělo by to být tak, aby do politiky vstupovali lidé, kteří si myslí, že je politika zabezpečí...

Když jsem směr debaty uvedl na to, jestli jsou zákony proti malým stranám, tak vyjádřil souhlas...

Dále podle něj nemají masové strany budoucnost – stejně jako masová církev

Vůbec slovo církev nebo náboženství padlo během diskuze mnohokrát...
Nemá rád lidovce – podle něj mají jen hájit katolické zájmy....podobně, jako komunisté jsou dál úspěšní proto, aby zařídili, aby se nezačaly trestat komunistické zločiny.....

Budoucnost podle něj mají malé strany, kde se lidé vzájemně znají. Kde si lidé mohou navzájem věřit.

„multistrana, jako sdružení pidistran“

- to je koncept, kdy by pod jednou střechou (hlavně kvůli volebnímu zákonu) bylo sdruženo více různých platforem, které by se něčím zabývaly...- ani by nutně nemusely být ty ideologie v souladu – homogenní ideologie není cílem – jde o to aby vznikaly nové přístupy

ODS je podle něj pravicová strana leninského typu

- To říkal v souvislosti s možností kandidovat za ně – ale ti by nepřipustili, aby měli na kandidátce nečlena ODS....

otázka: může uspět nová politická strana?

může.....

ODS, ČSSD jsou podle něj zprofanované a nemají budoucnost...

Ta nová strana Petra Macha podle něj může mít s penězi budoucnost

K politickým stranám se vyjadřoval dost kriticky, ale jediná, která se mu zdála jako slušná – byli Zelení...i když pak ke konci třeba o Bursíkovi neříkal zrovna chválu – kritizoval, že odešel od manželky, pak žil s Obzinovou a pak se zase vrátil k manželce...Nebo falešnost, kdy jezdil na magistrát autem, ale pak jak byl ministrem životního prostředí, tak se nechal natočit televizí, jak jezdí na kole...

Poté se diskuze zase dostala nějakým způsobem k často zmiňovanému náboženství...

náboženství = religion ---- liga ---- „závazení“

Taková jeho úvaha, kdy je podle něj náboženství o morálním závazku – o morálním závazku, kdy se člověk bude podílet na zlepšování světa...

O tom je podle něj i politika....

U voleb do parlamentu je pro to, aby nebyla 5 % procentní hranice, ale jen přirozená 0,5%...

Většinový systém je podle něj jediný úspěšný systém proti totalitě

- předseda strany by podle něj vůbec neměl kandidovat – například v americe – víme vůbec, kdo je předseda republikánů nebo demokratů...?

Když jsem se ptal na to, jaký smysl vidí v kandidátkách těch recesistických stran
- Balbínovci – ti šli dost proti KDU – zatím vidí, že se spíše nechali někým ovlivnit (ten kdo to zaplatil) – aby bojovali proti KDU....
Helax – to vidí jako hospodský nápad.....

Nechápe, že lidi nechtějí dávat hlasy malým stranám – že by ten hlas propadl....
- když už nic jiného, tak by stát alespoň ušetřil 100Kč...

Co je podle něj velkým problémem – že žádné zákony nechrání veřejný prostor – a to ne jen v médiích, ale obecně – např. – obce nemají povinnost sdělit kandidaturu (třeba do Senátu) na své vývěsce – tam je jen ta velká strana, který ovládá radnici toho obvodu...
- *velké strany okupují veřejný prostor ve svůj prospěch – jak v médiích tak např. i ty vývěsky...*

Po roce 90 to podle něj tak dva roky byl nejlepší léta v politice – zažil to na vlastní kůži na radnici – i ti komunističtí úředníci naslouchali a snažili se pochopit, co se obecně považuje za správné...pak ale s nástupem ODS ti úředníci opět ucítili to, na co jsou zvyklí – moc – a měli jasno – s tím už si věděli rady, jak se mají chovat....

Ty dva roky to byla zkušenost, že ta občanská politika může existovat....

Je pro charakterní politiku...

OF – bylo hodně ekologicky smýšlející, než se rozštěpilo...

V politice je pořád co se učit – věci se vždy mají ještě jinak, než si člověk myslel...

Optimismus je povinný – když člověk připustí, že se s tím nedá už nic dělat, tak ani nemusí žít - naopak to musí být podnět, aby s tím něco dělal.

Pak ještě v souvislosti s médii s nezájmem lidí o politiku: *je lehké vládnout, když lidi ani nechtějí vědět, jak to je....*

Lidé v obcích se nechtějí starat o politiku – to říkal v souvislosti s jeho synem, který se shodou okolností věnuje politice na komunální úrovni v malé obci – nikdo tam nijak ani politiku dělat nechce..

POTOM UŽ POMALU KONEC ROZHOVORU

- tento rozhovor byl hodně specifický. Vzhledem k tomu, že měl respondent hodně času, tak to bylo často povídání o všem možném, co se občas ani zaměření diplomové práce nijak netýkalo.

Příloha 4. Jiří Dědeček – transkripce rozhovoru

19. února 2009 – 12:30 h v sídle PEN klubu – v Klementinu.

Po seznámení respondenta s mojí prací a zeptáním se, jestli souhlasí s zvukovým záznamem, začal rozhovor...

Kučera: Co pro vás znamenají politické aktivity?

Dědeček: No myslíte, ta představa, že se člověk dostane do světa, v němž může jakýmsi způsobem ovlivnit rozhodování – tomu říkáme politické aktivity..No to pro mě znamená nebo alespoň teoreticky znamenalo opravdovou možnost podílet se na byt' drobnostech, tak těch rozhodovacích procesech, které se mě týkají, které zdánlivě nemám možnost ovlivnit, nad nimiž většina lidí v hospodách zoufá, rve si vlasy a pořád říká to voni a to my nemůžeme a tam se to rozhodlo a co my s tím. Tak tohleto mi vždycky vadilo a říkal jsem si, přeci jsou tu jakési pokusy nastolit základy demokracie, tak by bylo dobré přinejmenším dát příklad, když už by se nepodařilo, aby člověk sám v něčem skutečně podstatném dokázal rozhodnout nebo iniciovat...přinejmenším dát příklad a když nás takových naivních bude víc, tak se třeba něco stane a vymaníme se alespoň částečně z vlivu ruské mafie, nebo se alespoň něco povede – tak tohle pro mě znamenala ta představa, jak jste říkal zúčastnit se těch politických aktivit – opravdu jako občan, jako individuum pokusit se prosadit svou vlastní představu svou vlastní vůli v tom strašlivým mechanismu toho, co většinová demokracie znamená...

Kučera: A kandidoval jste až od roku 2002?

Dědeček: Ano – to byla Balbínova...

Kučera: Před tím jste nikdy nekandidoval, abych měl jasno...

Dědeček: Před tím jsem nikdy nekandidoval...

Kučera: To jsem se vás chtěl zeptat – co s tou kandidaturou bylo...vím o jakou se jedná stranu..ale vy jste tu svoji kandidátku pak zrušil...

Dědeček: No tak Balbínova poetická hospůdka, potažmo Balbínova poetická strana, to je v podstatě celý recese. My jsme to jako recesi brali, prováděli jsme i takový vnitrostranický litý boj, který jsme prezentovali na stránkách médií, kdy já jsem byl dotčen, že jsem až na třetím místě a přede mnou je Hutka a Kurt Gebauer a že žádám, abych byl první..Tak jako jsme se mezi sebou různě prali a kočkovali a já jsem potom, jako se to někdy dělá i v těch v uvozovkách opravdických stranách, tak jsem potom tu svoji kandidaturu stáhnul, aby bylo vidět, že jsme opravdická strana a že ty hádky probíhají zcela regulérně a nemilosrdně...Ale když teda řečeno souhrnně a jednou pro vždycky, že to opravdu byla jen legrace a recese a že vlastně náš volební spot například, ten měl vypovídat o všem – to byla filmová kopie, rozhýbaná, obrazu Snídaně v trávě, kdy jsme si najali několik roudnických prostitutek, které se svlékly do naha a na louce jsme točili volební spot Balbínovy poetické strany...Tak já jsem doufal, že tohle všechno dokola je každému jasné...ale pak se ukázalo, že byl jsem například napadnut z toho, co vyčítají lidé například Martinu Bursíkovi, že jsem politický turista – že jsem kandidoval za jeden subjekt a teď zase za jiný...Takže to byla Balbínova poetická strana – já jsem tam hrál tehdy v té hospůdce pravidelně, takže jsem byl takovým kmenovým účastníkem všech debat, které se většinou odehrávají nad pivem a ve značně podroušeném stavu...skutečně to nemělo valný smysl...Jiná věc je a to mě docela překvapilo, že údajně v těch volbách tehdy ta strana dostala asi 16000 hlasů. 16000 lidí je hodně...

Kučera: No jak se to vezme...

Dědeček: Jak se to vezme, ale třeba kdyby tyhle hlasy dostali Zelení navíc ve volbách 2006, tak to taky třeba mohlo vypadat jinak...Byla to legrace, možná...pak nám různí lidi vyčítali z různých stran – já jsem konkrétně byl napaden ze strany KDU-ČSL – že to je

ode mě neseriózní, že odebírám hlasy slušným a poctivým stranám, které to s politikou myslí vážně a že dělat takovou recesi je nezodpovědné...a tak dále a tak dále...No já si myslím, že když není sranda, že už není nic a ne že by to byl tak třeskutý humor, ale celé to bylo hezké dobrodružství, které navíc, to chci dodat, mělo takovou koncovku v mém sporu s Vladimírem Železným, který také tehdy někde kandidoval a vyhrál ty volby – myslím na Znojemsku a já jsem tehdy na otázku nějakému novináři, jaké vlastnosti musí mít úspěšný kandidát, nebo úspěšný politik, vlastně vyjmenoval všechny Železného nešvary – že musí lhát, krást, podvádět, mít 10miliardový dluh u státu a ten Železný mi pak vyhrožoval žalobou – to se mi moc líbilo...a zval mě ať přijdu do tý jeho galerie v Dlouhý...já jsem mu říkal, že se s ním rád sejdu, ale ať přijde do Balbínovi hospody, takže to byla taková naše mediální přestřelka, ale nikdy k žádné žalobě nedošlo....

Kučera: Když jsme u té Balbínovy strany...včera jsem měl jeden rozhovor- nevím jestli znáte pana Holbu – předseda KANu..tak ten vlastně říkal, že balbínova strana vystupovala proti KDU.....

Dědeček: Hodně – to byla vlastně jejich největší nepřítel, oni dokonce si nechali zaplatit – měli sponzora dobrýho – a to já nevím kdo to byl, kterej vlastně dehonestoval ty činitele KDU-ČSL – Kalouska...

Kučera: Nevíte tedy, co bylo účelem, nebo z jakého důvodu...

Dědeček: Nevím přesně...ale vzhledem k tomu, že ti vedoucí činitelé v uvozovkách – nebo ti reprezentanti balbínovy strany – to byl Jirka Hrdina a ještě asi 2 další lidi...tak pravděpodobně někdo z nich měl nějaký nevyřízený účet s lidovci, tak si ho tímhle způsobem vyřizoval...ale víc toho nevím...

Kučera: Potom v roce 2006 jste kandidoval už jako nestraník za Zelené a to počítám, že vám asi nabídli....

Dědeček: To mi nabídli s tím, že vlastně měli slabou kandidátku na Vysočině, kde jsem kandidoval a nikdo tam na té kandidátce nestál o to, být v čele. Protože každý si na prstech spočítal předem, že tam je naprosto nulová šance dostat se do parlamentu – tam je potřeba asi 13%....Tam se ta kandidátka stavěla sice formálně, ale bylo důležité ji postavit, aby ta strana ukázala, že má dostatek příznivců, dostatek členů a případně známých tváří, který může prezentovat...

Kučera: Vy jste stranu zelených podpořil vlastně i v tom roce 2002

Dědeček: Já jsem je volil a ještě jsem tenkrát Štětínovi hrál ve volební kampani...no jinak jsem je asi podpořil nějakým výrokiem někde....a taky jsem je volil už v tom roce 2002 – což taky bylo trochu rozporuplný, že kandiduju za Balbíny a volím zelený...Ale já už jsem takovej..

Kučera: Vy jste počítal s tím, že strana neuspěje...vy jste ani nepočítal s tím, že byste mohl být zvolen jako poslanec..?

Dědeček: Ne, to se v zásadě vědělo od začátku..jen potom, když přijde takové to počítání a najednou to vypadá, že ta strana má obrovskou podporu –to kolísalo mezi 7 a někdy až 16% v těch předvolebních výzkumech, tak jsem si říkal, no tak možná..tak jsem se už trošičku připravoval na to, co by to znamenalo – ale to bylo jenom jako když v loterii tahaj ty losy a řeknou číslo které je o jedno menší nebo větší než to vaše..tak vás trošičku zamrazí po zádech, co kdyby..ale seriózně jsem o tom neuvažoval...

Kučera: Jsem četl přepis rozhovoru v nedělní partii, kde jste o poslanecké sněmovně nemluvil moc dobře...chápu i proč...ono koukat se na ty přenosy je občas hrůza...ale do Senátu, pokud byste uspěl, tak byste asi nastoupil rád...

Dědeček: Ten Senát by byl zajímavější a vy tomu jistě porozumíte, když člověk kandiduje, tak nemůže mluvit o tom, že ale ví, že bude neúspěšný...to nelze...s tím senátem to bylo podobný, tam byli silní kandidáti...

Kučera: I když do Senátu kandidují spíše kandidáti a nezáleží až tolik na straně..

Dědeček: Jo jo – to je pravda...ale víte sám,jak to dopadlo teď – osobnosti byly, ale přesto vítězily strany..tenkrát v té partii asi jsem mluvil lépe o senátu než o poslanecké sněmovně, tak ale to bych podepsal i dneska. Mě se zdá, vzdor všem vítkám, které můžeme proti senátu vznést, že je to důstojnější uskupení nežli ta poslanecká sněmovna. Počínaje tím Sobotkou, ať si o něm myslíme co chceme, tak ve srovnání s Vlčkem a tak dále a tak dále...jsou tam prostě důstojnější, distiguovanější, vzdělanější lidé v tom senátu. Kdyby se zrušila poslanecká sněmovna a zůstal jenom senát, tak v určité konstelaci by to sice byla tragédie, ale to jenom, co se týče rozložení politických sil, jinak obecně vzato by to jistě stačilo...ale to jsem tam myslím říkal taky na tý primě.

Kučera: A vy jste tak nějak načas, že jsou většinou úspěšné ty velké strany ve volbách....mě by zajímalo, co je podle vás důležité ve volbách pro úspěch těch velkých stran...co musí taková strana mít, aby mohla uspět..

Dědeček: No víte, kdybych to věděl, tak budu úspěšným volebním manažerem a nějaká ta strana pod mým vedením se tam dostane a já budu strašně bohatý...ale myslím si, že úplně prvním předpokladem pro vítězství nebo dobrou účast ve volbách – dobrý volební výsledek – jsou peníze. Je to smutný, ale myslím si, že bez těch peněz to nejde. Za druhé je to, dobrá volba sloganů. To znamená nějaká dobrá reklamní agentura, v níž takzvaný kreativec vymyslí ta hesla, pod nimiž ty strany půjdou do voleb a na třetím nebo až kolikátým místě je ten program. Pak jsou to tváře, že jo...pak jsou to tváře, který ty strany před sebou nesou napíchnutý jak hovno na tyči v tom volebním boji a ti mají Dientsbiera a tánhleti mají někoho jinýho a pak se předhánějí, kdo má toho lepšího...ale je to důležitý a bez toho to nejde a když lidi mají někoho rádi, takzvaně, když ten národ má někoho v oblíbě a ten dotyčný je ochoten dát svůj ksicht do služby strany, tak je napůl vyhráno – to si myslím, že je hodně moc důležitý...ale tak jako by to mělo v opravdické demokracii chodit, že na prvním místě bude volební program, tak tak to tady nechodí, ale tak to zřejmě nechodí nikde..

Kučera: Ono se dokonce i píše, že je důležitější spíše to, co ta strana udělala, než to co slibuje – tak by mě zajímalo, co si o tom myslíte vy...protože podle mě to nikdo nechte, co ta strana slibuje, alespoň ne kompletně...nebo jestli se ti lidé rozhodují podle toho chování strany...

Dědeček: No asi úplně ne...protože kdyby se rozhodovali podle chování strany, tak nebudeme rozumět tomu, těm výsledkům předvolebních i povolebních výzkumů..protože za té vlády sociální demokracie se tady nadělala spousta prapodivných věcí, na všechno se zapomnělo a stačilo slíbit, že nebudou poplatky u lékaře a co ještě slíbili...ještě měli jeden takovej úžasnej tah – a národ se hnul jako jeden muž – nebo půlka muže, ale to stačí – a volil ČSSD, bez ohledu na to, co se jim tehdy vyčítalo a proč se od nich v těch volbách všichni tak strašlivě odklonili...Takže si myslím, že to, co ta strana udělala není tak podstatné, jako to co slíbí a ani to nemusí splnit – to si myslím, že je skutečně asi to nejdůležitější, protože všichni rádi naletíme.

Kučera: A proč podle vás existují ty malé strany, které nemají ani peníze, ani nemají prostor aby mohly být vidět ty jejich slogany, ani nemají známé tváře...proč podle vás kandidují...

Dědeček: No – těch důvodů může být mnoho...když nebudeme začínat těmi komickými, postraními takzvaně zjištěnými...tak přiznejme si, že občas může někomu vadit, jak vypadá politická situace, politický svět v České republice a může skutečně z nejlepšího svědomím se pokusit založit stranu – taková strana tady myslím vznikla několikrát, si pamatuju, že jednu zakládal Lobkowicz – se jmenovala nějak...vy to znáte líp – ve volbách v roce 2002....no myslím si, že pár takových seskupení, které ty kořeny někde mají zdravý,

existovalo...škoda že třeba nekandidovala iniciativa Impuls jako strana, to si myslím, že taky existovalo z dobrých důvodů...iniciativa Děkujeme odejděte a další...to všechno byly případy, že nežli se to možná byrokraticky zvrtilo, že úmysly byl jen ty nejlepší...takže si myslím, že strana, nová, může vznikat i z tohoto důvodu.....ale pak jsou samozřejmě důvody i další..o kterých možná občané ani nevědí...a to je například po dosažení určitého procenta, tak už ty strany dostanou zaplacený hlasy a to mnohým dovolí tu stranickou pokladnu vytunelovat, co dělával Sládek svého času, a nebo skutečně založit kancelář, koupit telefon, fax, platit nájem a mít skutečně sídlo strany, což je zase takový předpoklad pro příští volby, aby to mohlo lépe startovat, než-li ze sklepa, nebo pokoje, nebo ze soukromého počítače...Takže to může být přijatelný, legitimní kalkul, který vede k tomu, že se stran založí, kandiduje, přestože úspěch ve volbách, alespoň v tom smyslu, že by překročila 5 % hranici, očekávat nemůže...Ale spočítá si, nechá si spočítat, že těch 1,5 % dostane a pak je všechno v pořádku...tohle se stalo zeleným vlastně v těch volbách v roce 2002...že ještě za Jakuba Patočky dostaly ten milion za senátora a ještě ty hlasy za voliče.....a s tím už se dá připravit nějaký program a akce na příští volby, protože oni ty čtyři roky utečou velice rychle...

Kučera: Mě nedávno došlo, že už jsou další volby velice blízko...

Dědeček: Jsou velice blízko....No a třetí důvod, když jste tady jmenoval to rádio Helax a další...tak to si myslím, že ani není recese, jako opravdu velice propočítaná snaha zviditelnit se z úplně jiných než politických důvodů...Všichni dneska vědí, nebo tenkrát minimálně okolo voleb věděli, co to je Helax a každý si to alespoň minimálně zkusil, jak to rádio funguje...je to takový zákonný, nikoliv nepovolený druh propagace nějakého zboží, nějakého podniku..tak to bude...možná budou i nějaké další důvody – třeba z lásky ke slečně – že si někdo řekne – já ti založím stranu Evičko :-)) ale jinak nevím.....

Kučera: A už jste nakouzl ty příspěvky – oficiálně se to jmenuje příspěvek na volební náklady, který se vyplácí až po volbách..co si o tomto příspěvku myslíte...o si myslíte o té 1,5 % hranici....moc těch stran na tu hranici nedosáhne...

Dědeček: Ano to je pravda..ale zase 1,5 % toho voličského množství...to se mě ptáte na něco, čemu já vůbec nerozumím....já ani nevím, jestli je správná 5 % hranice pro vstup do parlamentu...nevím....možná že by ta každá strana měla dostat ty voliče zaplacený bez ohledu na to procento voličů...možná,že by to pak bylo spravedlivý..ale to by zase hrozilo, že by pak tu stranu zakládal každý, aby zaplatil 10 000 dluh sousedovi..to by asi nebylo ideální...jakousi hranici je třeba stanovit...

Kučera: Proč podle vás nějakí lidé, kteří jsou odborníci, dají přednost kandidatuře v té malé straně a proč nezkusí bojovat o nějaké místo na kandidátce větší strany...mám na mysli lidi, kteří by mohli být přínosem i pro budoucí vládu, ale jsou ve straně, kde jsou vlastně bez šance něco ovlivnit....nebo s malou šancí...

Dědeček: S malou šancí.....no to asi byste se měl zeptat těch lidí..já můžu spekulovat o tom z rozhovorů se svými známými...můžu spekulovat na základě svých vlastních pocitů a představ, když jsem se dával do spolku se stranou, která byla malá a nebylo zřejmé....no tak většina těchhle...ono se tomu říká osobnosti, jako by se to psalo s velkým „o“ a jako by ty další lidi, kteří kandidují jinde, osobnosti nebyli...řekněme spíše odborníci, nebo nepolitictí odborníci...většina z nich hledá jakousi mezi ODS a ČSSD tzv. třetí cestu...hledají něco, co by jim konvenovalo, co by bylo méně prolezlé korupcí a méně zavázané takovou tou klientelistickou vzájemností, kdy jedni vědí, že ti druzí to mají na 4 roky a tamti to taky vědí, že potom si ty role vymění a nic hrozného se nestane...tak nějak vybědnout z tohoto statu quo, který je velice nepříjemnej, to pravděpodobně ty odborníky vede k tomu, že se nechají zlákat a hledají nějakou jinou 3., 4., 5., 6. stranu....jistě že to znamená, že to vyjadřuje i jakousi jejich obrovskou naivitu, protože to

riziko je veliké, že svůj intelektuální potenciál promrhají a zase se vrátí ke své profesi....volební boj je určitým způsobem vyčerpá, někdy i zdiskredituje – odborně, ale pak, a to by mě asi zajímalo daleko víc, je spousta lidí, který mají dobrý čistý štít, jsou odborníci, jsou nepolitictí a z ničeho nic se rozhodnou a dají se do služeb jedné nebo druhé velké strany, protože prostě a teď já nevím proč....že by to snad dělali kvůli penězům.....?

Kučera: A nebo jestli to není ta úvaha, že tam mají větší šanci...?

Dědeček: Ano – to je druhá věc – jestli si skutečně neříkají – tady budu moc něco ovlivnit, něco změnit. Jako se to říkalo za komunistů...když nebudeš ve straně, nic nedokážeš...to je jasný, že si nemyslíš, co ty komunisti hlásají, ale musíš tam vstoupit, aby si to mohl měnit zevnitř, říkali si vždycky soudruzi mezi sebou – ti pokrokoví.....tak já nevím...tady samozřejmě ten motiv pro mě – snažím se vždycky věřit v ty lepší věci v lidech – tak doufám, že to snaha něco změnit – najít prostě jinou cestu než takové to stereotypní střídání po 4 letech...

Kučera: A už jsme se i bavili trochu o médiích – že to PR je velmi důležité, aby strana mohla uspět u volbách...Tak jak se díváte na to, jak média informují občany..mě se zdá, že o těch malých stranách, pokud to nejsou nějaké výjimky, že ani média o těch stranách neinformují...třeba existuje ČSNS – strana, která má svůj historický původ a v médiích se o ní nepíše...kandidoval za ně kdysi Dientsbier, i pan Rath tam byl...

Dědeček: Jóó? a to byli na půl nějaký fašisti, ne?

Kučera: Až později.....ale i ty jiné strany..média mluví spíše o těch větších...

Dědeček: No zase, když budeme uvažovat o ryzosti lidského charakteru a pomineme možnost, že média jsou zaplacená, nebo že jsou pod tlakem těch velkých stran a proto o nich prostě píší..tak pravděpodobně je to proto, že média potřebují, jména, tváře, události, kuriozity a tohle všechno my známe z toho politického světa, který je nám běžně a denně prezentován. Známe je – známe ty tváře – známe ty lidi...víme, co se o nich píše, kdy pili alkohol a někoho nabourali..a to je taková omáčka, kterou ty média filtrují a pořád používají...tím nám ochucují náš pokrm každodennosti a kdyby začali psát o nově vzniknuvší straně v níž fungují neznámí lidé, tak unudí své čtenáře k smrti...potřebují mít skutečně to, co je zajímavé, čím takzvaně žijeme, i když tím takzvaně nežijeme...ale my potřebujeme dokola a dokola slyšet, co ten Rath včera a co ten Ransdorf a jestli pan Vopička z nějaký nové strany, která je báječná třeba, ale pak to znamená pro to médium skutečnu tu stranu charakterizovat alespoň v hlavních rysech, což už je skutečná otrava, říct jaký mají hlavní program – což už je k zešílení a unudění – který médium by si tohle dovolilo...vždyť by klesla prodejnost o desítky procent...to si mohou dovolit některé odborné časopisy, ale máte pravdu, když se člověk probírá přinejmenším tím tiskem, tak se mnoho o těch malých stranách nedoče, ale naštěstí je tady ten internet, tak vy si můžete, pokud mají webové stránky, můžete najít podle hesla svastika hned svojí oblíbenou stranu a podívat se, jaký jsou šance a kdo ji vede...tak to tady je ...no ale jinak je to velmi těžký, ale já se domnívám, že to skutečně je tou politikou médií, která je už dávno dávno za jakýmsi zenitem šéfredaktorské a dramaturgické práce a že to dávno všechno je jenom marketing...a jestliže v čele většiny našich tištěných médií stojí marketingoví odborníci, nemůžeme čekat nic jiného, že se to více méně bude pohybovat na pomezí reklamy nebo dobře či špatně ukrývaného bulváru...

Kučera: A teď o víkendu měla sjezd nová strana Petra Macha – co si myslíte, jestli by mohla uspět ve volbách...

Dědeček: No tak v týhle zemi je možný všechno...když dokázal znojemský okrsek zvolit Železnýho, když se Bobošíková dokázala dostat do evropského parlamentu, tak proč by

zločinec, který založí stranu nemohl zaznamenat úspěch...já nevím – on byl v kriminále...nějaký úplatkářský aféry kolem sparty....?

Kučera: Myslím že jo...

Dědeček: Nevím..možný je všechno...ale myslím, že po těch dosavadních volebních zkušenostech nás čeká dlouhá doba takovýho toho dualismu – opravdu, že tam někde bude jako praporek vlát KDU-ČSL...zelení budou rádi, když dostanou 1,5 %, aby měli na kanceláře...

Kučera: Čekáte, jako že...

Dědeček: Bohužel – myslím, že v těch volbách neuspějou...kdybyste byl novinář a publikoval to, tak vám to nebudu říkat, ale když si to píšete do své práce...myslím si, že ta rána, kterou utržili tím dámským triem – Kuchtová, Zubová a Jakubková....Jakubková je ze severní Moravy a ta je vlastně ve stejný linii s tou Olgou Zubovou..mají takové stejné názory...myslím si, že ta rána je hrozná a že spousta voličů se od nich odkloní, protože je čistě jednoduše zklamali...ale...ty volby budou až za rok a půl, tak do té doby se ještě může stát mnoho věcí...nicméně, myslí si zkrátka, že nás čeká doba toho dvojího volení – buď oranžoví nebo modrý....není to úplná tragédie...já jsem to zažil ve Francii, kde jsem pobýval a zažil jsem tam (...*ted' takové vyprávění...*) oni to vědí, počítají s tím, šťastně žijí a zvlášť nějak to si myslím nedrtí...neprospívá to si myslím zdravému duchu země – morálce především to neprospívá...oni určitě ekonomicky ty země nijak zvlášť netratí (...*opět příklad z Francie...*) morálně, zejména v Česku, které má silné sklony ke korupci, to nepůsobí dobře...protože ve chvíli, kdy si tohleto uvědomí – to střídání – nepochybné, očekávatelné a nevyvratitelné střídání, tak se vlastně nemusí ničeho bát...co to je 4 roky...a tím končí..pokud skutečně nemají svědomí, netouží po nějakých pozitivních změnách, nechtějí něco skutečně prosadit, ale chtějí jenom zůstat u moci, tzv. rozhodovat, pobírat platy, být ve správních radách a bránit se korupci, pokud je viditelné..tak ty 4 roky nic neznamenají...to je ale cynismus, to co říkám...tfuj, tfuj, tfuj (s úsměvem)

KONEC ROZHOVORU

Příloha 5. Jiří Malík – transkripce rozhovoru

25. února 2009 – 12h v kanceláři restaurace Špalda

Po seznámení respondenta s mojí prací a zeptáním se, jestli souhlasí s zvukovým záznamem, rozhovor začal...

Kučera: Co pro Vás znamenají politické aktivity?

Malík: No tak to je hned na úvod těžká otázka. No politické aktivity je to podstatě možnost, jak aspoň trošičku ovlivnit veřejný dění a ovlivňovat, co se mě nelíbí, případně změnit to, co se mě nelíbí a je pořád lepší než sedět v hospodě a nadávat – je lepší se do něčeho zapojit, něco dělat.

Kučera: Vy jste kandidoval v letech 2002 a 2006 – máte i nějaké předchozí politické aktivity..?

Malík: Já jsem byl v devadesátých letech v různých občanských iniciativách – ať to bylo Hnutí proti Temelínu, nebo Hnutí za šetrnější dopravu – to jsme chtěli prosadit takovou lepší variantu dálnice D 11, což se nakonec nepovedlo...Vyložene politické cíle jsem neměl – v tom roce 2002 jsem do toho vstoupil na základě toho, že ty aktivity v občanských sdruženích nebyly víceméně úspěšné a až teprve, když má člověk za sebou nějakou politickou sílu a ti političtí hráči, co o tom všem rozhodují, cítí konkurenci, tak teprve potom se bohužel začnou s občany bavit. Proč jít do politiky – kvůli tomu, že ty občanské sdružení mají menší schopnost něco ovlivnit než politické strany.

Kučera: Vy jste napoprvé kandidoval za Humanistickou alianci. Proč jste kandidoval za ně, když Zelení už v é době byli...?

Malík: Bylo to tak, že Zelení v té době byli takový spolek, který nebyl zase až tak důvěryhodný. Program nic moc, lidi zvláštní. V tehdejší době ještě nebyli něčím důvěryhodným, abych tomu propůjčoval svoje jméno. A v tom roce 2002 se dal právě do hromady, shodou okolností přes různé známé takový spolek lidí z různých aktivit. Společně jsme kandidovali, já teda jako nezávislý, na kandidátce Humanistické aliance a věděli jsme téměř, že to nemá šanci na žádný úspěch – přáli jsme si tenkrát tajně 1,5 %, ale to se nesplnilo, protože v podstatě nebyla poptávka, nebylo to propracovaný..To byla tehdy taková sešlost idealistických lidí, kteří věřili, že se pokusí vymyslet nějakou novou politickou alternativu, ale potom se ukázalo, že ten projekt není úplně úspěšný a že to nemá zas až tak cenu...Hodně lidí tomu věnovalo spousty času a nakonec to bylo velký zklamání, takže potom dál jsme v tom nepokračovali..Humanistické hnutí dělá adopce na dálku, jsou celosvětovou organizací...

Kučera: ale Humanistická strana kandidujePan Tamáš...

Malík: jojo – Honza Tamáš a Honza Pekař – já se s nima znám, to jsou ti, co drželi hladovku...To jsou v podstatě dá se říct kamarádi..Jako chápu je, беру to...Potom se mi to už v podstatě zdálo stejný jako na úrovni klasického občanského sdružení – ta schopnost něco ovlivnit reálně – celkem minimální.

Kučera: K Zeleným jste šel kdy...?

Malík: *Záznam je velmi špatně slyšet – ale o J. Patočkovi, který měl na konci roku ještě velký kredit v nevládních organizacích a pomohl postavit Zelené na nohy...A řada lidí právě na jejich popud vstoupila do strany Zelených a tím v podstatě došlo k výrazné změně oproti tomu původnímu jádru. Strana tenkrát měla asi 200 členů a skomírala – nebo nebyla moc životuschopná, takže tohle to – tím, že tam přišli noví chytrý lidi, co věděli, co chtěli a uměli to prodat, tak se to všechno rozhejvalo – a v téhle vlně jsem přišel i já – v lednu 2003.*

Kučera: A jak vnímáte dnes stranu Zelených – z pohledu velikosti...

Malík: Teď je to strana, řekl bych, velikostně podobná západnímu typu – členskou základnou se přibližujeme asi 3 000. Ale to vnímání veřejnosti a to co jsme dokázali v Parlamentních volbách – to odpovídá středně velké straně, která tady má své místo pevně věřím, že i přes ty všechny věci, které se u Zelených dějou a které se asi vždycky dít budou, že to má všechno smysl...Je tam určitě posun a jsou tam dva činitelé – jednak ten start, co zachytil J. Patočka a potom volební úspěch, za který mohl Bursík, který je mediálně známejší a nikdo jiný takový u Zelených bohužel není. V podstatě je stále ještě předsedou, přestože napáchá tolik nedemokratických kroků...

Kučera: Teď jste mluvil o té mediální známosti Bursíka...Co je podle Vás důležité pro úspěch – a to i u těch velkých stran....

Malík: Ta strana si musí najít určitý program, kterým může oslovit určitou skupinu voličů – něco jako strana Zelených – životní prostředí, vůbec – z principu by Zelení měli myslet a vidět dál, než na jedno volební období...měli bychom vidět ve výhledu 20-30 let a ti lidé si to už uvědomují...Těch 5 % lidí – takových lidí tady je a straně Zelených se taková skupinka lidí podařila najít – oslovit je a tím jsme to získali...Také tu byl prostor po de-facto končící Unii Svobody – jsme tu mezeru v podstatě zaplnili my. Tím že jsme přijatelní jako pro voliče soc. demokracie, tak pro voliče středopravý...Byla to souhra několika faktorů...Samozřejmě mediální zručnost Bursíka, který je zkušenější.

Kučera: Ještě vůbec nepadly peníze – co si myslíte o penězích a politických stranách...jsou zákony, který stranám dávají velice slušné peníze..Zelení už od roku 2002 měli ten příspěvek...co si myslíte o tomhleto...tam existují různé hranice...

Malík: No jako asi jo – to 1,5 % je ta hranice, aby tady nebyla úplná Itálie, tak to 1,5 % pro příspěvek je dobrá hranice. O čem by se dalo uvažovat je – snížení hranice pro vstup do Parlamentu z mého pohledu – na 4 nebo na 3,5 %. Nebo i na 3 %. Aby se do toho Parlamentu dostal větší počet politických stran, aby tam byla větší možnost dohody, aby ty menší politické strany mohly prosadit nové zajímavé věci, které ty větší strany nechtějí nebo si je nemůžou vzhledem k voličům dovolit. Jinak to financování těch politických stran – jako co se týče stálého příspěvku, tak ten je na nějaký úrovni, která by asi měla zůstat – nezvyšoval bych...Chtělo by to ale upravit sponzorování od jiných organizací. Zelení to podle mě mají docela průhledný, ale u těch ostatních stran to zase až tak není a ty lobbystické tlaky a ty neviditelné peníze do rozpočtů těch velkých stran tekly a vždy potečou...

Kučera: Další, co se týká zákonů – tak co si myslíte o úpravě preferenčních hlasů...lidé můžou zakroužkovat 4 jména a musí mít 5 %....

Malík: no je to hodně...je to hodně, mohlo by to být sníženo na 2-3 %, aby to bylo schůdnější, protože ty stranické sekretariáty mohou dnes rozhodovat tak nebo tak a ne vždycky je to úplně košér..A ty voliči, pokud je někdo může oslovit a může to být nová politická hvězda – měl by mít šanci ukázat, kam patří...Těch 7 %, co bylo – to bylo téměř nemožný nějak se posunout...

Kučera: Tam pokud vím, tak tady byla úspěšná jen paní Páralová...

Malík: Jasně – ale tak ta platila vesničanům pivo...

Kučera: to ani nevím...na kandidátkách malých stran je řada známých osobností, proč si myslíte, že kandidují za strany, které jsou relativně bez šance na úspěch...

Malík: Tak to je spíše otázka na ně..Tam to může být ze dvou důvodů. Že buď opravdu té straně věří, věří programu a chtějí té straně pomoci v podstatě bez jakéhokoliv nároku na finance, když vědí, že se tam stejně nedostanou nebo důvod druhý, že si myslí, že se tam můžou dostat oni, když budou někde na čele. No a nebo, že se minimálně medializují – zviditelní..ti v tom vidí nějaký svůj vlastní prospěch...

Kučera: vy jste mluvil o tom úspěchu Zelených – že podle Vás se vám podařilo oslovit voliče svým programem..Co si myslíte – je důležitější program, nebo odvedená práce těch stran. Co si myslíte – čemu dají voliči přednost...?

Malík: To kdybyste věděl, tak máte 20 %...

Kučera: ty malé strany ani nemají šanci ukázat odvedenou práci..

Malík: no právě, to je ono – tam je to právě o tom, se přehoupnout přes těch 5 % a udržet se tam. Aby měl člověk šanci ukázat, co jsou zač..aby měli šanci na nové voliče, aby se ta strana rozjela...to je jako když někdo přijde s nějakým novým výrobkem a výrobek se nechytá..Tak může ten výrobek být sebelepší, ale když se nechytne teď, tak....Já nevím, jestli je důležitější program..program je taky důležitější, ale dneska bohužel se mi zdá, že je v politice taková negativní vlna – to už se táhne od dob Klause, který vystupoval proti ČSSD...a od té doby je to myslím volby od voleb horší...Stačí říct, já jsem proti tomu, tamti jsou hajzlové, prostě negativní kampaň..a kdo je větší hulvát..A kdo se chce zviditelnit, tak dělá negativní kampaň...a s tím se vyhrává volby...Nebo populistickou – třeba socdemáci v krajských volbách to byly slibotechny – slíbili všechno všem...A lidi tady nejsou až tak politicky vyspělí – jim stačí málo a s tím se uspívá...A to já jsem nikdy dělat nechtěl a ani u Zelených jsem to nijak neprosazoval. Zelení vždycky dělali celkem konstruktivní kampaň..Bohužel teda teď v krajských volbách dopadli tak jak dopadli...tak uvidíme, jak dopadnou ve volbách do Evropského parlamentu...Teď právě v sobotu jedu do Prahy – volit kandidátku do Evropského parlamentu, tak doufám, že se to nějak podaří poskládat kompromisně, aby tam byli zajímaví lidi, dobří lidi, aby to byli schopní lidi a aby tam postoupily obě stranická křídla, která stále existují...

povídání o dvou křídlech ve Straně zelených, o Bursíkovi...o Kuchtové, o Křivkovi...

Kučera: ze začátku jsem se vás ptal, jaké jsou důležité faktory pro úspěch strany..u Zelených tomu pomohlo, že mají svůj typický program...Zelení jsou jediná strana, která se nově dostala do parlamentu – co si myslíte – může uspět nějaká nová politická strana..?

Malík: Když jsem byl spojen s Humanistickou aliancí, tak jsem myslel, že by se postupně to mohlo té straně nějak podařit...ale nevím..to by museli být za a) nějaký lidi, kteří jsou nezasažení nějakou politickou dráhou..třeba negativní, lidi by je museli znát...někdo jako Švejnar...- aby měli zkušenosti – třeba z komunální politiky, ale aby nebyli znečištěni tou politikou...Lidé říkají, že politika je svinstvo – do určité míry mají pravdu a taky říkají, že politici jsou svině – taky do určité míry mají pravdu a ten kdo tím prošel, tak málokdo má takový punc čistoty, aby mu lidé mohli věřit. Aby řekl, tak já udělal tohle a tohle, jsem profík – teď udělám tuhle stranu a udělám pro vás tohle...takových lidí by tam muselo být víc – museli by být ve všech regionech, museli by mít zajímavý program, museli by asi hodně moc investovat do reklamy, zviditelnit se, aby se na ně zaměřily média a potom by se to možná podařilo udělat, ale pouze z čirého nadšení a pouhého idealismu se to udělat nedá...a bez peněz..Politika je dneska o penězích a kdo nemá milion, tak dneska nemá šanci udělat nějakou stranu...Takže říkám, to by museli být takoví Švejnarové..potom by to mělo šanci...

povídání o straně Petra Macha....

dále o straně Naděje, Cesta změny...

Malík: teď bude 20. výročí listopadu, tak třeba se zase někdo ozve...

UKONČENÍ ROZHOVORU

DISKUZE JEŠTĚ CHÍLI POKRAČOVALA – I SE ZAPNUTÝM DIKTAFONEM, ALE
ZÁZNAM NEBYL ROZPOZNATELNÝ...

Příloha 6. Jan Tamáš – transkripce rozhovoru

2. března 2009 – 16h v restauraci Koliba na pražském Chodově

Po seznámení respondenta s mojí prací a zeptáním se, jestli souhlasí s zvukovým záznamem, začal rozhovor...

část rozhovoru (asi jedna minuta chybí z důvodu špatného zapnutí nahrávání) – chybějící část byla odpověď na otázku, v jakých letech Jan Tamáš kandidoval....

Kučera: Co pro Vás politické aktivity znamenají. Vy jste vlastně kandidoval poprvé v 21 letech, jestli dobře počítám...

Tamáš: V roce 1997 jsem začal. Jsem vstoupil do humanistické strany, tenkrát teda do humanistické aliance. Co to pro mě znamená. No tak znamená to, podílet se na chodu, nebo aspoň usilovat o to podílet se větší mírou na chodu společnosti. Já osobně nejsem spokojen s tím, že dostávám jenom jednou za 4 roky možnost vhodit do urny hlas té či oné strany. To se mi zdá málo a myslím si, že v opravdu demokratické společnosti, by lidé měli mít možnost, ti co chtějí samozřejmě, se angažovat více. A takovou tuhle angažovanost já právě vidím v humanistické straně. Tu snahu ovlivňovat dění v naší zemi směrem, který já považuji za ten správný. To jsem nenašel ani v ODS, ani v ČSSD, ani v jiných parlamentních stranách, našel jsem to právě v humanistické straně. Proto se nějakých 11-12 let v rámci této strany ucházím jak o přízeň voličů ve volbách, tak děláme i některé aktivity, jak na místní tak celostátní úrovni, které nesouvisí přímo s volbami, ale jsou bezesporu politické.

Kučera: Jsem koukal, že v tom roce 2002 jste měli až 8 500 hlasů, pak potom už jen desetinu hlasů. Tak čím si vysvětlujete ten pokles..? Přestože jste teda kandidovali jen v Praze, ale i tak je to velký pokles....

Tamáš: Tak částečně to určitě bude tím co říkáte, že jsme kandidovali jenom v Praze, to znamená místo těch 14 regionů, jsme kandidovali jen v jednom – tak už jen to o sobě by znamenalo asi 1/14 hlasů. Druhá zajímavá věc, která se nám stala, tak jsme zaregistrovali, že některé naše hlasy nebyly započítány. Konkrétně můj hlas, já jsem volil tady v místě svého bydliště, nebyl započítán. Já když jsem šel potom na webu českého statistického úřadu, volby.cz, potom podívat na výsledky hlasování v okrsku, tak tam v tom okrsku, kde já jsem volil, nedostala humanistická strana ani hlas – přitom minimálně ten jeden ta strana dostat musela – protože sám jsem humanistickou stranu volil. A takových zkušeností bylo víc. Takže k čemu zřejmě dochází a je to trochu šok pro nás, že strany, které nemají své zástupce v těch komisích, které sčítají hlasy, tak že jejich hlasy prostě nejsou započítávány. Proto taky, když se podíváte na ty výsledky, tak je tam obrovský skok – máte strany, které mají 6% a více a až potom je tam strana, která má třeba 1 nebo 2 %. To se mi taky zdá, že to není náhoda, že tam je takový obrovský skok.

Kučera: Takový názor jsem ani neslyšel v nějakých rozhovorech, co jsem s vámi četl....Jsem koukal, že program vaší strany je docela neobvyklý – že jste proti NATO, proti kapitalismu v té podobě, v jaké tady je. To jsem čerpal z představení vaší strany v posledních parlamentních volbách, které jste měl...Že chcete být alternativou....Chtěl bych se zeptat, kdybyste uspěli. I když vy jste kandidovali v jednom okrsku, tak to je těžký úspěch, pokud byste uspěli, jestli byste dokázali fungovat mezi politikama, kteří tam jsou. Pokud byste uspěli, tak se dá předpokládat, že byste měli jen pár míst ve sněmovně....

Tamáš: Jednak bych vás trochu poupravil, protože my se nedefinujeme jako stran, která by byla proti něčemu, ale jako strana, která je pro něco. Takže to že vy jste tam našel, že například jsme odpůrci NATO, nebo máme některé kritické postoje k tomu systému

založenému na penězích, kde do čela společnosti jsou stavěny peníze jako jedna z hlavních hodnot. Tak to ještě neznamená, že to je to hlavní, čím se definujeme. My se definujeme hlavně tím, že požadujeme větší podíl lidí na rozhodování, především tedy přímou demokracii – posílení vlivu lidí na rozhodování formou referend, ať už na místní úrovni nebo regionální, celostátní úrovni, ale třeba i na celoevropské úrovni a třeba někdy v budoucnu i na celostátní úrovni. To formou elektronických referend, využití nejnovější telekomunikační techniky – mobilních telefonů, internetu – aby ta referenda byla co nejlevnější. Jsem přesvědčen o tom, že hlasování se bude ubírat směrem k elektronickému hlasování. Již se konají experimenty v řadě zemí, včetně spojených států, kde se hlasuje v některých okresech elektronicky. Takže ten trend bezesporu půjde touto cestou a je jen politickou otázkou, zda lidé dostanou možnost hlasovat o důležitých věcech v referendu, či nikoliv. To je jedna věc, kterou jistě prosazujeme. Druhou věc kterou považujeme za to posilování toho vlivu občanů na rozhodování..ne jen mít možnost dávat mandát, ale i ho odebrat – vyslovovat nedůvěru politiků. Dnes totiž žijeme v situaci, kde máme možnost dát politikům mandát a potom se na 4 roky ocitáme v roli diváka, který nemá možnost zasahovat do toho dění v naší zemi.To je podle nás málo, myslíme si že dnes už jsou technické možnosti na to, abychom ty politiky mohli nejen volit, ale i odvolávat. A to je asi tak ten hlavní bod v našem programu – pro větší podíl lidí na rozhodování a pak také samozřejmě kvalitní a dostupné zdravotní péče, vzdělání a bydlení pro všechny občany, pro všechny lidi žijící v české republice. To jsou asi hlavní věc, jak se definujeme – nikoliv proti něčemu, ale pro něco. To je jen taková malá oprava a potom co se týká toho, co bychom zmohli, jak bychom v tom parlamentu případně fungovali. Já si nemyslím, že bychom mohli získat maximálně 5 nebo 6 hlasů..nemáme křišťálovou kouli a nemůžeme vědět...

Kučera (skočil do řeči): spíš na základě zkušeností – strana zelených myslím získala těch 6 hlasů, kandidovala tuším všude a byla to strana, která tu podporu měla slušnou už před volbami..

Tamáš: Tak strana zelených co já vím je kapitola sama pro sebe, protože ta strana mívala vždycky podobně hlasů jako my – plus mínus kolem jednoho procenta nebo níže...A pak najednou s bombastickou kampaní za 100 milionů korun se ocitli ve Sněmovně. Je samozřejmě otázka, kdo za tím stál a proč dnes vrcholoví politici strany zelených zrazují jak její volební program, tak její voliče zejména v otázce radaru. Tak to je kapitola, kterou bych stranou, ale myslím, že je tady větší téma – a to že my nikdy nemůžeme předpovídat na základě toho, co se stalo v minulosti, co se stane v budoucnosti. To jenom proto, že se to zatím nepovedlo, neznamená, že se to stát nemůže. Tak jako pravděpodobně nikdo v roce 1988 nepředpokládal, že 2 nebo 3 roky poté nebude mít komunistická strana v parlamentu většinu, tak stejně tak teď nikdo nepředpokládá, že humanistická strana ne bude mít za 2-3 roky možnost sestavit vládu. Takže já si myslím, že předpovídat budoucnost je ošemetná záležitost a dovedu si krásně představit situaci, kdy lidé už nebudou ochotni volit nadále ty, kteří téměř za 20 let dokázali, že to nemyslí s námi upřímně, že jim jde hlavně o jejich vlastní zisky, o jejich prospěch, o jejich funkce a občan je u nich až na nějaké třetí, čtvrté, páté koleji, či dál, zajímají se o občany pouze před volbami jenom proto, aby znovu získali ty svoje mandáty, ty svoje funkce. Takže v případě, že dojde k tomuhle procitnutí lidí a začnou hledat alternativy k těm politickým stranám, které dnes sedí v Parlamentu, tak věřím, že humanistická stran bude jedna z těch prvních stran, na kterou se obrátí, protože upřímně, i když si samozřejmě vážím všech těch mimoparlamentních stran, tak zase věřím, že tak velká volba tam není.

Kučera: Hm... co se tak viděl, tak těch stran je hodně...a teď mě právě napadla taková otázka, že vlastně ten váš program, který máte je podobný i jiným stranám, takže jestli

vaše strana uvažuje o tom, že byste zkoušeli kandidovat v nějaké koalici, nebo jestli to dál budete zkoušet sami, protože už jenom logicky, když těch stran je 20 – strany které jsou mimoparlamentní a mají i rozebrat asi takových 15 %, tak buď uspějí jen tři, nebo neuspěje ani jedna...

Tamáš: Tak my kdybychom tam našli nějakou stranu, která bude mít hodně podobný program a která bude dlouhodobě působit na území české republiky, budou v ní zajímaví lidé, tak bychom se té spolupráci nebránili, ale v tuhle chvíli tady žádnou takovou stranu nevidím...

Kučera: Tak s úplně podobným programem asi ne....a vy jste teďka načnul mluvit o tom, že politici spíše slibují a skutky jsou trochu jiný...tak by mě zajímalo co si myslíte o tom, jestli se lidé rozhodují spíše podle slibů, nebo podle té odvedené práce – to je pak nevýhoda u těch malých stran, že nemůžou ukázat, co odvedli...

Tamáš: Tak vždycky, když se mluví o tom, jak se lidé rozhodují, tak je to trochu ošemetné, protože to je takové generalizování a já nemám moc rád generalizování, protože každý člověk je unikátní, je neopakovatelný a je těžké hovořit o tom, jak lidé, jako skupina jako celek uvažují. Najdete lidi, kteří budou velmi jednoduše následovat tu reklamu, budou do velké míry reagovat na tu reklamu, najdete jiné, kteří naopak na reklamu vůbec nedají a budou hledat volební programy těch jednotlivých stran, budou si je číst, budou je konfrontovat, budou chodit na předvolební mítinky, setkávat se s těmi kandidáty a klást jim dotazy, budou se dívat na výsledky práce té strany v uplynulých letech...Takže těžko říct, která skupina je silnější, to by asi byla otázka na nějakého sociologa, na někoho z nějaké agentury, která dělá průzkum veřejného mínění. Bohužel je jisté, že reklama funguje. To znamená, jsem přesvědčen o tom, že kdybychom my měli 100 milionu korun na reklamní kampaň jako je měla strana zelených, že dneska v tom parlamentu sedíme my a ne strana zelených, ale protože naše návrhy nejdou na ruku převážně většině těm, kdo profitují z toho, jak dnes ta společnost funguje, tak my prostě neseženeme sponzora, který nám dá 100 milionů korun – alespoň v dnešní době ne. Je to určitě dobře, protože my nechceme být stranou, která bude ve Sněmovně zastupovat sponzory. Naše síla je ve spojení lidí. My tu naši sílu stavíme na lidech nikoliv na penězích. Takže pro nás je klíčové, kolik lidí považuje návrhy humanistické strany za zajímavé, kolik lidí se chce samo aktivně podílet na tom převádění návrhů do praxe a případně šířit dál ty myšlenky mezi lidmi ve svém okolí. Není pro nás důležité sedět v parlamentu, pokud by to nemělo oporu v lidech, kteří skutečně věří, kteří chtějí, aby se něco změnilo...

Kučera: Teď jste mluvil o těch návrzích, které jsou zajímavé, tak to asi nejsou návrhy zajímavé pro lidi, kteří píšou pro iDNES, jak jsem si našel jeden Váš článek. Tam jste měl bezesporu pravdu v tom, že ty malé strany v médiích nejsou tolik vidět....

Tamáš: To je velký deficit, který já vnímám v té demokracii – v nejen v naší zemi, ale obecně..Jsou lidé včetně například europoslance J. Qiezi, který tvrdí, že média jsou 4. mocí. A já bych se s tímhle názorem dokázal ztotožnit. Média mají obrovskou moc, ovšem nejsou nikým kontrolovány, kromě jejich vlastníků a ty mají své konkrétní zájmy, takže....takže....já osobně si myslím, že ta role médií by měla být přehodnocena a že by mělo být zajištěno alespoň to, že v tom předvolebním boji dostanou všichni kandidáti stejný prostor, což se dnes bohužel neděje a z toho pramení že jsou stále voleni tytéž a dnes již vlastně dvě desítky let máme stále tytéž politiky, ať už je to Klaus, ať už je to Paroubek, ať už je to Špidla – eurokomisař, to jsou lidé, kteří tady byli v roce 1990, nebo 91 a jsou tady dodnes...

Kučera: To by ale znamenalo vlastně omezování práv těch soukromých vlastníků těch novin...

Tamáš: Hmmmmm.....Dá se to tak říct – já si myslím, že by to spíš bylo posilování práv těch občanů. Dnes ta média využívají, já si myslím, že dokonce zneužívají toho svého postavení ve společnosti a zneužívají ho ve svůj prospěch, nikoliv ve prospěch lidí, kteří v té společnosti žijí. Jestliže média mají tak obrovskou moc, kterou ten stát nedává nijak do diskuze a ani se jí nesnaží nijak regulovat a s tou mocí nakládají proti prospěchu většiny obyvatel, například tak že je manipulují před volbami tak, aby volili stále tytéž, tak v tom případě si myslím, že jejich omezení nějakou formou by bylo korektní a správné pro lidi žijící v celé zemi.

Kučera: Myslíte že ta média informují o těch velkých stranách z důvodu, že se to lépe prodává, že se to víc čte, nebo to spíš bude tím, že si ten prostor ty velké strany kupují. To je vlastně takový dva pohledy jak se na to koukat..

Tamáš: Já si myslím, že nejsou jenom dva. Určitě si nemyslím, že by se to lépe četlo. Naopak si myslím, že lidé by radši četli nějaké nové návrhy. Návrhy o kterých s nedozví. Jako třeba návrhy humanistické strany. Ale je tam určitě ten druhý pohled, který existuje. A to že média jsou kupována politickými stranami. Ale nejenom to – média jsou i navázána na ty politiky i tím opačným směrem. Je to prostě takový kolotoč, kdy média jsou na ruku politikům a politici jdou zase na ruku médiím. Kdy společnosti a myslím si, že to jsou ty skutečně mocní, obrovské společnosti především mezinárodní společnosti, bankovní instituce, jsou ti kdo vlastní jak ta média tak také formou různých sponzorských darů a příspěvků podporují jednotlivé politické strany. Takže pokud bychom se měli bavit o tom, kdo tu skutečně rozhoduje, tak to jsou lidé ve správních radách a vlastníci obrovských mezinárodních koncertů, obrovských bankovních skupin, kteří vlastní ta média, potom využívají ta média k ovlivňování veřejného mínění a současně mají takové prostředky, které jim umožní podporovat politické strany, které jsou nakloněny jejich zájmu. Takže pokud se tady najde například nějaká pravicová strana která bude mít ve svém programu posilování práv mezinárodních společností na českém trhu a omezování možností českých regulátorů, například, tak bezesporu takovéto firmy by takovou stranu podpořily. Na druhou stranu, pokud by se našla strana jiného zaměření, který by prosazovala omezení vlivu mezinárodních korporací nebo spekulativního kapitálu, tak takováto strana samozřejmě podpořena nebude. A tady se dostáváme k jádru pudla, jak je dneska nastavena ta společnost, jak funguje, jestli dneska skutečně žijeme v demokracii, kdy ta moc je v rukou lidí, což by mělo být, nebo jestli je ta moc v rukou lidí jenom zdánlivě a ve skutečnosti tu moc drží někdo úplně jiný. A to je ten názor, který sdílím já, protože zkušenosti mě přesvědčily o tom, že média nejsou objektivní, že média neinformují o tom co se stalo nezaujatě nestranně, tak jak je nám vyprávěno, ale že mají zcela konkrétní zájmy, které hájí a zcela konkrétními způsoby ovlivňují, nebo dokonce manipulují veřejné mínění.

Kučera: Chtěl bych se teď dostat k tomu, co je důležité pro úspěch politických stran. Bezesporu to jsou peníze, o kterých jsme už mluvili a zajímalo by mě, když vynecháme peníze, co si myslíte dál, nějaké faktory, aby strana mohla uspět...a tím myslím vlastně jak velký, tak třeba i menší strany...

Tamáš: A myslíte tady konkrétně v české republice...

Kučera: Ano v Čechách..

Tamáš: V České republice, protože různé situace v různých zemích vyžadují různé činy. Tady v České republice si myslím, že se nacházíme ve zcela unikátní situaci, kdy za těch, teď už to bude 20 let, se jednou jedinkrát podařilo politické straně dostat z venku do parlamentu a byla to právě strana zelených teď v těch posledních volbách, ale i tam jak jsem řekl to bylo díky kampani, která podle odhadů stála asi 100 miliónů korun, takže ani tam to nebylo čistou politickou prací...

Kučera: Tak část peněz získali určitě politickou prací..v roce 2002 získali příspěvek za hlasy, pak za senátora...ale to je tak do 15 milionů....

Tamáš: Takže tady v České republice, pokud se strana nedostane do parlamentu, tak to není problém té strany, ale spíše toho systému...Ten systém tady je dnes nastaven tak, že diskriminuje ty menší strany a v podstatě vylučuje to, aby se ta strana z venku – nezkorumpovaná strana, strana ideálů, dostala dovnitř. Jsou tam v podstatě 3 bariéry – 1,5 % hranice pro vyplácení peněz za hlasy, 3 % hranice pro vyplácení příspěvku na fungování strany a 5 % hranice pro vstup do sněmovny. A to přesto, že pokud vím Ústavní soud rozhodl už někdy v roce 1999, že 3 % hranice pro vyplácení těch příspěvků za hlasy...

Kučera: Skočil do řeči – měla být asi 1...

Tamáš: Ano – ano v tom rozhodnutí oni řekli, že si dovedou představit, že tam bude nějaká hranice, která zamezí zneužití toho systému, ale i to je podle mého názoru diskriminace a není to v zájmu demokratické společnosti, abychom kladli jakékoliv překážky těm, kdo se chtějí zapojit do veřejného života. Já si myslím naopak. Ten systém by měl být nastaven tak, že bude podporovat vznik a činnost nových politických stran a bude jim usnadňovat dohnání toho náskoku těch, kteří začali třeba 20 let před nimi. To by bylo ku prospěchu celé země, ku prospěchu demokracii v téhle zemi. Dnes je to bohužel naopak. Ti kdo těch prvních 20 let vytvářeli zákony tak zřejmě vycházejí z přesvědčení, že oni jsou ta osvícená avantgarda, ti kdo vědí, jak se ty věc mají dělat a nechtějí nikoho nového mezi sebe pustit a to že se tam nikdo nový nedostal je toho důsledkem...

Kučera: Takže vlastně když jsme u těch faktorů úspěchu, tak jeden z nich je teda ten systém – že by byl třeba změnit..?

Tamáš: Pokud bych se teď měl dostat více konkrétněji k té vaší otázce, protože teď jsem odpovídal více obecněji. My samozřejmě jako humanistická strana usilujeme o nějakou větší účast na utváření budoucnosti této země již řadu let a myslím si že máme nějaké know-how a to nám nestačí právě díky tomu, jak je ten systém vytvořen...ale myslím si, že to jak my působíme, je správné a že tak by to mělo být...Samozřejmě působíme na místní úrovni, spolupracujeme s lidmi na aktivitách které je trápí na konfliktních tématech která je trápí, jsme otevření novým nápadům, novým členům. Spolupracujeme s lidmi prostřednictvím webových stránek, děláme setkání, jsme angažováni například dost aktivně v jednom konfliktním tématu, což je pohyb cizích vojáků na našem území. To si myslím, to jsou všechno způsoby činnosti, které by strana měla dělat pro to, aby získal nějakou širší podporu. Působíme na místní úrovni, máme řadu zvolených zastupitelů, kteří s naší pomalu předat ty naše myšlenky v zastupitelstvech kde působí tak, aby humanistická strana nebyla známá jen díky svému volebnímu programu, ale také díky této každodenní činnosti...

Kučera: No tak z toho se dá vybrat nějaké faktory, které jsou potřeba k úspěchu...vlastně vy jste mluvil o tom systému, který je spojen s těma hranicemi a s financováním. Asi s tím nesouhlasíte. Nebo co si myslíte o příspěvku na úhradu volebních nákladů, který se ovšem vyplácí až po volbách a to až za hranici, která je asi tak 100 000 hlasů. to je velká asi až moc...

Tamáš: No jak už jsem řekl, to jsou všechno bariéry, které zabraňují tomu, aby nové názory, nové myšlenky, nové myšlenkové proudy se dostaly do parlamentu a ten parlament obohatily. A myslím, že to prostě ukazuje na to, že ti kdo ti zákony vytvářejí tak přemýšlí spíše z pozice toho, kdo je u moci a nechce k moci pustit někoho dalšího. Myslím si, že je to proti zájmu nás jako občanů této země, protože ta politická scéna se pak stává strnulá, nedynamická, ten vývoj stagnuje a u moci jsou stále titíž.

Kučera: Teď malilinko mimo téma, které jsme zatím probírali..jak se díváte na primární volby ve stranách, jak vlastně, co si o tom myslíte, u vás to asi není tak aktuální – tím nechci říct, že vás je málo, ale přeci jenom máte menší členskou základnu a proto dostat se na vyšší místo nemusí být až tak těžké. Ale třeba jak se díváte na to v těch velkých stranách, když tam jsou kandidáti, kteří se snaží nějakou tou čistou cestou dostat se výš...jestli to ten zákon, který to upravuje , upravuje dostatečně..Tím mám na mysli teď preferenční hlasy, kdy kandidát musí dostat 5 %, aby šel na vyšší místo...

Tamáš: Takže vám nejde o primárky ve stranách...

Kučera: vlastně jde – jde mi o primárky taky, ty nejsou upravovány zákonem nijak, více mi jde o to, že tam je ta hranice 5 %, která až umožňuje opravit ty primární volby, jinak občan nemůže nic opravit...

Tamáš: Jo takhle to myslíte – jako že až když tam je určitý počet hlasů, že občan má možnost změnit to pořadí, které navrhla ta strana...

Kučera: jinak to vlastně může změnit ta strana libovolně se dá říct...tak jak se díváte na tady to...?

Tamáš: No myslím si, že by bylo určitě lepší, aby ta moc těch voličů byla silnější, ale tady v tom konkrétním případě si myslím, že to zase není až tak zásadní. Vidím daleko zásadnější věci, jako je například to, že člověk je zvolen za nějakou stranu, s nějakým konkrétním volebním programem do poslanecké sněmovny a měsíc po volbách nebo dva měsíce po volbách tu stranu opustí, opustí její poslanecký klub a dalšího 3 a třičtvrtě roku sedí ve Sněmovně ale vlastně zvolen za úplně jiný program, jako už je teď příklad 4 sociálně demokratických poslanců a některých dalších, tak tohleto vidím jako závažnější problém. Že lidé dali někomu mandát, za nějakých podmínek, ten člověk ty podmínky poruší a přesto ten mandát má nadále. Tak tohleto vidím jako velký deficit. Pak samozřejmě všechno to, co už jsem říkal. Nerovné podmínky v médiích, nejen ve veřejnoprávních, ale i v těch soukromých – ve veřejnoprávních to je naoko bijící. Například v těch posledních volbách – parlamentních v roce 2006 – nevím jestli jste zaregistroval, když byly ty předvolební diskuze, tak oni udělaly dvě sady těch diskuzí..Jedna sada běžela od 12 hodin na ČT1 a tam měli přístup pouze zástupce těch parlamentních stran, pak udělali „béčko“ a to bylo o hodinu poději na ČT 24, které mělo daleko nižší sledovanost – v tu dobu ještě neměli tolik lidí a tam měli přístup zástupci mimoparlamentních politických stran. To samo o sobě je tak okatá diskriminace, že už snad nic většího se udělat nedá a přesto to České televizi prošlo, což je myslím do nebevolající, že je tady takhle obrovská diskriminace a neexistuje postavení všech těch kandidujících subjektů na stejnou čáru, ale je tady nějakých 5 subjektů, které jsou stavěny o 20km napřed na řekněme 30 km trati. Samozřejmě, že potom těm, kterým vyběhají z těch druhých řad, se běhá hodně špatně a je téměř vyloučeno aby je doběhli..

Kučera: A když tady mám poslední otázku, jestli je teda podle vás možné, aby uspěla nějaká nová politická strana, jestli se někomu může podařit to, co se podařilo zeleným, kterým to těsně uniklo už v roce 1990, kdy jim chyběla ke zvolení asi tak jen podpora Václava Havla, který je spíš shodil..tak jestli podle vás může uspět nějaká nová politická strana, ani se nemusíme bavit přímo o humanistické straně, ale jsou i jiné – větší strany – SNK-ED a podobně..

Tamáš: Tak já si myslím, že určitě může uspět nějaká nová strana..

Kučera: A i přes ty překážky, které jste jmenoval..?

Tamáš: Tak určitě. To je jen otázka peněz dneska bohužel, jak jsme viděli na příkladu strany zelených. Jsem přesvědčen, jak jsem říkal, že kdybychom my měli 100 miliónů korun na reklamní kampaň, před příštími volbami příští rok, že tak budeme v parlamentu taky. Je to jenom otázka, jestli se najde nějaký sponzor, který bude chtít zasponzorovat

některou z těch mimoparlamentních stran pro nějaký účel a pak ji dá ty peníze a ta strana ho bude muset zastupovat, nebo jestli nějaká strana bude natolik šikovná a schopná, že ty peníze na tu kampaň sežene nějakými vlastními cestami – například od svých členů – což samozřejmě jde, ale je to cesta horší, protože pokud o vás nikdo neví, tak o to se vám shání hůř desetitisíce členů, kteří budou ochotni dát tisícovku na kampaň.

Kučera: Takže hodně je to o té kampani a materiálních prostředcích...

Tamáš: Tak oni jsou dvě cesty. Je cesta jednoduchá – a to je přes peníze a věřím tomu, že je tady hodně malých politických stran, které by neměly problém přijmout nějakou větší sumu od nějakého sponzora a třeba by si ani neuvědomovali, že on potom přijde a bude po nich něco chtít a nebo je to cesta pomalá a to je cesta po které jdeme my, kdy nám nikdo peníze nenabízí a i kdyby nabízel, tak bychom je pravděpodobně odmítli, a jdeme cestou mravenčí práce na místní úrovni a i na celonárodní úrovni, ale i na mezinárodní nebo celosvětové úrovni, protože spolupracujeme velmi intenzivně s humanistickými stranami v jiných zemích, to je třeba to, co nás dost odlišuje od dalších neparlamentních, ale i parlamentních politických stran, nevím jestli víte, že v roce 2004, kdy jsme kandidovali do evropského parlamentu, tak jsme kandidovali celkem ve 1 zemích jako humanisté s jedním programem. To je věc, s kterou se pravděpodobně ani teď nebude moct pochlubit ani sociální demokracie, ani křesťané, ani zelení, protože žádná z těchto stran nedisponuje tak silnou mírou integrace v rámci evropské unie, aby byli schopni kandidovat s jedním programem na úrovni celé Evropy. My ano, protože my vycházíme z mezinárodního hnutí a spolupracujeme už od svého vzniku s kolegy z Maďarska, Itálie, Francie, ze Španělska, Belgie, Holandska, Dánska, z Velké Británie a z dalších zemí. Takže to je další věc ve které samozřejmě budeme pokračovat a kdo ví, třeba se jednou ten volební systém změní například na úrovni těch evropských voleb a ty hlasy v těch jednotlivých zemích se potom budou sčítat a pak ze dne na den získáme reálnou šanci uspět například v těch evropských volbách, protože my máme ten evropský rozměr narozdíl od místních stran, které působí je tady v České republice....

KONEC ROZHOVORU